

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

Comparative study of practices of Post-Legislative Scrutiny in selected parliaments and the rationale for its place in democracy assistance

Westminster
Foundation for
Democracy

July 2017

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

လွှတ်တော် အချို့မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ကျင့်ထုံးများ နှင့် ၎င်းတို့အား ဒီမိုကရေစီ အထောက်အကူကဏ္ဍတွင် ထားရှိခြင်း အခြေခံ အကြောင်းတရားအား သရုပ်ခွဲ လေ့လာမှု

Franklin De Vrieze နှင့် Victoria Hasson

လန်ဒန်၊ ဇူလိုင် ၂၀၁၇

**WESTMINSTER
FOUNDATION FOR
DEMOCRACY**

- ✓ ဤစာတမ်းသည် ဝက်စ်မင်းစတာ ဒီမိုကရေစီ ဖောင်ဒေးရှင်း (WFD)၏ ထုတ်ကုန်ဖြစ်သည်။
- ✓ ၎င်းအား ယူကေ နိုင်ငံခြားရေး နှင့် ဓနသဟာယရုံး (FCO) မှ WFD အား သုံးနှစ်တာ ဘဏ္ဍာငွေ ချထားပေးမှုဖြင့် အထောက်အကူပြုခြင်းဖြစ်သည်။ စာရေးသူများဖော်ပြထားသည့် အမြင်သဘောထားမှာ FCO သို့မဟုတ် DFID မှ ကိုင်စွဲထားသည့် ခံယူချက်မဟုတ်ပါ။ နှစ်ဖွဲ့စလုံးအနေဖြင့် အဆိုပါ အမြင်သဘောထားများအား တာဝန်ယူခြင်း၊ ၎င်းတို့အား ယုံကြည်စိတ်ချရခြင်းတို့အပေါ် တာဝန်ယူမည်မဟုတ်ပါ။
- ✓ အကယ်၍ ဤစာတမ်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားလည်းကောင်း၊ တစ်ခုလုံးသော်လည်းကောင်း မှီငြမ်းခြင်း ဖြစ်စေ၊ ဖြန့်ဝေခြင်းဖြစ်စေ ပြုလုပ်ပါက စာတမ်းရှင်များအား အသိအမှတ်ပြု ဖော်ပြရန်၊ www.wfd.org အား ဖော်ပြညွှန်းဆိုရန် နှင့် မူလစာသားအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု မပြုရန် မေတ္တာရပ်ခံအပ်ပါသည်။
- ✓ ဤနှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု စာတမ်းသည် WFD မှ ဆောင်ရွက်သည့် လွှတ်တော် ဝန်ထမ်း လက်စွဲ နှင့် “လွှတ်တော်များတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နိယာမများ” ဟု အမည်ခေါ်ဆိုမည့် မူဝါဒ စာတမ်းအား ဖော်ဆောင်မှု အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း ခြေလှမ်း၏ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှိုင်းယှဉ် လေ့လာချက်အား Franklin De Vrieze နှင့် Victoria Hasson တို့မှ ရေးသားပါသည်။ စာရေးသူတို့ အနေဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား case study များ ပြင်ဆင်ရေးသားရာတွင် ၎င်းတို့၏ မျှဝေမှုများအပေါ် ကျေးဇူး ဥပကာယတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ Crispin Poyser (UK), Simone Ledermann (Switzerland), Alberik Goris (Belgium), Agus Wijayanto (Indonesia), Zafarullah Khan (Pakistan), Marko Susic (Montenegro), Simon Mouawad (Lebanon) and Shannon O’Connell (gender analysis).

မာတိကာ

- အတိုကောက်စကားလုံးများ.....5
- အကြောင်းအရာ အကျဉ်း.....7
- ၁။ နိဒါန်း..... 14
- ၂. ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက် နှင့် နောက်ခံအကြောင်းတရားများ..... 16
  - ၂.၁ ဥပဒေပြုရေး ဖြစ်နိုင်စေသည့်အရာ အဖြစ် ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်း..... 16
  - ၂.၂ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အကန့်အသတ်များ..... 17
  - ၂.၃ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အကန့်အသတ်များ..... 17
- ၃. ယူကေမှ မူလ ဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း.....20
  - ၃.၁ ယူကေ/ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော် မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း.....20
  - ၃.၂ ယူကေ/စကော့တလန်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း.....26
- ၄. ကမ္ဘာတစ်လွှားမှ မူလ ဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကို လေ့လာချက်များ.....32
  - ၄.၁ ဘယ်လိုရှိယံတွင် အသနားခံစာများ၊ တရားရုံးများ နှင့် ရှေ့နေချုပ်မှ စတင်စေသော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း 32
  - ၄.၂ ကနေဒါတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဖြစ်စေရန် နေဝင်ချိန် (ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းဆိုင်ရာ) ဥပဒေ.....36
  - ၄.၃ အိန္ဒိယ - ဥပဒေ ကော်မရှင် နှင့် အစိုးရ ကတိကဝတ်များကော်မရှင်၏ အခန်းကဏ္ဍ 38
  - ၄.၄ အင်ဒိုနီးရှား - ဥပဒေပြုရေး ကော်မတီ နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းစင်တာ.....41
  - ၄.၅ လက်ဘနွန် - ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ လွှတ်တော် အထူးကော်မတီ.....46
  - ၄.၆ မွန်တီနီဂရို - ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ ကော်မတီ နှင့် လွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင် ငြင်းခုံဆွေးနွေးခြင်း.....52
  - ၄.၇. ပါကစ္စတန် - အမျိုးသား ကော်မရှင်များ၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အခန်းကဏ္ဍ.....56
  - ၄.၈ တောင်အာဖရိက - ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် အဖွဲ့မှ လွှတ်တော်အား အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း.....63
  - ၄.၉ ဆွစ်ဇာလန် : ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အထူးပြုထားသော လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု.....69
  - ဇယား ၇ - မူလဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နိုင်ငံများစွာ ခြုံငုံချက် ဇယား.....74
- ၅။ နည်းဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း 76

၆. ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းတွင် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအား ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း	83
၆.၁ ကျား၊ မ အများလက်ခံမှု အယူအဆ နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း	84
၆.၂ ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်း	85
၆.၃ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များအတွက် ရွေးချယ်စရာများ	87
၇. နိဂုံး ဒီမိုကရေစီ အထောက်အကူတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အနေအထား	91
၇.၂ သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း - လွှတ်တော်၏ ဒီမိုကရေစီ နေရာအား ပုံဖော်ခြင်း နှင့် စုစည်းခြင်း	92
၇.၃ လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း - ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်အား ပြန်လည် တည်ဆောက်ခြင်း	94
၇.၄ ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း	95
၇.၅ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအပေါ် WFD ၏ အစီအစဉ်	96
ကိုးကားချက်များ	98

အတိုကောက်စကားလုံးများ

BALEG	Committee on Legislation of Indonesian House of Representatives
CAG	Comptroller and Auditor General (of India)
CSOs	Civil Society Organizations
DFID	Department for International Development (UK)
DPR	House of Representatives of Indonesia
EU	European Union
FCO	Foreign and Commonwealth Office (UK)
HoC	House of Common (UK)
HoL	House of Lords (UK)
MP	Member of Parliament
NGOs	Non-Governmental Organizations
PAC	Public Accounts Committee
PCA	Parliamentary Control of the Administration (in Switzerland)
PLS	Post-Legislative Scrutiny
RIS	Regulatory Impact Statement
RoP	Rules of Procedure
SEVAL	Swiss Evaluation Society
UK	United Kingdom
UNDP	United Nations Development Programme
WFD	Westminster Foundation for Democracy

ဇယားများ

ဇယား ၁ - ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်းတွင် အသုံးပြုသည့် ပုံမှန် မေးခွန်းများ

ဇယား ၂ : လွှတ်တော် လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကော်မတီများထံ တင်ပြရန် ယူကေ အစိုးရ၏ ဌာနဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းအား ပြင်ဆင်ခြင်း

ဇယား ၃ - သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အက်ဥပဒေ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ဇယား ၄ - စကော့တလန်လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား စတင်နိုင်သော အလားအလာရှိသည့် စတင်မှတ်များ

ဇယား ၅ - ဘယ်လဂျီယံ လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကော်မတီ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း စည်းမျဉ်း၊စည်းကမ်းများ

ဇယား ၆ - လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုငြားခြင်းဆိုင်ရာ ပါကစ္စတန် ဆီးနိတ်လွှတ်တော် ကော်မတီ

ဇယား ၇ - မူလဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နိုင်ငံများစွာ ခြုံငုံချက် ဇယား

ဇယား ၈: ကနေဒါတွင် နည်းဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် စံချိန်၊ စံနှုန်းများ

ဇယား ၉ - ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ဇယား ၁၀ - သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ဇယား ၁၁ - လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

အကြောင်းအရာ အကျဉ်း

လွှတ်တော်သည် ဥပဒေအား ပြဌာန်းရန် တာဝန်ရှိသည့်အပြင် ဥပဒေများသည် မျှော်မှန်းထားသည့် ရလဒ်များအား အောင်မြင် ပြည့်မီခြင်း ရှိ/မရှိအား အကဲဖြတ်ရန် အခန်းကဏ္ဍလည်းရှိပေသည်။ (ဥပဒေအား) အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် သိမ်မွေ့သော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အလိုလို ဖြစ်ပေါ်သည့် လုပ်ငန်းမဟုတ်သည့်အတွက် လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား စောင့်ကြည့်ရန် တာဝန်ရှိပေသည်။ ယူကေ ဥပဒေ ကော်မရှင်သည် ပိုမို၍ စနစ်ကျသော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ထားရှိရန် အဓိက အကြောင်းရင်း လေးချက်အား ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဥပဒေသည် မျှော်မှန်းထားသည့်အတိုင်း လက်တွေ့တွင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေခြင်း ရှိ/မရှိအား လေ့လာရန်၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ (နည်းဥပဒေ)အား အထောက်အကူဖြစ်စေရန်၊ မူဝါဒ ဦးတည်ချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို အလေးပေးမှု ပိုမို အားကောင်းလာစေရန်၊ ကျင့်စဉ်/အလေ့အထကောင်းများအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် သို့မှသာ ဤသို့သော စိစစ်မှု လုပ်ငန်းမှတစ်ဆင့် တွေ့ရှိရသော အောင်မြင်မှုများ နှင့် မအောင်မြင်မှုများအား အခြေခံ၍ သင်ခန်းစာများအား ကောက်နုတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အသစ်ပြဌာန်းမည့် ဥပဒေများသည် အခြေခံဥပဒေများအား ပြင်းထန်စွာ သက်ရောက်နိုင်မည့် အလားအလာများအား ကာကွယ်နိုင်စေရေး လိုအပ်ချက်များအား ဖော်ပြနိုင်ပေသည်။

ဤလေ့လာမှုသည် ယူကေ ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော်၊ စကော့တလန် လွှတ်တော်၊ ကနေဒါ၊ တောင်အာဖရိက၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဘယ်လဂျီယန်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ အိန္ဒိယ၊ ပါကစ္စတန် နှင့် မွန်တီနီဂရို တို့မှ လွှတ်တော်များမှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်းသော သင့်လျော်သည့် လမ်းကြောင်းများအား သုံးသပ်ပါသည်။ ဤလေ့လာသုံးသပ်ချက်သည် မတူညီသော လွှတ်တော် စနစ်များမှ သင့်လျော်သည့် ကျင့်စဉ်/အလေ့အထများအား ဖော်ပြရန် ရည်ရွယ်၍ WFD နှင့် လုပ်ငန်းပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော လွှတ်တော်များမှ ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များအား ထည့်သွင်းသုံးသပ်ကာ (နိုင်ငံအချို့အား လေ့လာရန်) ရွေးချယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ယူကေ ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော် နှင့် အောက်လွှတ်တော်)တွင် ကော်မတီအားလုံးသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းအား ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိပေသည်။ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များမှ အမည်နာမတပ်၍ ခေါ်ဆိုခြင်း မပြုစေကာမူ (လွှတ်တော်) လုပ်ငန်းကော်မတီများ၏ လုပ်ငန်း အစိတ်အပိုင်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ပါဝင်နေပေသည်။ ကော်မတီမှ လုပ်ဆောင်သော ပုံမှန် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းအား အစိုးရမှ စတင်လုပ်ဆောင်သော တစ်စိတ်တစ်ဒေသအား စနစ်အဖြစ် ဖော်ဆောင်ထားသည့် ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ထားသည့် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်မှု အပေါ် မှတ်တမ်းအား ထုတ်ဝေခြင်းအားဖြင့် အထောက်အကူပြုသည်။ လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေများအား သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အကြာတွင် ပြည့်ရှင်မင်း၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် အဆိုပါကဲ့သို့ (စိစစ်ခြင်း မှတ်တမ်း ထုတ်ပြန်ခြင်းအား) လုပ်ဆောင်ရန် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည်။ ၎င်း(မှတ်တမ်း)အား အဓိက ဖတ်ရှုလေ့လာသူမှာ လွှတ်တော်ဖြစ်ပြီး တိတိပပဆိုရလျှင် အောက်လွှတ်တော်မှ

(ဝန်ကြီးဌာနအသီးသီးအလိုက်) ဌာနဆိုင်ရာ လွှတ်တော် ကော်မတီများဖြစ်ကြသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း မှတ်တမ်းအား သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသော ဝန်ကြီးဌာနမှ ထုတ်ပြန်ပြီး သက်ဆိုင်ရာ အောက်လွှတ်တော် ကော်မတီအား ပေးပို့ပြီး ၎င်းတို့မှ ထပ်မံ၍ လေ့လာစုံစမ်းရန် လိုအပ်မှုရှိ/မရှိအား ဆုံးဖြတ်သည်။ အခြားကော်မတီများ အနေဖြင့်လည်း စိတ်ပါဝင်စားမှု ရှိနိုင်ပေသည်။

စကော့တလန် လွှတ်တော်တွင် ကော်မတီအားလုံးသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ၎င်းတို့၏ ပုံမှန်လုပ်ငန်းဖြစ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအား တာဝန်ခံမှု ရှိစေရေး လုပ်ငန်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ စကော့တလန် စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီ အနေဖြင့် မည်သည့် ဥပဒေများအား စိစစ်ရန် ကော်မတီများအနေဖြင့် ဦးစားပေးသင့်သည်ကို ရွေးချယ်စရာများ (ဥပဒေများ) အနက်မှ စဉ်းစားသုံးသပ်သည်။ ကော်မတီ၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းပြီး အသုံးဝင်နိုင်သည့် အလားအလာရှိသည့် အကြံပြုချက်များသည် ကော်မတီများအတွက် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား စတင်ရန် တွန်းအားပေးသည့် “စတင်မှတ်” အတွက် အခြေခံဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင် အခြားကော်မတီများ အနေဖြင့် မည်သည့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်မည်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တက်တက်ကြွကြွဖြင့် ဦးဆောင်၍ လေ့လာနိုင်ကြောင်းကိုလည်း အဆိုပါ ကော်မတီမှ အကြံပြုခဲ့သည်။

ဘယ်လ်ဂျီယံ ဖယ်ဒရယ် လွှတ်တော်သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် အကဲဖြတ်ခြင်း ကော်မတီအား ၂၀၀၇ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ကော်မတီ အနေဖြင့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား လေ့လာရန်အတွက် “စတင်မှတ်” သုံးခု ရှိပေသည်။

ပထမအချက်သည် ပြဌာန်းသည့်ကာလ အနည်းဆုံး သုံးနှစ်ရှိပြီးဖြစ်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများအား ဖော်ပြထားသည့် အသနားခံစာ အား ရရှိခြင်းမှတစ်ဆင့် စတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် တရားရုံး/ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ခုံရုံး အနေဖြင့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား ကျင့်သုံးရာတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး သို့မဟုတ် အခြားကိစ္စရပ်တစ်ခုခုအား သက်ရောက်မှုဖြစ်စေခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်မှုအပေါ်မှတစ်ဆင့် စတင်သည်။ တတိယအနေဖြင့် ရှေ့နေချုပ်သည် လွှတ်တော်အား နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာ တင်သွင်းရာ တွင် အခြားသော အကြောင်းအရာများ အပါအဝင် ဥပဒေများ၏ အနက်ပြန်ဆိုချက်နှင့် ကျင့်သုံးမှုအပိုင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော အခက်အခဲများအား ထည့်သွင်းတင်ပြသည်။

ကနေဒါတွင် (ဥပဒေတစ်ခု၏) သက်တမ်း ကုန်ဆုံးမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် ဖယ်ဒရယ်လွှတ်တော်အား ၎င်း၏ ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်မှုအား အချိန်ကာလ တစ်ခုရောက်ရှိသည့်အခါတွင် (အဆိုပါ) ဥပဒေအား ပြန်လည် လေ့လာခြင်းဖြင့် ကြီးကြပ်မှု အခန်းကဏ္ဍအား အထောက်အကူပြုသည်။ (ဥပဒေများအား သက်တမ်း ထားရှိခြင်းမှာ) အကယ်၍ ပြန်လည် လေ့လာချက်အရ ၎င်းတို့သည် ဆက်လက်၍ အကျိုးမဖြစ်ထွန်းတော့လျှင် ၎င်းအား ယာယီအားဖြင့်သာ အသက်ဝင်စေမည်ဖြစ်ပြီး အကယ်၍ အကျိုးရှိပါက ဆက်လက်၍ အသက်ဝင်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

အိန္ဒိယတွင် ဥပဒေများအား ပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက်တွင် အကဲဖြတ်ရန် (မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရမည့်) သတ်မှတ်ချက် မရှိပေ။ ဥပဒေကော်မရှင် စသော ကော်မရှင် အသီးသီးသည် ဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများအား ဆောင်ရွက်သည်။ ကော်မရှင်သည် လူထုနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပြီး ဟောပြောဆွေးနွေးပွဲများ နှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပ၍ သက်သေ ရယူသည်။ ထို့အပြင် အိန္ဒိယလွှတ်တော်၏ အမြဲတမ်း ကော်မတီများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်း အစီအစဉ်တွင် မူဝါဒ ကြီးကြပ်မှု နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အပါအဝင် အကြောင်းအရာများစွာအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည်။ အိန္ဒိယ လွှတ်တော်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိုးရ၏ ကတိကဝတ်များ ကော်မတီသည် အစိုးရ၏ ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်မည့် ဝတ္တရားများအား လေ့လာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော မူဝါဒ ကြီးကြပ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်သည်။

အင်ဒိုနီးရှားတွင် အောက်လွှတ်တော် (DPR)သည် Badan Legislasi (BALEG) ခေါ် ဥပဒေပြုရေး အမြဲတမ်း ကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်းသည် DPR တွင် ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ် အထူးသဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း တွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ ကော်မတီသည် အစိုးရမှ နည်းဥပဒေများအား ထုတ်ပြန်ခြင်း ရှိ/မရှိ၊ ဥပဒေ တစ်ရပ်သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေခုံရုံးတွင် (ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ဟု) တိုင်ကြားခြင်း ခံရမှု ရှိ/မရှိ နှင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ရေး အေဂျင်စီများမှ ဥပဒေအား အသုံးချနိုင်မှုအပေါ် အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် လူထု အပေါ် သက်ရောက်မှုအား ကြီးကြပ်ပါသည်။ BALEG ၎င်း၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း (တွေ့ရှိချက်များ) အား သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကော်မတီများထံ ပေးပို့၍ ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အတွင်းမှနေ၍ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာနများ/အေဂျင်စီများ သို့မဟုတ် တရားရေး ဌာနများနှင့် လိုအပ်သော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်သည်။ DPRမှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စင်တာအား ထည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၎င်းတွင် ဥပဒေ သရုပ်ခွဲ ပညာရှင် ၁၇ ဦး ပါဝင်သည်။ စင်တာသည် BALEG နှင့် (လွှတ်တော်) လုပ်ငန်း ကော်မတီများ ၏ တောင်းဆိုမှုများအား ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ထို့အပြင် စင်တာသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းများအတွက် နှစ်စဉ် လုပ်ငန်း အစီအမံအား ဖော်ဆောင်သည်။ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ တစ်နိုင်ငံလုံး စိတ်ဝင်စားသည့် ဥပဒေများ၊ နိုင်ငံတော် ဘဏ္ဍာတွင် ကြီးမားသော သက်ရောက်မှု ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် ဥပဒေများ၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးတွင် တိုင်ကြားခံရသည့် ဥပဒေများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် နှင့် အကဲဖြတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် BALEG ၏ ဥက္ကဋ္ဌသည် ၎င်း၏ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် ဝန်ထမ်းများအား ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း သရုပ်ခွဲခြင်းအား ဆောင်ရွက်ရန် တစ်ခါတစ်ရံ တောင်းဆိုတတ်ပေသည်။

မွန်တီနီဂရိုတွင် ဥပဒေပ သမဂ္ဂ ၏ (၎င်းသမဂ္ဂတွင်) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ရေး ညှိနှိုင်းမှု မူဘောင်အရ အသွင်ကူးပြောင်းရေး တောင်းဆိုထားသည့်အတွက် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းအား ပိုမိုဆောင်ရွက်ဖြစ်ပေသည်။ ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား စိစစ်ခြင်းအား တစ်ခါတစ်ရံတွင် “ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု ကြားနာပွဲ” ပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ အဆိုပါ ကြားနာပွဲတွင် အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်များအား ဖိတ်ခေါ်၍ ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်မှုအား တင်ပြစေသည်။ အခြား ရှင်းလင်းတင်ပြသူများအား ဖိတ်ခေါ်၍ ပါဝင်နိုင်စေသည်။ ကော်မတီများသည် လွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင် (အဆိုပါ လေ့လာခဲ့သည့်ဥပဒေနှင့်စပ်လျဉ်း၍) နိဂုံးချုပ် (အဆိုပြုချက်များ)အား တင်ပြနိုင်ပြီး ဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်ရသေးလျှင် သို့မဟုတ်

တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ အကောင်အထည်ဖော်ပြီးလျှင် ၎င်းအား အလေးပေး၍ ပိုမိုသိသာထင်ရှားစေရန် အထက်ပါ နိဂုံး (အဆိုပြုချက်များ) အား ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ နိဂုံး (အဆိုပြုချက်များ)အား ကျင့်သုံးလျှင် ကော်မတီသည် ၎င်းတို့အား အကောင်အထည်ဖော်မှုအား စောင့်ကြည့်လေ့လာသည်။ အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်မှုအား ဆွေးနွေးမှုသည် မူလ ပြဌာန်းချက်များတွင် လိုအပ်ချက်ရှိသည်များအား ပြုပြင်ဖယ်ရှားနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ရန် သို့မဟုတ် ဥပဒေ ပြဌာန်းပြီးနောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းကိစ္စရပ်များအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ရန် ဥပဒေ ပြင်ဆင်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် အဆိုပြုခြင်း အဖြစ် ဦးတည်သွားနိုင်ပေသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှ အချို့သော လုပ်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများသည် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လွှတ်တော်၏ ဆောင်ရွက်ရမည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ဝတ္တရားများတွင် အခြေခံပေသည်။ လွှတ်တော်၏ ကောင်စီဝင်များ နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအား ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ အရ လွှတ်တော်သည် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား ကျင့်သုံးမှုအား စောင့်ကြည့် လေ့လာရန် တာဝန် ဝတ္တရား ရှိပေသည်။ လက်ရှိကာလအထိတွင် ကျား၊မ တန်းတူညီမျှရေး ကော်မတီသည် ဘက်စုံ အဖြစ်ဆုံး နှင့် အသေးအစိတ်ဆုံးသော ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်မှုအား လေ့လာခြင်းအား ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။

ပါကစ္စတန်တွင် မကြာသေးမီ ကာလအထိ နိုင်ငံအတွင်းမှ တည်ဆဲဥပဒေအားလုံး၏ စစ်မှန်သော စာရင်း နှင့် (ဥပဒေ) စာသားများသည် မည်သည့် တရားဝင် အင်တာနက် စာမျက်နှာ (ဝက်ဘ်ဆိုဒ်) သို့မဟုတ် စာရွက်စာတမ်း ပုံစံဖြင့် စုစည်း၍ ဥပဒေပေါင်းချုပ် (ရာဇသတ်ကြီး၊ တရားမ ဥပဒေ စသည်ဖြင့် စုစည်းထားခြင်းမျိုး) အဖြစ် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းသည် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း အား သက်ရောက်မှု ရှိသည်။ မတ်လ ၂၀၁၆တွင် ပါကစ္စတန် လွှတ်တော်သည် ပါကစ္စတန် ဥပဒေများ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ ၂၀၁၆ အား ပြဌာန်းပြီး ပါကစ္စတန် ဥပဒေများသည် စာသားအမှားများကင်းဝေးစေရေး ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၎င်း(ဥပဒေ)တို့အား အချက်အလက်များ လက်ရှိနှင့် ကိုက်ညီစေပြီး နိုင်ငံသားတိုင်းအတွက် လွယ်ကူစွာ လက်လှမ်းမီ လေ့လာနိုင်စေရန် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေစေသည်။ ပါကစ္စတန်သည် လူ့အခွင့်အရေး အမျိုးသား ကော်မရှင် ဥပဒေ ၂၀၁၂၊ အမျိုးသမီး (လူမှုဘဝ) အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ အမျိုးသား ကော်မရှင် ဥပဒေ ၂၀၁၂ နှင့် သတင်းအချက်အလက် သိရှိပိုင်ခွင့် ဥပဒေများ စသည်တို့အား (၎င်းကော်မရှင်တို့နှင့်) သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား ကြီးကြပ်ရန် ရည်ရွယ်၍ ပြဌာန်းခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ကော်မရှင်များအနေဖြင့် အရင်းအမြစ်များဆိုင်ရာ (လိုအပ်ချက်) စိန်ခေါ်မှု ကြုံတွေ့ရသည်။

တောင်အာဖရိကတွင် လွှတ်တော်သည် ပြင်ပ အကြီးတန်း ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား တာဝန်ပေး၍ လူမျိုးရေး ခွဲခြားမှု မရှိသည့် အများစု၏ သဘောဆန္ဒဖြင့်သော အုပ်ချုပ်မှု စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည် ၁၉၉၄ခုနှစ် မှ စတင်၍ လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းခဲ့သည့် ဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှုအား စနစ်တကျ လေ့လာမှုအား ဆောင်ရွက်စေပါသည်။ ပညာရှင်အစုအဖွဲ့မှ လေ့လာမှု လုပ်ဆောင်နေချိန်တွင် တောင်အာဖရိကတွင် ဆက်လက် ဖြစ်ထွန်းလာသည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် အခြား အလားသဏ္ဍာန်တူ လွှတ်တော်များအနေဖြင့် မည်သည့် အချိန်ကာလတွင် ပြဌာန်းပြီး ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုအား လေ့လာသင့်သည်ကို သတ်မှတ်ရန်အတွက် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှု လမ်းညွှန်အဖြစ် အထောက်အမဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းသည် အားသွန်ခွန်စိုက် အချိန်ယူ၍ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား

ဆောင်ရွက်ရန် လွှတ်တော်တွင်း စွမ်းရည် မရှိသော်လည်း ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား အသုံးပြု၍ သတ်မှတ်ထားသော ကဏ္ဍနယ်ပယ်တွင် လွှတ်တော်၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ ရလဒ်များအား အကဲဖြတ်ရန် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာငွေ ရှိသော လွှတ်တော်များအနေဖြင့် နိုင်းယုဉ်လေ့လာရန် အသုံးဝင်ပေသည်။ တောင်အာဖရိကမှ အခြေအနေအရ လူထု အသိအမြင် မြှင့်တင်ခြင်း နှင့် လူထု ပါဝင်မှုတို့သည် အာဏာပိုင်များအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်း အတွက် ပိုမိုခိုင်မာစေပြီး အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည်။

ဆွစ်ဇာလန်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ လွှတ်တော်သည် ဥပဒေ၏ ထိရောက်မှု နှင့် (ဥပဒေ) အသုံးချနည်းလမ်းများအား ကျင့်သုံးမှုတို့အား အကဲဖြတ်ရန် တိုက်ရိုက်တာဝန်ဝတ္တရားရှိကြောင်း သတ်မှတ်ထားသည်။ ဖယ်ဒရယ် လွှတ်တော်သည် ၁၉၉၁ခုနှစ်တွင် လွှတ်တော်ကိုယ်စား အကဲဖြတ်မှုများအား ဆောင်ရွက်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှု (Parliamentary Control of the Administration [PCA])အား တည်ထောင်ခဲ့သည်။ PCA သည် လုပ်ငန်းတာဝန်ယူခြင်း (စနစ်) ပုံစံဖြင့် လွှတ်တော် ကော်မတီများ၏ ကိုယ်စား လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်းဌာနသည် လေ့လာသုတေသနပြုလိုရာအား ၎င်းတို့ သဘောဆန္ဒအလျောက် လုပ်ဆောင်ခွင့်မရှိပေ။ ဌာနတွင် ဝန်ထမ်း ငါးဦးအောက်သာရှိပြီး တစ်နှစ်လျှင် သုတေသန အစီရင်ခံစာ (အကြီးစား လုပ်ငန်း) သုံးစောင်ခန့် ထုတ်ဝေသည်။ ဌာနတွင် လုပ်ငန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြင်ပကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ နှင့် စွမ်းရည်များအား အသုံးချရန် ရန်ပုံငွေရှိသည်။ ၎င်း၏ အကဲဖြတ် နည်းလမ်းများမှာ ဆွစ် အကဲဖြတ် အသိုက်အဝန်း နှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများမှ သတ်မှတ်ထားသည့် စံချိန်စံညွှန်းများအား အခြေခံရသည်။

မူလဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုပြီးနောက်တွင် နိုင်ငံအသီးသီးမှ နည်းဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လေ့လာချက် သရုပ်ခွဲမှုများအား ဖော်ပြထားသည်။

ကနေဒါ လွှတ်တော်၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော အချက်တစ်ချက်မှာ (ဥပဒေ) စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား စိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ အမြဲတမ်းကော်မတီ ဖြစ်သည်။ လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းသည့်ဥပဒေများအား လိုက်နာခြင်း ရှိစေရန် ကော်မတီသည် အုပ်ချုပ်ရေးမှ ပြဌာန်းသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား လေ့လာသည်။ ကော်မတီသည် နည်းဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် စံနှုန်းများအား သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ဤစံနှုန်းများသည် ဥပဒေအရ ဘောင်ဝင်မှု နှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၏ ပုံစံတို့နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၏ အကျိုးကျေးဇူးများအားလည်းကောင်း၊ ၎င်း(ဥပဒေ) ကိုယ်စားပြုသော မူဝါဒများအားလည်းကောင်း ဆက်စပ်နေခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဤကော်မတီတွင် "ကန့်ကွက်ခွင့် အာဏာ (Power of Disallowance)" (သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင် ဆောင်ရွက်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း [Negative Resolution Procedure]) ရှိသည်။ ကန့်ကွက်ခွင့်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) အား လွှတ်တော်မှ ထိန်းချုပ်ခွင့် အပ်နှင်းထားသော ထုံးတမ်းနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လွှတ်တော်အနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား (Subordinate Legislation) ငြင်းဆိုခွင့်ရှိသည်။ ကန့်ကွက်ခွင့်အာဏာသည် ကော်မတီအား အပ်နှင်းထားသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (ဥပဒေများ) အားလုံး အပေါ် သက်ရောက်ပါသည်။

သြစတြေးလျ၏ တရားစီရင်မှုနယ်ပယ်များစွာတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Subordinate/Delegated Legislation) သည် ကာလသက်တမ်း အချိန်အတိုင်းအတာ တစ်ခု ရောက်ရှိသောအခါ အလိုလို (သက်တမ်းကုန်၍) ပျက်ပြယ်သွားသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်အား တစ်ခါတစ်ရံတွင် “(နေဝင်ခြင်း) ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း” ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဥပဒေ စိစစ်ခြင်း ကော်မတီများသည် ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အနီးကပ်ပါဝင်ခြင်း ရှိရန် မလိုအပ်သော်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Subordinate/Delegated Legislation) သက်တမ်းကုန်ဆုံးမှုသည် အရေးကြီးပေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Subordinate/Delegated Legislation)အား ပြုစုပြဌာန်းသူတို့အနေဖြင့် “ဥပဒေသက်တမ်း ကုန်ဆုံးခြင်း” နီးကပ်လာသည် နှင့်အမျှ အဆိုပါ ဥပဒေသည် ဆက်လက် လိုအပ်ခြင်း ရှိ/မရှိ နှင့် လိုအပ်ခြင်းရှိပါက ပုံစံတူ ပြန်လည် ပြဌာန်းသင့်သလော၊ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သည့် ပုံစံဖြင့်လုပ်ဆောင်သင့်သလောဟု သုံးသပ်ပါသည်။

အိန္ဒိယတွင် လွှတ်တော်သည် နည်းဥပဒေ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) အား ကိုင်တွယ်ပုံ သုံးနည်းရှိပေသည်။ ပထမအနေဖြင့် (ဥပဒေအား) တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း ပါဝင်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ၊ မေးခွန်းများ နှင့် မှတ်ချက်များပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် လွှတ်တော်တွင်း ဖြေရှင်းနည်းများ (Resolution) နှင့် မေးခွန်းများအား တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေခြင်းဖြင့် ယျေဘုယျအားဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) တိုက်ရိုက် ကိုင်တွယ်သည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်မှ မူကြမ်းရေးဆွဲသည့် လွှတ်တော်စားပွဲပေါ် (လွှတ်တော်ထံသို့) “တင်ပြခြင်း” စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (ဥပဒေများ)ဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation)အား အထူး တိုက်ရိုက် ကိုင်တွယ်ပါသည်။ တတိယအနေဖြင့် စိစစ်မှု ကော်မတီများမှ တစ်ဆင့် လွှတ်တော်သည် သွယ်ဝိုက်၍ ကိုင်တွယ်သည်။

ပါကစ္စတန်တွင် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) ကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် ယခင် နှင့် လက်ရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Subordinate/Delegated Legislation)အား စစ်ဆေးပြီး ဥပဒေများအား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် သို့မဟုတ် တစ်ခုလုံးအား ပယ်ဖျက်ရန် သို့မဟုတ် မည်သည့်ရှုထောင့်မှမဆို ပြင်ဆင်ရန် အကြံပြုနိုင်သည်။

ဤလေ့လာချက်တွင် ကျား၊မ (Gender) ဆိုင်ရာ သရုပ်ခွဲလေ့လာချက် နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းတို့အား အခန်းတစ်ခန်းစီ သီးသန့် ရေးသားထားပါသည်။ ကျား၊မ သမားရိုးကျ အများလက်ခံမှု အယူအဆအား ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ရာတွင် ကျား၊မဆိုင်ရာ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းသည် ဥပဒေပြဌာန်းပြီးနောက်ထက်စာလျှင် မူဝါဒ ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲခြင်း အဆင့်တွင် ဖြစ်ပေါ် လုပ်ဆောင် နိုင်ချေများပေသည်။ မူဝါဒ နှင့် ဥပဒေပြုခြင်းတို့အား ဖော်ဆောင်ရာတွင် သတင်းအချက်အလက်ပေး အထောက်အကူဖြစ်စေရန် အမျိုးသား နှင့် အမျိုးသမီး၊ လူဦးရေဆိုင်ရာကျွဲပြားမှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များ နှင့် သက်သေများအား ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှု ကာလ (Inception Phase)တွင် အများအားဖြင့် မိတ်ဆက်ရှင်းပြသည်။ ကျား၊မဆိုင်ရာ သရုပ်ခွဲ လေ့လာခြင်းအား အစမှ စတင်ခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ နှင့် မူဝါဒများအား ဆန်းစစ်ခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ချိန်ထိုးနိုင်သော ကျား၊မအခြေခံ ညွှန်းစံများ (Indicators) နှင့် ပစ်မှတ်များ အဖြစ် ဦးတည်သွားပေသည်။ ကျား၊မ ဆိုင်ရာ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအတွက် စံသတ်မှတ်ထားသော တည်ဆောက်ပုံ မရှိသောကြောင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက်

စိစစ်ခြင်းအား အထောက်အကူပြုရန် ၎င်းတိုင်းတာမှုများ ရှိခြင်း၊ မရှိခြင်းအား ကံသေကံမ အာမခံခြင်း မပြုနိုင်ပေ။ ဤတွင် ချွင်းချက် တစ်ခုမှာ ဘဏ္ဍာရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကျား၊ မ ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာငွေ ချမှတ်ခြင်းတွင် အစိုးရ၏ (ဘဏ္ဍာ) သုံးစွဲခြင်းအား မှတ်တမ်းယူခြင်း၊ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းတို့ ပါဝင်သည့် အားလျော်စွာ မူဝါဒဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ပြီးကာလတွင်လည်း မဆောင်ရွက်မီကာလကဲ့သို့ပင် အလွယ်တကူ အသုံးချနိုင်သည်။

နောက်ဆုံး အခန်းတွင် ဤလေ့လာချက်သည် ဝက်စ်မင်းစတား ဒီမိုကရေစီ ဖောင်ဒေးရှင်းမှ ၎င်းနှင့် တွဲဆက်၍ ဆောင်ရွက်နေသော လွှတ်တော်များအတွက် အထောက်အကူပြုမှု နယ်ပယ်များအား သတ်မှတ်နိုင်သည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေး အစီအစဉ်များအား ပြင်ဆင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ဤလေ့လာချက်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ပုံစံ သုံးမျိုးအား တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှင့် လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။ ဤလေ့လာချက်သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ပုံစံသုံးမျိုး၏ တစ်ခုစီအတွက် မည်သို့သော လုပ်ငန်း အစီအစဉ်ဆိုင်ရာ အချက်များအား စဉ်းစားရမည်ကို ပဏာမ အကြံပြုချက်များ ပေးပေးသည်။

အကယ်၍ လွှတ်တော်တစ်ရပ်သည် WFD အစီအစဉ်၏ အထောက်အကူဖြင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် ၎င်း၏ အလားအလာရှိသော အခန်းကဏ္ဍအား ပိုမို၍ နက်နက်နဲနဲ သရုပ်ခွဲလေ့လာလိုပါက အဓိကမေးခွန်းများမှာ (၁) ၎င်းသည် မည်သည့် ပုံစံရှိသင့် သနည်း။ (၂) ၎င်းသည် မည်သို့သော ဦးစားပေးအဆင့် ရှိသင့် သနည်း။ (၃) ၎င်းအား မည်သည့်အချိန်တွင် အသုံးပြုသင့် သနည်း။ အဆိုပါ မေးခွန်းများအား ဖြေဆိုရာတွင် လွှတ်တော်သည် လက်ရှိ ရှိနေသော အမြဲတမ်း ကော်မတီများအား အဆိုပါ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း) လုပ်ငန်းတာဝန်အား ပေးအပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အထူး သို့မဟုတ် ကာလတို ကော်မတီများအား ဖွဲ့စည်း၍ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း စသည့် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အခြား လွှတ်တော်များ၏ အတွေ့အကြုံများအား ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်သည်။ ဥပဒေပြဌာန်းရာတွင် ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးမှုဆိုင်ရာ စာပိုဒ် ပါဝင်ပါက ဥပဒေအား မဖြစ်မနေ သုံးသပ်လေ့လာရန်လိုအပ်သည်။ ၎င်းသည် နည်းဥပဒေ (စည်းမျဉ်းများ)အား အသုံးပြုခြင်းအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပေသည်။ အဆိုပါကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းများအား စတင် ဆောင်ရွက်ရန် သင့်လျော်သော “စတင်ရာနေရာ” ၏ သဘောသဘာဝကိုလည်း လေ့လာနိုင်ပေသည်။

အကယ်၍ လွှတ်တော်တစ်ရပ်သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း အရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်ရှိနေပါက WFD အစီအစဉ် အနေဖြင့် ရှေ့ပြေးစီမံချက်တစ်ခုအား ဖော်ဆောင်ရန် အကြံပြုနိုင်ပြီး ၎င်းမှတစ်ဆင့် လွှတ်တော်သည် အချိန်ကာလတစ်ခု ဥပမာအားဖြင့် နှစ်နှစ်တာကာလတွင် ဥပဒေအချို့ (နှစ်ခုမှ သုံးခု) အား အကောင်အထည်ဖော်မှုအပေါ် လေ့လာနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ နှစ်နှစ် ကာလပြီးနောက်တွင် ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းအား အကဲဖြတ်နိုင်ပြီး ပိုမို၍ ယေဘုယျဆန်ပြီး အဖွဲ့အစည်း၏စနစ်အဖြစ် ချဉ်းကပ်နိုင်ရန် သင်ခန်းစာများ လေ့လာ ရရှိပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းသည် လူထုအတွက် သင့်လျော်မှုရှိပြီး ဥပဒေအား အကဲဖြတ်ရာတွင် လူထုအနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် အကြံပြုပါသည်။

၁။ နိဒါန်း

လွှတ်တော်၏ အခန်းကဏ္ဍများ အနက်မှ တစ်ခုမှာ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်များအား ဖြည့်စွမ်းပေးသော ဥပဒေများအား ရေးဆွဲပြဌာန်းပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လိုအပ်ချက်များအားလည်း အစိုးရအား ရွေးချယ်ပုံမှ တစ်ဆင့် ဖော်ပြကြပြီး ၎င်းလိုအပ်ချက်များအား လေ့လာသုံးသပ်ရန်နှင့် သင့်လျော်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်ရေး လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ပြီး ၎င်းနောက်တွင် ဥပဒေအဖြစ် စုစည်းသည်။ နိုင်ငံအများစုတွင် ဤသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ပါလီမန် ဒီမိုကရေစီ စနစ်၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် လွှတ်တော်သည် ပြဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေများသည် ရည်စူးထားသော ရလဒ်များ ဖြစ်ထွန်းအောင်မြင်မှု ရှိ/မရှိအား သုံးသပ်ရန်လည်း တာဝန်ရှိပေသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်မှ “နိုင်ငံမှ ဥပဒေတစ်ခုသည် မျှော်မှန်းထားသော ရလဒ်များ ရရှိခြင်း ရှိ/မရှိ နှင့် အကယ်၍ မရှိပါက အဘယ်ကြောင့်နည်း” ဟူသော မေးခွန်းအား မေးခွန်းထုတ်ချိန်မှပင် စတင်သည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအား လေးစားမှုကို အလေးဂရုပြုကြသော်လည်း ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်မှု လုပ်ငန်းစဉ်အား သတိမမူဖြစ်တတ်သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ နိုင်ငံများစွာတွင် ဥပဒေများအား မဲခွဲဆုံးဖြတ် အတည်ပြုသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ကျင့်သုံးမှုမရှိခြင်း၊ နည်းဥပဒေအား ပြဌာန်းခြင်း မရှိခြင်း သို့မဟုတ် လက်တွေ့ ကျင့်သုံးမှုနှင့် ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှု တို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော သတင်းအချက်အလက်များ မရှိခြင်း တို့သည် အန္တရာယ်များသည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။

အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးခြင်းပိုင်းသည် လုပ်ငန်း ယန္တရား၊ ဘဏ္ဍာငွေနှင့် actors အသီးသီးအား အသုံးပြုခြင်း အပေါ်မူတည်၍ သိမ်မွေ့နက်နဲသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်ကျင့်သုံးခြင်းသည် အလိုလို ဖြစ်လာသည်မဟုတ်ဘဲ အချက်အလက်များ ပြောင်းလဲခြင်း၊ အရင်းအမြစ်များ လွဲချော်ခြင်း၊ ပန်းတိုင်များ လွဲချော်ခြင်း ပတ်သတ်ဆက်ဆိုင်သူများမှ ကန့်ကွက်ခြင်း နှင့် သက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒနယ်ပယ်တွင် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်ပြောင်းလဲခြင်း စသော အကြောင်း ကိစ္စ အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပြီး ၎င်း၏ဦးတည်ချက်လားရာကို သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ အဓိက အကြောင်းရင်း လေးချက် ရှိပေသည်။

- (၁) ဒီမိုကရေစီ စီမံခန့်ခွဲမှု အရ လိုအပ်ချက် နှင့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ဘောင်ဝင်မှု နှင့် ဥပဒေရေးရာ တိကျသေချာမှု နိယာမများ နှင့်အညီ လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ချက်။
- (၂) ဥပဒေအသစ်များသည် အခြေခံအခွင့်အရေးများအပေါ် ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှု အလားအလာများအား ကာကွယ်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်ချက်။
- (၃) ဥပဒေများသည် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ထိန်းချုပ်ထားသည့် ပြဿနာရပ်များ နှင့် အခြေအနေကိစ္စများ အပေါ် တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုအား (စနစ်ပုံစံ) တိကျစွာဖြင့် အကဲဖြတ်ရန် လိုအပ်ချက်။

(၄) နောင်အနာဂတ်တွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဥပဒေပြုခြင်းဖြစ်ပေါ်လာစေရန် နှင့် (ဥပဒေများအား) ပြန်လည် ပြင်ဆင်ခြင်းမှ လျော့နည်းစေရန် ရည်ရွယ်၍ မည်သည်တို့သည် အဆင်ပြေအောင်မြင်ပြီး မည်သည်တို့သည် အဆင်ပြေ အောင်မြင်မှုမရှိသည်ကို အတွေ့အကြုံများမှ တစ်ဆင့် လေ့လာရန်နှင့် (ဥပဒေ) အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် ၎င်း၏ ဦးတည်ချက်များ ပြည့်မီမှု မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ရှိသည်ကို လေ့လာရန် လိုအပ်ချက်။

ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ တိုးတက်မှု အများစုသည် လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်နေမှုများ၊ မဆောင်ရွက်သည်များအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် အမျိုးမျိုးသော ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းများအား ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လွှတ်တော်အနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ ဥပဒေများသည် ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသင့်လျော်မှု အတိုင်းအတာအားလည်းကောင်း အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ မူဝါဒများအား ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် ပြဌာန်းချက်ပါ သတ်မှတ်ချက်များအား လိုက်နာခြင်းအား စီမံခန့်ခွဲမှု အတိုင်းအတာအားလည်းကောင်း လေ့လာပါသည်။ သို့သော် ဤသို့ချိတ်ဆက်မှုအား ပါလီမန်စနစ်တွင် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြု ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာ အမြဲတစေအားဖြင့် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်သည် အမြဲတမ်း ရရှိခြင်း၊ ပြန်လည်တုန့်ပြန်ပေးခြင်းမှာလည်း အမြဲတစေမရှိပေ။

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် ဒီမိုကရေစီစနစ် ကျင့်သုံးသူများအတွက် လွှတ်တော်၏ ကိုယ်ပိုင်စွမ်းရည်များအား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် အသုံးဝင်သော စမှတ်တစ်ခုအဖြစ်ပေးစွမ်းပါသည်။ ၎င်းသည် လွှတ်တော်၏ (လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ) အသေးစိတ် (မိုက်ခရို) အဆင့် စနစ်၌ ဖော်ဆောင်နိုင်သည့် သိသာထင်ရှားသော လုပ်ငန်း နယ်ပယ်တွင် စမှတ်တစ်ခုအဖြစ်ပေးစွမ်းသည်။ သို့သော် ၎င်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ကျယ်ပြန့်သော စီမံခန့်ခွဲမှု မူဘောင် မည်သို့ လုပ်ဆောင်သည်နှင့် မည်မျှ ကောင်းမွန်စွာဖြင့် လုပ်ဆောင်သည်ကို ကြီးမားသော သက်ရောက်မှု ရှိပေသည်။ ဤနှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဥပဒေများသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းနှင့် လွှတ်တော်၏ ကျယ်ပြန့်သော ဒီမိုကရေစီ အနေအထားအကြား ချိတ်ဆက်မှုအား သက်သေထုဖော်ပြနေပေသည်။

၂. ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက် နှင့် နောက်ခံအကြောင်းတရားများ

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အဓိပ္ပာယ် အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုကြသည်။ ၎င်းသည် ကျယ်ပြန့်သော ပြန်လည်သုံးသပ်မှု ပုံစံတစ်ခုအဖြစ် ခေါ်ဆိုနိုင်ပြီး ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဥပဒေသည် ရည်စူးထားသော မျှော်မှန်းချက် မူဝါဒ ဦးတည်ချက်များအား ပြည့်မီမှု ရှိ/မရှိနှင့် ရှိပါက မည်မျှ ထိရောက်မှု ရှိသည်ကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအား ဘောင်ကျဉ်းကျဉ်းဖြင့်လည်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပေသည်။ ဥပမာ ဥပဒေပြုခြင်းသည် လက်တွေ့တွင် မည်သို့ဆောင်ရွက်သည်ကို လေ့လာခြင်း။ အဆိုပါကဲ့သို့ပင် ၎င်းသည် အဓိကအားဖြင့် အလေးပေးသည်မှာ ဥပဒေရေးရာနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သုံးသပ်လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။

ခြုံငုံရလျှင် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဓိက ထင်ရှားသော လုပ်ငန်း နှစ်ခု သတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။

(၁) စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း လုပ်ငန်းသည် ဥပဒေအား အသုံးချခြင်းအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းဖြစ်ပြီး လိုအပ်သည့် နည်းဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား အဓိကအားဖြင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။

(၂) အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်း လုပ်ငန်းသည် မူဝါဒများ သို့မဟုတ် ဥပဒေ၏ ကျယ်ပြောသည့် ရလဒ်များ နှင့် သက်ရောက်မှုများအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၂.၁ ဥပဒေပြုရေး ဖြစ်နိုင်စေသည့်အရာ အဖြစ် ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်း

ဥပဒေအား အကဲဖြတ်ခြင်းအား လိုအပ်ချက်သည် သည် ဥပဒေပြုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဓမ္မဒိဋ္ဌာန်ကျကျ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဥပဒေ၏ အရည်အသွေး နှင့် ဥပဒေ၏ သိမ်မွေ့နက်နဲမှုအား စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရေး လိုအပ်ချက်တို့နှင့် အတူယှဉ်တွဲ၍ တိုးပွားလာနေသည်။ ဥပဒေဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်းသည် ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုအား ရှင်းလင်းမှုရှိ၍ စနစ်ကျပြီး ဓမ္မဒိဋ္ဌာန်ကျနစွာဖြင့် သရုပ်ခွဲလေ့လာရန် နှင့် သုံးသပ်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ၎င်း(ဥပဒေ အကဲဖြတ်ခြင်း)၏ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဥပဒေဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအား အထောက်အကူပြုဖြည့်စွမ်းရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အထောက်အကူပြုရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုအား ချိတ်ဆက်မှုကို ဥပဒေပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်စဉ် ကာလမှ ရနိုင်သမျှသော သတင်းအချက်အလက်များ နှင့် ပြဌာန်းပြီးနောက်တွင် အဆိုပါဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်းလျှက်ရှိသော အကြောင်းခြင်းရာများအား (ကြိုတင်) မှန်းဆထားခဲ့မှု၏ မှန်ကန်မှုအား ဆန်းစစ်ခြင်း ပြုလုပ်ခြင်းအား အသုံးပြုသည်။ လက်တွေ့တွင် ဥပဒေအား အကဲဖြတ်ခြင်းသည် သင်ကြားမှု လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသော အချက်အလက်များအား ရရှိစေပြီး ဝိဝါဒကွဲမှုများ နှင့် သင်္ကာမကင်းမှုများအား လျော့ကျစေသည့်အပြင် ဥပဒေပြုသူများအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်လျက် သင်ကြားလေ့လာနိုင်မှုအား ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

၂၀၀၆ ခုနှစ် အထင်ကရ အစီရင်ခံစာ^၁ တွင် ယူကေ ဥပဒေ ကော်မရှင်မှ ပိုမို၍ စနစ်ကျသော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ထားရှိခြင်း၏ အဓိက အကြောင်းရင်းများအား အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။

- ဥပဒေသည် လက်တွေ့တွင် ရည်စူးထားသည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်နေမှုရှိ/မရှိအား လေ့လာရန်
- ပိုမိုကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား အထောက်အကူပြုရန်
- (ဥပဒေ) အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် မူဝါဒ ဦးတည်ချက်များအား ဖော်ဆောင်ခြင်းတို့အပေါ် အသားပေး ဆောင်ရွက်မှုအား မြှင့်တင်ရန်
- ကောင်းမွန်သော အလေ့အထအား ဖော်ထုတ်လေ့လာရန်နှင့် ဖြန့်ဝေရန် သို့မှသာ စိစစ်လေ့လာခြင်း လုပ်ငန်းမှ တွေ့ရှိရသော အောင်မြင်မှုများနှင့် မအောင်မြင်မှုများအား အခြေခံ၍ သင်ခန်းစာများအား ကောက်နုတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၂.၂ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အကန့်အသတ်များ

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်အတွင်းမှ သီးသန့် လုပ်ငန်းယန္တရား ပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခု ဖြစ်ပြီး အကဲဖြတ် လေ့လာခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် လွှတ်တော်၏ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအား ထိရောက်သော စိစစ်မှု ဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် ထိရောက်သော ဥပဒေပြုခြင်းအား ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့၏ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိသော ချိတ်ဆက်လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်နေသော လုပ်ငန်းများ နှင့် မဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းများအား လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း နှင့် အမျိုးမျိုးသော ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် လွှတ်တော်သည် နိုင်ငံအတွင်း မည်သည့် ဥပဒေများသည် ရည်ရွယ်ချက်သည် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ သင့်လျော်သည်အားလည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ မူဝါဒများအား အစိုးရမှ မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား စီမံခန့်ခွဲနေမှု နှင့် ဥပဒေအရ လိုက်နာရမည့် ဝတ္တရားများအားလည်းကောင်း လေ့လာပါသည်။

သို့သော် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ မူလ အခြေခံသည်ပင်လျှင် အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍအား ကြီးကြပ်ခြင်းအား ကျော်လွန်၍ ဆောင်ရွက်ရပြီး လွှတ်တော်အနေဖြင့် ၎င်း၏ ဒီမိုကရေစီ ရလဒ်များ နှင့် အဖွဲ့အစည်းတွင်း ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စွမ်းရည်များအား လေ့လာသည့် အဖွဲ့အစည်းတွင်း စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းစနစ်လည်း ဆောင်ရွက်ပေသည်။ ဤရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကြောင့် လွှတ်တော်သည် ဥပဒေပြုရေး တာဝန်သာယူရုံမျှမကဘဲ နိုင်ငံ၏ ဥပဒေအား စောင့်ကြည့်လေ့လာသူလည်းဖြစ်စေသည်။

၂.၃ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အကန့်အသတ်များ

ယူကေဥပဒေကော်မရှင် မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတိပြုရန် မှတ်ချက် သုံးခု ပြုခဲ့ပါသည်။

(၁) ၎င်းခန့်မှန်းမှုအား ပြန်လည် စတင်နိုင်သည့် စိန်ခေါ်မှု အခက်အခဲ - ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် ဥပဒေ၏ ရလဒ်ကိုသာ အလေးပေးသင့်သည်။ အကဲဖြတ်သုံးသပ်သော အဖွဲ့အစည်း နှင့် သက်သေထွက်ဆိုသူများမှ မိမိကိုယ်ကို စည်းကမ်းတကျဖြင့် ထိန်းသိမ်းနိုင်သော အနေအထားမှလွဲ၍ အခြားအနေအထားတွင် ဥပဒေကြမ်းအား အဆိုတင်စဉ် ကာလကကဲ့သို့ပင် ၎င်းငြင်းခန့်မှုများ တစ်ဖန်ပြန်လည်စတင်နိုင်သော အန္တရာယ်လည်းရှိပေသည်။ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းသည် အပြုသဘောဆောင်၍ အနာဂတ်အား ဦးတည်သင့်ပြီး အမှားများအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်၍ ရရှိလာသော သင်ခန်းစာများ လေ့လာရန် လိုအပ်ပေသည်။

(၂) နိုင်ငံရေးပိုင်းမှ သဘောဆန္ဒအပေါ် မူတည်နေခြင်း - ပိုမို၍ စနစ်ကျသော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ကူးပြောင်းဖော်ဆောင်ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးပိုင်းမှ လိုလားမှု နှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်မှုအပေါ် မူတည်နေပေသည်။ မူဝါဒ နှင့် ဦးတည်ချက်အား ရှင်းလင်းမှု ရှိစေရေး နှင့် ဥပဒေ (အကောင်အထည်ဖော်ရေး) ရည်စူးသတ်မှတ်ထားသည့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော ပမာဏရှိသည့် အရင်းအမြစ်များသည် ကောင်းမွန်သော သက်ရောက်မှု ဖြစ်ပေါ်စေရေးအတွက် လွှတ်တော်နှင့် အစိုးရသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ခိုင်မာစေရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဘုံအကျိုးစီးပွား ရှိပေသည်။

(၃) အရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်များ - ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် အရင်းအမြစ်များ နှင့် အချိန် သုံးစွဲရန် လိုအပ်ပေသည်။ အကယ်၍ အရေးပါသော သက်ရောက်မှုများ ဥပမာ - ၎င်းဥပဒေများသည် နိုင်ငံအတွက် သိသာထင်ရှားသော ငွေကြေးကုန်ကျမှု ဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် သိသာထင်ရှားသော လူမှုရေး သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အဆိုပါကဲ့သို့သော အကဲဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် လုပ်ဆောင်သင့်ပေသည်။

ဤသို့သော အကဲဖြတ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အချိန်နှင့် ငွေကြေးသာ ကုန်ကျသည် မဟုတ်ဘဲ အစိုးရပြင်ပမှ သတင်းအချက်အလက်များအား ရရှိနိုင်မှု အပေါ်တွင်လည်း အများအားဖြင့် မူတည်ပေသည်။ အကယ်၍ သင့်လျော်သော အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ပြီး တိကျသော ထိရောက်သည့် အကဲဖြတ်မှုဆောင်ရွက်နိုင်လျှင် အဓိက ပတ်သတ်သက်ဆိုင်သူများ (stakeholders) နှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လိုအပ်သည်။ ဤသို့သော အနေအထားမျိုးတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခုလုံးအား စနစ်တကျ အကဲဖြတ်ဆောင်ရွက်နိုင်မှုသည် လွှတ်တော်၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုအား ကျော်လွန်နေပေသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ အစိုးရ၏ အကဲဖြတ်မှုအား အခြေခံအဖြစ် အသုံးပြု၍ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ အနေဖြင့် အဆိုပါ ဥပဒေ၏ မူဝါဒနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုအား တာဝန်ယူရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအား မေးမြန်းခြင်း နှင့် တာဝန်ယူစေခြင်းအား လုပ်ဆောင်နိုင်ပေသည်။ အချို့သော လွှတ်တော်များသည် ဌာနအလိုက် (လွှတ်တော်) လုပ်ငန်း ကော်မတီများအား ဥပဒေ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၏ ဆောင်ရွက်ပုံအား လေ့လာရန် တာဝန်ပေးအပ်သည်။ အချို့သော လွှတ်တော်များသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအတွက် (လွှတ်တော်) အထူး လွှတ်တော် ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းသည်။ မည်သည့်အနေအထားတွင်ဖြစ်စေ အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာများသည် တာဝန်ခံမှုအား အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရည်စူးသည့် အားလျော်စွာ တို့အား အစိုးရ အတွင်း၌သာ (အသုံးပြုရန်) ကန့်သတ်မထားသင့်ဘဲ လူထုအား အသိပေး ဖွင့်ဟသင့်သည်။

နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် ဥပဒေအား ပြုပြင်ပြင်ဆင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ မေးခွန်းများ မေးမြန်းခြင်း၊ အဆိုတင်သွင်းခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား အစီရင်ခံစာ ပေးပို့ခြင်း နှင့် အချိန်ကာလအတိုင်းအတာ တစ်ခုအတွင်း တုန့်ပြန်ရန် တောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေအသစ်ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အခြေအနေ

အနေအထားပြ စာတမ်း သွင်းအားစု တစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုခြင်း စသည်ဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ တွေ့ရှိချက်များအား အသုံးပြုသည်ကို (လူထုအား အသိပေး) ဖော်ပြရန် လိုအပ်သည်။

- ဇယား ၁ - ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်းတွင် အသုံးပြုသည့် ပုံမှန် မေးခွန်းများ^၃
- အကယ်၍ ဥပဒေတစ်ရပ်အား ကျင့်သုံးခြင်းမပြုလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အခြေအနေ အရပ်ရပ် နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် (လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော အဆိုပါ) ဥပဒေ၏ မူလဦးတည်ချက်သည် အရည်အသွေး၊ အရေအတွက် နှင့် အချိန်ကာလအရ ဖြစ်ထွန်းအောင်မြင်မှု ရှိပါသလား။
  - မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ဥပဒေသည် ၎င်း၏ ဦးတည်ချက်များအား အောင်မြင်ပြည့်မီသနည်း သို့မဟုတ် ၎င်းဥပဒေမရှိလျှင် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သော ကိစ္စရပ်အား ဟန့်တားနိုင်ခဲ့ခြင်း ရှိပါသလား။
  - ပြင်ပမှ အကြောင်းရင်းခံများကြောင့် (ဥပဒေ) အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ဆိုးရွားစွာ သို့မဟုတ် အကျိုးရှိစွာ သက်ရောက်မှု ရှိပါသလား။
  - မမျှော်လင့်သော သိသာထင်ရှားသည့် ဘေးထွက် ရလဒ်များ ရှိပါသလား။
  - အစိုးရ နှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍမှ လုပ်ဆောင်ရမည့် သွင်းအားစု လုပ်ငန်းများ စီမံထားသကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ပြီး ဖြစ်ပါသလား။
  - ခွဲဝေချမှတ်ထားသည့် အရင်းအမြစ်များအား အလဟဿ ဖြန့်တီးခြင်း သို့မဟုတ် မလျော်ကန်စွာ သုံးစွဲခြင်း ရှိပါသလား။
  - ဥပဒေအာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ အလွှာကဏ္ဍတစ်ခုအား မမျှတမှု သို့မဟုတ် အကျိုးမဲ့စေမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသလား။
  - ပိုမို၍ ကုန်ကျစရိတ် ထိရောက်သက်သာသော ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းအား အသုံးပြုခဲ့ပါသလား။
  - လုပ်ငန်းပိုမို ထိရောက်ရန် သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ် ထိရောက်သက်သာစေရန် ဥပဒေ သို့မဟုတ် ၎င်းအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား မည်သည့် တိုးမြှင့်မှုများ ဆောင်ရွက်သင့်သနည်း။
  - ခြုံငုံရလျှင် အဓိကလေ့လာသည်မှာ ဥပဒေဖြစ်ပြီး လိုလားသော ဦးတည်ချက် ပြည့်မီရန် ဥပဒေအား မည်သို့ အသုံးပြုသနည်း။
  - ဥပဒေအား မပြဌာန်းမီ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ချိန်၌ ခန့်မှန်းတွက်ဆထားသည်များ (ကုန်ကျစရိတ် (သို့) အချိန် (သို့) သက်ရောက်မှု) သည် မှန်ကန်မှု ရှိပါသလား။ မရှိပါက အဘယ်ကြောင့်နည်း။

၃. ယူကေမှ မူလ ဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ဤအခန်းတွင် ယူကေ ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော် နှင့် စကော့တလန် လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အား လေ့လာမည်ဖြစ်သည်။

၃.၁ ယူကေ/ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော် မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော်တွင် မူဝါဒများ နှင့် ဥပဒေများအား အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်းသော အယူအဆများဖြစ်သည့် - မူဝါဒများ အကဲဖြတ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း တို့သည် ကွဲပြားခြားနားပေသည်။

- အကဲဖြတ်ခြင်းသည် ယေဘုယျ အသုံးအနှုန်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး မူဝါဒ ထိန်းညှိခြင်းအား ရည်ညွှန်းပေသည်။ ၎င်းအား မည်သည့် အဆင့်တွင်မဆို ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး မူဝါဒသည် ထိရောက်စွာဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ရှိ/မရှိ၊ ဦးတည်ချက်များ ပြည့်မီမှု ရှိ/မရှိ နှင့် စီးပွားရေး သက်ရောက်မှုများ မည်သို့ရှိသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။
- အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းသည် မူဝါဒအား သက်ရောက်မှု အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် မူဝါဒ၏ အကျိုးဝင်မှု နှင့် သင့်လျော်မှုတို့အား အတည်ပြုစစ်ဆေးနိုင်ရန် မူဝါဒ၏ နောက်ခံအကြောင်းတရား အယူအဆများကိုလည်း ပြန်လည်လေ့လာရသည်။ မူဝါဒအား အကောင်အထည်ဖော်ပြီး သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အကြာတွင် ၎င်းတို့အား ဆောင်ရွက်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ (က) မူဝါဒသည် လိုလားသည့် ရလဒ် အောင်မြင် ပြည့်မီခြင်း ရှိ/မရှိအား ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် (ခ) ကုန်ကျစားရိတ် နှင့် အကျိုးရလဒ်တို့မှာ မျှော်မှန်းလျာထားချက်နှင့် ကိုက်ညီခြင်း ရှိ/မရှိအား ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် (ဂ) အနာဂတ် မူဝါဒ ဖော်ဆောင်မှုများအား အသိပေးရန် (ဃ) ဖော်ဆောင်မှု နည်းလမ်း တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် နှင့် (င) မူဝါဒ ဖော်ဆောင်မှုများအား သက်ရောက်မှုအား လေ့လာနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ ဖော်ဆောင်ရန် တို့ဖြစ်ကြသည်။
- ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လက်တွေ့တွင် မူလ ဥပဒေ မည်သို့ဆောင်ရွက်နေသည်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ အသေးစိတ် ဦးတည်ချက်များမှာ က) လက်တွေ့တွင် ဥပဒေသည် ဆောင်ရွက်နေခြင်း ရှိ/မရှိ အား လေ့လာရန် ခ) ပိုမိုကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား အထောက်အကူပြုရန် ဂ) (ဥပဒေ) အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် မူဝါဒ ဦးတည်ချက်များအား ဖော်ဆောင်ခြင်းတို့အပေါ် အသားပေး ဆောင်ရွက်မှုအား မြှင့်တင်ရန် ဃ) ကောင်းမွန်သော အလေ့အထအား ဖော်ထုတ်လေ့လာရန်နှင့် ဖြန့်ဝေရန် တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် ဥပဒေ၏ ထိရောက်မှုအား ပဏာမ သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဥပဒေ နှင့် နည်းဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်မှု အတိုင်းအတာ အတိမ်အနက်အား ပြန်လည်လေ့လာခြင်း နှင့် အဆိုပါ ဥပဒေအောက်ရှိ တာဝန် ခွဲဝေအပ်နှင်းထားသော ဥပဒေများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။ အထက်လွှတ်တော် နှင့် အောက်လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးမှ ကော်မတီအားလုံးသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းအား ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။ လွှတ်တော်

ကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် သီးသန့် အမည်နာမ သတ်မှတ်ခေါ်ဆိုခြင်း မပြုသည့်တိုင် (လွှတ်တော်) ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်း သိသာထင်ရှားသော အစိတ်အပိုင်း ပမာဏသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အစိုးရမှ စတင် လုပ်ဆောင်ပြီး သက်ဆိုင်တာဝန်ရှိသည့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် စနစ်ပုံစံသဖွယ် ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းဖြင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်နေမှုအား မှတ်တမ်းထုတ်ပြန်ခြင်းအားဖြင့် ကော်မတီ၏ ပုံမှန် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းအား အထောက်အကူပြုပါသည်။ လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေများအား သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အကြာတွင် ဘုရင်မ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် အထက်ပါကဲ့သို့ (ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်မှုအား မှတ်တမ်းထုတ်ပြန်ခြင်း) လုပ်ဆောင်ရန် တရားဝင် (သတ်မှတ်ထားသည့်အတွက်) လိုအပ်ပေသည်။ ယူကေအောက်လွှတ်တော် အထူးသဖြင့် လွှတ်တော် ဌာနဆိုင်ရာ ကော်မတီများမှ (အဆိုပါ သုံးသပ်ချက်အား) လေ့လာပါသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း မှတ်တမ်းအား သက်ဆိုင်ရာ ဌာနမှ ထုတ်ပြန်ပြီး အောက်လွှတ်တော် သက်ဆိုင်ရာ ကော်မတီများသို့ ပေးပို့၍ အဆိုပါ ကော်မတီများမှ လိုအပ်လျှင် ထပ်မံ၍ လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်ပါသည်။ အခြား ကော်မတီများမှ စိတ်ပါဝင်စားမှုလည်းရှိနိုင်ပါသည်။

ဇယား ၂ : လွှတ်တော် လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကော်မတီများထံ တင်ပြရန် ယူကေ အစိုးရ၏ ဌာနဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းအား ပြင်ဆင်ခြင်း

၂၀၁၈ မှတ်တမ်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။

- အက်ဥပဒေ တစ်ရပ်၏ ပြဌာန်းချက် အသီးသီးအား မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့ဆောင်ရွက်သည်ဟူသော သတင်းအချက်အလက်
- လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း မရှိသော ပြဌာန်းချက်များအား မီးမောင်းထိုးဖော်ပြသော သတင်းအချက်အလက်များ၊ သို့မဟုတ် အသုံးမပြုသည့် အပိုင်းထားသည့် အခွင့်အာဏာ အကြောင်း သတင်းအချက်အလက် နှင့် အဘယ်ကြောင့် အသုံးမပြုသည်ကို ရှင်းလင်းချက်
- အက်ဥပဒေ နှင့် ဆက်စပ်နေသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများ (delegated legislation)၊ လမ်းညွှန် စာတမ်းများ သို့မဟုတ် အခြားသော သင့်လျော်သည့် အချက်အလက်များအား အကြမ်းဖျဉ်း ဖော်ပြချက် သို့မဟုတ် စာရင်း
- ပြည်သူလူထုမှ ပူပန်လျှောက်ရှိသည့် ဥပဒေရေးရာ အခက်အခဲများ (ဥပမာ - လက်တွေ့တရားစွဲဆိုခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ကော်မတီများ၏ မှတ်ချက်များ) များအား ညွှန်းဆိုဖော်ပြခြင်း
- အစိုးရ၊ လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အခြား အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်ရပ်မှ ဆောင်ရွက်ထားသည့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ချက် သို့မဟုတ် လေ့လာဆန်းစစ်ချက် အကျဉ်းချုပ်
- လက်တွေ့တွင် ဥပဒေ မည်သို့ ဆောင်ရွက်နေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဥပဒေကြမ်းအနေဖြင့်ရှိစဉ်က သတ်မှတ်ထားသော ဦးတည်ချက်များ နှင့် စံအမှတ်များ နှင့် ချိန်ထိုး၍ လည်းကောင်း ပဏာမ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်ငယ်တစ်ခု

အရင်းအမြစ်များအား ထိရောက် အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်စေရန်နှင့် ဥပဒေ အသီးသီး၏ အသေးစိတ် အချက်အလက်များအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်သည့် အားလျော်စွာ ဤစနစ် အနေဖြင့် ရွေးချယ်မှုများ ပြုလုပ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေအားလုံးအား ဤသို့ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းထက် ဥပဒေအားလုံး၏ အချို့သော အနေအထားများမှာ ကော်မတီများမှ လုပ်ဆောင်နေသော လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သည့် စိစစ်မှုများတွင်

ပါဝင်နေပြီးဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ မူဝါဒ ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးမှုအား ထပ်မံ လုပ်ဆောင်မှု မပြုတော့ဘဲ အချို့သော အငယ်စား ကဏ္ဍများအား ဖယ်ချန်ထားခဲ့သည်။

ဤဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်းအား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် စနစ်ပုံစံ ဖော်ဆောင်ထားသော ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ နှင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးအား ပါဝင်စေပြီး (သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီး) ဌာနမှ စိစစ်ခြင်း နှင့် လွှတ်တော်မှ စိစစ်ခြင်းတို့အား ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဆင့် နှစ်ဆင့် ပါဝင်သည်။

- အဆင့် ၁ ပြဌာန်းပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း ၎င်းအား သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ ဌာနမှ (ဥပဒေ တစ်ရပ်အား) ပြဌာန်းပြီးနောက် သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ် အကြာတွင် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဌာနသည် ဥပဒေပါ ခွင့်ပြုချက်၊ ကန့်သတ်ချက် အသီးသီးအား ဖော်ဆောင်ခြင်း နှင့် ကျင့်သုံးမှု မရှိသော အပိုင်းများ၊ အဆိုပါ ဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် အရာများ၊ လူထု၏ ပူပန်မှုများ၊ အခြား ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ၊ ဆန်းစစ်မှုများ နှင့် အကောင်အထည်ဖော်နေမှုအား ပဏာမ ဆန်းစစ်ချက်တို့၏ သတင်းအချက်အလက်များ ၎င်းဥပဒေအား မှတ်တမ်းတွင် ဖြည့်စွမ်းပါသည်။
- အဆင့် ၂ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်။ မှတ်တမ်းအား အောက်လွှတ်တော်၏ သက်ဆိုင်ရာ ဌာနဆိုင်ရာ ကော်မတီများသို့ တင်သွင်းပြီး ၎င်းကော်မတီများမှ ဆက်လက်စိစစ်ရန် လိုအပ်မှု ရှိ/မရှိအား ဆုံးဖြတ်၍ လိုအပ်ပါက မည်သည့် အဖွဲ့အစည်းမှ စိစစ်လေ့လာသင့်သည်ကို သတ်မှတ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြင်ပပညာရှင်များ၏ အခြား ပြန်လည် သုံးသပ်ချက်များ သို့မဟုတ် ဆန်းစစ်ချက်အား ဖယ်ချန်ထားခြင်း မရှိပေ။

ဤနည်းအားဖြင့် အစိုးရသည် လက်ရှိ ရှိနေသော အချက်အလက်များအား စုဆောင်းပြီး လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော် ကော်မတီများ) သည် ဆက်လက်၍ စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် လိုမလိုအား ဆုံးဖြတ်သည်။ ဤစနစ်မှ တစ်ဆင့် ဥပဒေအားလုံးသည် အစိုးရ အတွင်း၌ ပဏာမ စိစစ်ခြင်း ခံရပြီး လွှတ်တော်မှ စိစစ်သုံးသပ်ရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိ/မရှိအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခံရသည်။ ဤပုံစံသည် (ဝန်ကြီး) ဌာနများမှ စိစစ်ခြင်း နှင့် လွှတ်တော်မှ စိစစ်ခြင်းအား ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဥပမာ တစ်ခုမှာ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ စိတ်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ ၂၀၀၇^၅ အား (စိစစ်ခြင်း) မှတ်တမ်းထုတ်ပြန်သည်။ အဆိုပါ မှတ်တမ်းအား အခြေခံ၍ (လွှတ်တော်) ကျန်းမာရေး ကော်မတီသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်ပြီး အစီရင်ခံစာ^၆ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

လွှတ်တော်၏ အခြား အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့်လည်း ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်ရန် ရွေးချယ် နိုင်ပေသည်။ သက်ဆိုင်ရာ (လွှတ်တော်) ကော်မတီများ အနေဖြင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်းသော) စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အား စွက်ဖက် ဆုံးဖြတ်ပေး၍မရပေ။ လက်တွေ့တွင် လုပ်ငန်းများ နှစ်ခါထပ် မလုပ်မိစေရန် သက်ဆိုင်ရာ ကော်မတီနှင့် အလွတ်သဘော ညှိနှိုင်းမှုများအား လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ သို့သော်လည်း သက်ဆိုင်သည့် ဌာနဆိုင်ရာ (လွှတ်တော်) ကော်မတီများ၏

သဘောတူညီချက် ရယူခြင်း မရှိဘဲ လွှတ်တော် အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်သည်လည်းရှိ ၏။ (ယူကေ) အထက်လွှတ်တော် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ကော်မတီများတွင် (စိစစ်ခြင်း) လုပ်ငန်း ရွေးချယ်မှုသည် အောက်လွှတ်တော် ကော်မတီများ ပြင်ဆင်စီမံခြင်း မစတင်မီ လပေါင်းများစွာစောင့်ဆိုင်းဖြတ်လေ့ရှိသောကြောင့် ဤသို့သော ဖြစ်ရပ်မျိုးသည် မကြာမကြာဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။

မတ်လ ၂၀၀၈ မှ စတင်၍ (ယူကေ) ဝန်ကြီးများရုံးသည် (ဝန်ကြီး)ဌာနများအတွက် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အသေးစိတ် လမ်းညွှန်ချက် ထုတ်ပြန်သည်။ ၂၀၀၅ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေတစ်ရပ်စီကို ပြည့်ရှင်မင်း၏ ခွင့်ပြုချက်ရပြီး သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ် အကြာတွင် (ဝန်ကြီး) ဌာန အားလုံးသည် လွှတ်တော် ကော်မတီများ အတွက် ပြန်တမ်းစာလွှာများ (Command Paper) အား ထုတ်ပြန်စေရန် စနစ်တစ်ခုအား ဖော်ဆောင် အသုံးပြုသည်။ ဝန်ကြီးများရုံးမှ ဥပဒေပြုနည်းလမ်းညွှန်အား ဇွန်လ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လမ်းညွှန်လည်း ၎င်းတွင် ပါဝင်ပေသည်။ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၀၈ နှင့် ဧပြီ ၂၀၁၀ ကြား (၂၀၀၅ လွှတ်တော်အား ဖျက်သိမ်းခြင်း) ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း မှတ်တမ်း ခုနှစ်ခုအား ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။ ပြီးခဲ့သော ညွန့်ပေါင်းအစိုးရလက်ထက် ၂၀၁၃ခုနှစ်အထိတွင် အစိုးရ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း မှတ်တမ်း ၅၈စောင် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး သုံးစောင်ကိုသာ ကော်မတီများမှ ဆက်လက်၍ လေ့လာ၍ အစီရင်ခံစာ^၁ ထုတ်ပြန်ပါသည်။

ဇယား ၃ - Case-study

သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အက်ဥပဒေ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း
Hon Sir Alan Beith, MP မှ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူသော ယူကေ အောက်လွှတ်တော် တရားရေး ကော်မတီမှ
ဆောင်ရွက်သည်

အစီရင်ခံစာ (၂၀၁၂) မှ ကောက်နုတ်ချက်များ^၁

"သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အက်ဥပဒေသည် မိမိတို့၏ ဒီမိုကရေစီအတွက် အရေးကြီးသော တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှု ဖြစ်သည်။ ခြုံငုံရယူင် ဤဥပဒေသည် ကောင်းမွန်စွာလည်ပတ်နေသည်ကို သက်သေများမှ သဘောတူလက်ခံခဲ့ကြသည်။ သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အက်ဥပဒေသည် ၎င်း၏ အခြေခံမူ ဦးတည်ချက် သုံးခုအား ပြည့်မီအောင်မြင်ခဲ့သော်လည်း အစိုးရအပေါ် လူထု၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှု မြှင့်တင်ရန်ဟူသော သာမည ဦးတည်ချက်မှာ ပြည့်မီခဲ့ခြင်း မရှိ ထို့အပြင် ပြည့်မီရန် အလားအလာလည်း မရှိပေ။ (...)

အက်ဥပဒေအား ကြီးကြပ်မှု ကုန်ကျငွေအား "အားနည်းချက် ပျော့ကွက်"အဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော် အာဏာပိုင်များ အတွက် ကုန်ကျသည်များအား သတင်းအချက်အလက် ရရှိခွင့်မှ ယူဆောင်လာပေးသော ကြီးမားသော တာဝန်ခံမှု နှင့် ချိန်ထိုးရမည်။ ထို့အပြင် သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်သည် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ သုံးစွဲအချက်အလက်အား တောင်းခံသည်ဖြစ်ရာ ဤဥပဒေအရ အာဏာပိုင်များသည် စိစစ်ခြင်း ခံရမည်ကို သိရှိသော အရင်းအမြစ်များအား လျော်ကန်စွာ အသုံးပြုသောကြောင့် ဤဥပဒေသည် အကုန်အကျသက်သာမှုကိုဖြစ်စေသည်။ (...)

ဤဥပဒေ လည်ပတ်မှု စနစ်ဖြစ်သည့် "တောင်းခံသူအား လျှို့ဝှက်ထားခွင့်"အား ပြောင်းလဲရန် အကြံမပြုပေ။ အချက်အလက် တောင်းခံသူ မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြခြင်းသည် အခြားတစ်ပါးသူ၏ အမည်အားလွှဲ၍ အသုံးချခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်လာနိုင်ပြီး ၎င်းအား ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန် စနစ်သည် အကုန်အကျများပြီး သက်ရောက်မှုမှာ အကန့်အသတ်ရှိသည်။ အလားတူပင် ဥပဒေ၏ ဦးတည်ချက်အရ သတင်းအချက်အလက်သည် အသိပေးခွင့်ရှိသည်သေချာလျှင် မည်သူမှ ၎င်းအား တောင်းခံခြင်းကို မေးမြန်းခြင်းမှာ သင့်တင့်မှုမရှိပေ။ သို့သော် တောင်းခံသူသည် သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံရာတွင် အာဏာပိုင်များမှ အချက်အလက်၏ လုံခြုံရေး အဆင့်အတန်းအား တောင်းခံပါက ပေးနိုင်သော ခွင့်ပြုမိန့် အမှတ်အား ဖော်ပြပြီးမှသာ အများတောင်းခံနိုင်သော နည်းလမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။ (...)

ဤသတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အပေါ် သက်သေများ၏ ထွက်ဆိုချက် အထူးသဖြင့် အနားယူပြီးသည့် အကြီးတန်း နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ နှင့် ဝန်ကြီးများ၊ အကြီးတန်းအဆင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုအား ဆောင်ရွက်ရန် အကြံပြုသည့် ထွက်ဆိုချက်များ နှင့် ၎င်းတို့အား မှတ်တမ်းများအား ထည့်သွင်းသုံးသပ်သည်။ ၎င်း၏ သဘောသဘာဝအရ သက်ရောက်မှု၏ သက်သေအား ရှာဖွေရန် ခက်ခဲသည်။ သို့သော် မူဝါဒ ဆွေးနွေးရာတွင် “ဘေးကင်းရာ နေရာ (ဝါ ပွတ်တိုက်မှုမရှိသော)” နေရာဆိုသည်မှာ မရှိတော့ဟု အချို့မှ ယူဆကြသည်။ လွှတ်တော်မှ ရည်ရွယ်သည်မှာ မူဝါဒ ဖော်ဆောင်ခြင်း နှင့် ဝန်ကြီးအဖွဲ့ ဆွေးနွေးမှုများအတွက် ဘေးကင်းရာနေရာတစ်ခု ရှိရန်နှင့် ဤစာပိုဒ်၃၅အရ အဆင့်မြင့် မူဝါဒ ဆွေးနွေးမှုအား ကာကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သည်ကို အများမှ သတိချပ်စေလိုသည်။ အဆိုပါ ဘေးကင်းမှုအား ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ဗီတိုအာဏာအား ကျင့်သုံးနိုင်သည်။ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ နှင့် အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် အဆိုပါ ပြဌာန်းချက်များ နှင့် အဆိုပါ ဆောင်ရွက်ချက်များအား သတိချပ်ရန်လိုသည်။

မှတ်ချက်များ:

- ယူကေ၏ အခြေအနေ အနေအထားတွင် သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့်မှာ အစိုးရ နှင့်လူထုကြားချိတ်ဆက်သည့် ပုံစံအား ပြောင်းလဲစေသည့်အတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပြီး အလွန် အရေးကြီးပြီးသည် ဥပဒေဖြစ်သည်။
- သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အက်ဥပဒေ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အား အောက်လွှတ်တော် တရားရေး ကော်မတီမှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းမှာ ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ စာဖြင့် ရေးသားထားသော သက်သေ ၂၆ခု နှင့် ပုံနှိပ်ထားခြင်း မရှိသည့် သက်သေ ၁၁ခု၊ သက်သေကြားနာခြင်း ၇ကြိမ် နှင့် လူသက်သေပေါင်း ၃၀ကျော် ရရှိခဲ့သည်။
- အစိုးရနှင့် လွှတ်တော်ကြားမှ မူဝါဒများ ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးမှုအား ဆောင်ရွက်ရန် စကြာ တစ်ခုကို ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းမှ မည်သို့ပေးစွမ်းသည်ဟုသော ထင်ရှားသည့် သာကေဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းတွင် အစိုးရ နှင့် ကော်မတီသည် မိမိတို့ သက်ဆိုင်ရာ ခံယူချက်များအား ကိုင်စွဲထားခြင်းအား ဖော်ပြခြင်းထက် အပြန်လှန် ပြောဆိုဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှုဆောင်ရွက်သည်မှာ ပေါ်လွင်ပေသည်။ အစိုးရ၏ တုန့်ပြန်ဖြေဆိုမှုမှာ ကော်မတီမှ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းပြီးနောက် ရက်သတ္တပတ် ၁၂ ပတ်အကြာတွင်ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့်အား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လွှတ်တော် နှင့် အစိုးရ နှစ်ရပ်လုံးအတွက် အကျိုးဖြစ်စေသည်။
- ကိစ္စရပ်များအား ကော်မတီ၏ အစီရင်ခံစာ(အတွဲ ၁၊ ၂ နှင့် ၃) တို့တွင် အကျယ်တဝင့်ရှင်းလင်းတင်ပြထားပြီး ၎င်းအား အစိုးရ မှတုန့်ပြန်သည့်အနေဖြင့်^၉ သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့် အက်ဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကို အစိုးရ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး လေ့လာမှုအား “ငွေကြေးသုံးစွဲရသည့်လုပ်ငန်း” ဆောင်ရွက်သည်။

လွှတ်တော်၏ တရားဝင် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အစိုးရသည် ဘုရင်မကြီး၏ ခွင့်ပြုချက်ရပြီးနောက် သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အကြာတွင် အစိုးရသည် မှတ်တမ်း ထုတ်ပြန်ပြီး သင့်လျော်သော ဌာနဆိုင်ရာ လွှတ်တော် ကော်မတီမှ ဆက်လက်၍ လေ့လာ စုံစမ်းမှုများအား လုပ်မည်၊ မလုပ်မည်ကို ဆုံးဖြတ်သည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် အောက်လွှတ်တော်မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် ဆောင်ရွက်သော နည်းလမ်းများအနက်မှ တစ်ခုတည်းသော တရားဝင် စနစ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်သော နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လွှတ်တော် ကော်မတီများသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အမည်နာမတပ်၍ ခေါ်ဆိုခြင်း မပြုစေကာမူ သက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒ နယ်ပယ်များ နှင့် ဆက်စပ်၍ ကျယ်ပြန့်သော လေ့လာ စုံစမ်းမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်သည်။ အဆိုပါ လေ့လာစုံစမ်းမှုများ၏ အဓိက ရလဒ်များမှာ တည်ဆဲဥပဒေများအား ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ရန် အကြံပြုချက်များဖြစ်သည်။

အဆိုပါ လေ့လာစုံစမ်းမှုများ၏ ရလဒ်မှာ အစိုးရမှ စတင်ဆောင်ရွက်ရန်မလိုအပ်ဘဲ လွှတ်တော်မှပြဌာန်းသည့် တည်ဆဲဥပဒေအား ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အစိုးရ၏ မှတ်တမ်းအပေါ်တွင်သာ

လုံးလုံးလျားလျား မှီခိုနေပါက လွှတ်တော်အနေဖြင့် မည်သည့် ဥပဒေအား မည်သည့်အချိန်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်မည်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရမှတ်တမ်းများ အပေါ် အခြေမခံသည့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား အောက်လွှတ်တော်မှ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၁၂-၂၀၁၃တွင် အတည်ပြုခဲ့သော ဥပဒေများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ကော်မတီတစ်ရပ်အား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် အောက်လွှတ်တော်မှ ကနဦး သဘောတူညီခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍ ဆွေးနွေးချက်များအရ ဥပဒေ၏ အချို့သော အသေးစိတ် အစိတ်အပိုင်းများအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းပြုလုပ်ရန် ကော်မတီများအား ဖွဲ့စည်းရန် အကြံပြုခဲ့သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် မေလ ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန် နှင့် ဝေလတွင် မွေးစားခြင်းခြင်း ဥပဒေ နှင့် မွေးစားခြင်း လုပ်ငန်းစဉ် အကြောင်း ဖော်ပြထားသည့် ဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ပြုလုပ်ရန် ကော်မတီတစ်ရပ်အား တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ကော်မတီသည် စာဖြင့် သက်သေပေါင်း ၈၅ စောင် ရရှိပြီး ကြားနာမှု ၁၄ခုမှ သက်သေ ၅၂ဦး၏ နှုတ်ဖြင့် ထွက်ဆိုချက်များ ရရှိခဲ့သည်။ ကော်မတီသည် အစီရင်ခံစာ^{၁၁}အား မတ်လ ၂၀၁၃တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အထက်လွှတ်တော်သည် ယခုအခါ တစ်နှစ်လျှင် ဥပဒေ တစ်ခု သို့မဟုတ် ကဏ္ဍတစ်ခု ဥပမာ - မွေးစားခြင်း ဥပဒေ သို့မဟုတ် စိတ်ကျန်းမာရေး ကဏ္ဍ စသည်တို့အား လေ့လာပြီး ၎င်းသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အရင်းအမြစ်များပိုမိုအသုံးပြုသည့် သိသားထင်ရှားသော ခြေလှမ်းအဖြစ် ယူဆနိုင်ပေသည်။

လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်အပိုင်းတွင် ဝက်စ်မင်းစတား လွှတ်တော်၌ ကော်မတီ ၂၅ရပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ဝန်ထမ်း ၂၅၀ ဦးခန့်ရှိပြီး တစ်ဝက်ခန့်မှာ အထူးပြု ပညာရှင်များ ဖြစ်ကြသည်။ အချို့မှာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းအား အချိန်ပိုင်းအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်သောကြောင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းအတွက် ရည်စူးသတ်မှတ်ထားသော လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ်အား တိတိကျကျ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ခန့်မှန်းဖော်ပြရန် ခက်ပေသည်။

၃.၂ ယူကေ/စကော့တလန်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

စကော့တလန် လွှတ်တော်သည် ကော်မတီများ လမ်းညွှန်^{၁၁} နှင့် ကော်မတီ အထောက်အကူပြုသူများ အတွက် လမ်းညွှန်များ^{၁၂} ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ (လမ်းညွှန်) စာတမ်းတွင် ကော်မတီများ၏ လုပ်ငန်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အသေးစိတ် အကြောင်းအချင်းအရာများအား ထည့်သွင်းထားသည်။ ပါဝင်သော ဖော်ပြချက် တစ်ခုမှာ “ကော်မတီသည် လေ့လာစုံစမ်းမှုများ နှင့် အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းများအား သက်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ဆက်စပ်၍ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အပါအဝင် စကော့တလန် အုပ်ချုပ်ရေး (အစိုးရအဖွဲ့) ၏ မူဝါဒ နှင့် အုပ်ချုပ်မှုများအား လေ့လာခြင်း နှင့် အစီရင်ခံစာရေးသားခြင်း။” ထို့ကြောင့် သိသာထင်ရှားသည့် အချက်တစ်ခုမှာ ကော်မတီများသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အစိုးရအား တာဝန်ခံစေမှုရှိရေး ဆောင်ရွက်သည့် ကော့တလန်လွှတ်တော်၏ လုပ်ငန်းတာဝန် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် မှတ်ယူသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား စနစ်တကျ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ဆွဲ၍ လုပ်ဆောင်ရန် ကော်မတီများအတွက် အချိန်ကာလပိုင်းဆိုင်ရာ အခက်အခဲများရှိပေသည်။ ဤသို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းအချို့အား ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် ကော်မတီများ အနေဖြင့် ဤလုပ်ငန်းအား မည်သို့ဆောင်ရွက်နေသည်ကို အကျိုးရှိသော အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ပေသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် မျှော်မှန်းချက်များအရ စကော့တလန် လွှတ်တော် ကော်မတီများမှ လုပ်ဆောင်နေသော အခြား လေ့လာစုံစမ်းမှုများနှင့် ခွဲခြားမရပေ။

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဥပမာအချို့မှာ ဒေသန္တရ အစိုးရ နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ကော်မတီ (သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ကိစ္စရပ်များ လေ့လာစုံစမ်းရေး (စကော့တလန်) အက်ဥပဒေ ၂၀၀၁)၊ လူမှုရေး တန်းတူညီမျှမှု ကော်မတီ (အိမ်ယာဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း (စကော့တလန်) အက်ဥပဒေ ၂၀၀၁)၊ တရားမျှတမှု ကော်မတီ (အကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း (စကော့တလန်) ၂၀၀၁)၊ ကျေးလက် အရေး၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကော်မတီ (ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု (စကော့တလန်) အက်ဥပဒေ ၂၀၀၉ မှ ပေါ်ပေါက်လာသော အဆိုပြုချက်များ နှင့် မူဝါဒများအပေါ် စကော့တလန် အစိုးရ၏ ဒုတိယအကြိမ် အစီရင်ခံစာမူကြမ်းအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။) တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဤဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာများ အပြင် စကော့တလန် လွှတ်တော်မှ ကော်မတီများ၏ ပုံမှန်လုပ်ငန်းများတွင် (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဟု) တရားဝင် အမည်နာမတပ်၍ ခေါ်ဆိုခြင်း မပြုသော်လည်း ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း၏ သဘောသဘာဝများ ပါဝင်ပေသည်။ အသိသာအထင်ရှားဆုံးတစ်ချက်မှာ ကော်မတီများ၏ လေ့လာစုံစမ်းမှုသည် အချို့သော မူဝါဒ နယ်ပယ်ရှိ ဥပဒေဆိုင်ရာ မူဘောင်များအား ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ဦးစားပေးသည့် အားလျော်စွာ ၎င်းလုပ်ငန်းတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း သဘောသဘာဝများ ပါဝင်ပေသည်။

၂၀၁၂-၂၀၁၃ တွင် စကော့တလန်လွှတ်တော်၏ စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းလုပ်ငန်း အကြောင်းအား လေ့လာစုံစမ်းမှု^{၁၃} ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ စကော့တလန် လွှတ်တော်အတွက် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း မူဝါဒအား ဖော်ဆောင်ရာတွင် စိစစ်ခြင်းသည် နည်းဥပဒေတွင် ပါဝင်သော (ဥပဒေရေးရာ) ကိစ္စရပ်ငယ်များမှသည် မူဝါဒကြီးများ

ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအထိ အမျိုးမျိုး ပါဝင်သည်ဖြစ်ရာ ကော်မတီများသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလွယ်သော ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်းကို (စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု) ကော်မတီမှ လေ့လာတွေ့ရှိသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် ဥပဒေ အစိတ်အပိုင်းပေါင်းများစွာအား လေ့လာခြင်းထက်စာလျှင် ကော်မတီများအကြားတွင် မည်သည့် ဥပဒေအား ဦးစားပေး ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်ကို သဘောတူညီမှု ရယူသင့်သည်။ တတိယအနေဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းတွင် မူလဥပဒေသာမက နည်းဥပဒေအားလည်း ထည့်သွင်း သရုပ်ခွဲလေ့လာသင့်သည်။

စကော့တလန်လွှတ်တော်တွင် အများသတိပြုမိကြသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ မည်သည့် ဥပဒေသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ရန် သင့်လျော်သည့် ဥပဒေများအား ဦးစားပေးရွေးချယ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဥပဒေအားလုံးသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် မလိုအပ်သည့်အတွက် (စိစစ်ရန် ဥပဒေအား) ဦးစားပေး ရွေးချယ်ရန်လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် ကော်မတီများ အနေဖြင့် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် အချိန် နှင့် အရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်ရှိပေသည်။

စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီသည် ကော်မတီများအနေဖြင့် မည်သည့် ဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်ဟူသော ရွေးချယ်စရာများအား ရွေးထုတ်သုံးသပ်ပေးသည်။ အကြံပြုချက်တစ်ခုမှာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ကော်မတီ တစ်ရပ် သီးသန့်ထားရှိရန်ဖြစ်သည်။ စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီသည် နိဂုံးချုပ်အကြံပြုချက် အနေဖြင့် အထက်ပါ (ကော်မတီသီးသန့်ဖွဲ့စည်းခြင်းဟူသော) အကြံပြုချက်မှာ အကောင်းဆုံးမဟုတ်ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ အကယ်၍ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း) သီးသန့်ကော်မတီသည် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အလိုက် ကော်မတီ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အတွင်းမှ ကိစ္စရပ်အား လေ့လာပါက လုပ်ငန်းများ (နှစ်ခါ) ထပ်၍ လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ၎င်း(ကော်မတီ) တွင် အထူးကျွမ်းကျင်မှုများ မရှိသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ သီးသန့်ကော်မတီအနေဖြင့် မူလ ဥပဒေကြမ်းအား ပြင်ဆင်ရေးဆွဲနေချိန်တွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့ခြင်း မရှိသည့်အတွက် ကော်မတီအနေဖြင့် မူဝါဒ ငြင်းခန်ဆွေးနွေးမှု ပြန်လည်စတင်ရန်လိုအပ်သည်ဟု ယူဆသည်လည်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း) ကော်မတီမှ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အလိုက်ကော်မတီများအနေဖြင့် မည်သည့်ဥပဒေများအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်သင့်သည်ကို အကြံပြုခြင်းအား (ထိရောက်မှုအကျိုးရှိမှုကို) (စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု) ကော်မတီမှ သံသယရှိပေသည်။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ဆိုင်ရာ ကော်မတီများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်း ဦးစားပေးအစီအစဉ်အား ရွေးချယ်ခြင်းကို အခြားကော်မတီတစ်ရပ်မှ ဆောင်ရွက်ပေးပါက လက်ခံနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ မည်သည့် ကော်မတီကမျှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ တာဝန်ယူ၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသည်လည်းဖြစ်နိုင်သည်။

(စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု) ကော်မတီမှ အခြားအကြံပြုချက်မှာ စကော့တလန် အစိုးရအနေဖြင့် ဥပဒေသည် လက်တွေ့တွင် မည်သို့ လုပ်ဆောင်နေသည်ကို လွှတ်တော်ထံသို့ ပုံမှန် တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကဲ့သို့သော အစီရင်ခံစာသည် စကော့တလန် အစိုးရ၏ ဌာနတွင်း ပြန်လည်သုံးသပ်ချက် သို့မဟုတ် သီးခြားလုပ်ဆောင်သော သုတေသန အစီရင်ခံစာတို့၏ ရလဒ်ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ကော်မတီများ အနေဖြင့် အဆိုပါ အစီရင်ခံစာများအား လေ့လာ၍ မည်သည့် ဥပဒေအားဆက်လက်၍ စိစစ်မည်ကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်သည်။

ထိုကာလတွင် ကော်မတီအနေဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ (အစိုးရမှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခြင်း ဟူသော) အကြံပြုချက်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကျေနပ်အားရမှု မရှိပေ။ လွှတ်တော် အနေဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ကိုယ်တိုင် စီမံဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အစိုးရမှ ကမကထပြုလုပ်ဆောင်ခြင်းထက် ပိုကောင်းပေသည်။

ဤအဆိုပြုချက်များအပြင် ရွေးချယ်စရာအနေဖြင့် ကော်မတီများသည် (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်ရန်) စတင်မှတ်အား ရွေးချယ်သတ်မှတ်ခြင်းသည် ကော်မတီများအတွက် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အတွက် စတင်မှတ်များ နှင့် အဆိုပါ စိစစ်မှုများ ဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ရန် အချိန်သတ်မှတ်ချက်များသည် အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲပေသည်။ အိမ်ယာ (စကော့တလန်) အက်ဥပဒေ ကိစ္စတွင် ဥပဒေကြမ်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် သုတေသနအား ကနဦးအဆင့်များတွင် စတင်ဆောင်ရွက်ရန်

တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ဒေသန္တရ အစိုးရ နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ကော်မတီ ကိစ္စရပ်တွင် ကော်မတီသည် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အား စဉ်းစားပြင်ဆင်နေချိန်တွင် အဆိုပြုချက် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ခေါင်းစဉ်သည် မဲဆန္ဒရှင်များနှင့် သက်ဆိုင်နေပြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုလည်းရှိပေသည်။

ကော်မတီ၏ နိဂုံး (ဖော်ပြချက်) တွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းပြီး အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်သည့် ချဉ်းကပ်နည်းလမ်းများမှာ "စတင်မှတ်" နိယာမမှ တစ်ဆင့် ကော်မတီများသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဇယား ၄ - စကော့တလန်လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား စတင်နိုင်သော အလားအလာရှိသည့် စတင်မှတ်များ

- ✓ တစ်သီးပုဂ္ဂလအလိုက် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားပြု၍ မူဝါဒ သက်ရောက်မှုကြောင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ရန်လိုအပ်သော ဥပဒေ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအား ကော်မတီထံတင်ပြသည်။ ဤသုံးသပ်မှု၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသအနေဖြင့် ကြုံတွေ့နေရသော အခက်အခဲများအား စကော့တလန် အစိုးရမှ မည်သို့ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်သည်ကို စိစစ်နိုင်သည်။
- ✓ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လိုအပ်ကြောင်းကို သတင်းမီဒီယာမှ တစ်ဆင့် လူထုထံ အသိပေးသည်။
- ✓ တရားရေးကဏ္ဍမှ တာဝန်ရှိသူများမှ ဥပဒေ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသည် ပြန်လည် လေ့လာရန် လိုအပ်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုသည်။
- ✓ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်တစ်ခုမှ လက်ရှိ (တည်ဆဲ) ဥပဒေ တစ်ရပ်အား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် အသနားခံစာတင်သွင်းသည်။
- ✓ ကော်မတီ၏ ကိစ္စရပ်တစ်ခုအား စုံစမ်းလေ့လာရာတွင် သက်ဆိုင်နေသော လက်ရှိ (တည်ဆဲ) ဥပဒေအား လေ့လာစိစစ်ခြင်း ကဏ္ဍ ပါဝင်ခြင်း
- ✓ နေဝင်ချိန်စာပိုဒ် (ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း) သို့မဟုတ် လွှတ်တော်မှ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ဥပဒေအရ လိုအပ်ချက်အား မူလဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းထားသည်။
- ✓ စကော့တလန် အစိုးရမှ လွှတ်တော်ထံ အချို့သော ပြဌာန်းချက်များ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တင်ပြရန် လိုအပ်ချက်အား ထည့်သွင်းထားသည့် ဥပဒေကြမ်းအား အတည်ပြုပြဌာန်းခဲ့သည်။
- ✓ ကော်မတီများသည် ဥပဒေ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအား အကောင်အထည်ဖော်နေမှုအား ပုံမှန်စိစစ်ရန် ဆုံးဖြတ်သည်။ (ဥပမာ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း အက်ဥပဒေ)

စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီ၏ အမြင်အရ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဇယားကွက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် စတင်မှတ်သည် ကော်မတီတစ်ရပ်အား ပြဌာန်းပြီးသည့် ဥပဒေများအနက်မှ မည်သည့် ဥပဒေသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် သင့်လျော်သည်ကို သတ်မှတ်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုပေသည်။

ထို့ကြောင့် စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီသည် အဆိုပါ စတင်မှတ်များအား စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသော နည်းလမ်းဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဖြစ်ထွန်းစေရန် မည်သို့ အသုံးပြုမည်ကို အကြံပြုပေသည်။ ရွေးချယ်စရာတစ်ခုမှာ ကော်မတီများ အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်း အစီအစဉ်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိအား သုံးသပ်ရန် ပုံမှန်သတ်မှတ်မှတ်မှတ် စီစဉ်၍ ထားရှိသင့်သည်။ (ပတ်သတ် သက်ဆိုင်သူထံမှ ကိုယ်စားပြုမှုများ၊ အသနားခံစာ

စသည့်) စတင်မှတ်များအား ဖော်ထုတ်လေ့လာသည့် အဆိုပါ ကိစ္စရပ်နှင့် တွဲစပ်ရန် စာတမ်းတစ်စောင် ပြုစုနိုင်ပေသည်။ ၎င်းတို့သည် ကော်မတီအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ထွန်းစေသည်။

စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီမှ အကြံပြုသည်မှာ ကော်မတီများအနေဖြင့် မည်သည့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်ရန်သင့်သည်ဟူသော ထင်မြင်ချက်အား လိုလားတက်ကြွစွာဖြင့် ရယူသင့်ကြောင်းကို အကြံပြုထားသည်။ ဥပမာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ နှင့် မည်သည့် နယ်ပယ်များတွင် လေ့လာသင့်သည်ကို ကော်မတီများသည် ပတ်သတ် သက်ဆိုင်သူများ နှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းသင့်သည်။ အခြား တစ်ချက်မှာ ကော်မတီတစ်ရပ် အနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အား "တာဝန်ပေးအပ်"၍ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အား ၎င်းတို့၏ ဘောင်အတိုင်းအတာအတွင်း လုပ်ဆောင်နိုင်ချေရှိသော ရွေးချယ်စရာများအား ကော်မတီထံ တင်ပြစေခြင်း ဖြစ်သည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ၂၀၁၆ခုနှစ်တွင် လက်တွေ့တွင် ဥပဒေ မည်သို့ လုပ်ဆောင်နေသည်ကို စကော့တလန် အစိုးရမှ လွှတ်တော်ထံတင်ပြရန်ဟူသော မေးခွန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု ကော်မတီ၏ ခံယူချက်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် ကော်မတီအနေဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ (အစိုးရမှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ခြင်း ဟူသော) အကြံပြုချက်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကျေနပ်အားရမှု မရှိပေ။

ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၆ ကော်မတီ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတွင် ပြည့်ရှင်မင်း၏ ခွင့်ပြုချက်ရပြီး သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အကြာတွင် စကော့တလန် အစိုးရအနေဖြင့် စကော့တလန် လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေများ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာအား ထုတ်ပြန်ရန် (စံချိန်စံနှုန်း၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာလုပ်ငန်း တာဝန်ပေး ခန့်အပ်မှု) ကော်မတီမှ အကြံပြုခဲ့သည်။ စကော့တလန် အစိုးရသည် အဆိုပါ အကြံပြုချက်အား ပြန်လည် တုံ့ပြန်ဖြေဆိုခြင်း မရှိသေးပေ။

စက်တင်ဘာ ၂၀၁၆တွင် ပြည်သူ့စာရင်းစစ် ကော်မတီ၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုဘောင်အား တိုးချဲ့ပြီး ယခုအခါ ပြည်သူ့ စာရင်းစစ် နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ကော်မတီ^{၁၅}ဟုခေါ်သည်။ ကော်မတီ၏ တာဝန်မှာ အောက်ပါတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စကော့တလန် အစိုးရအား စိစစ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

- စကော့တလန် အစိုးရ စာရင်းစစ်ခြင်း နှင့် ဌာနဆိုင်ရာ စာရင်းများမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ကိစ္စရပ်များအား လေ့လာရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း
- စကော့တလန် အစိုးရ နှင့် ဌာနဆိုင်ရာများ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအား စိစစ်ခြင်း
- စီးပွားရေး နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာ ကဏ္ဍရပ်များတွင် ထိရောက်မှု နှင့် အကျိုးရှိမှုအား လေ့လာခြင်း
- စကော့တလန်၏ စာရင်းစစ်ချုပ်မှ လေ့လာတွေ့ရှိသည့် အခြားသော စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ နှင့် ဘဏ္ဍာရေး ကိစ္စရပ်များအား လေ့လာခြင်း
- ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

အခြားကော်မတီများအနေဖြင့် ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား သရုပ်ခွဲလေ့လာနိုင်ချေ ရှိသော်လည်း အမြဲတမ်းကော်မတီ တစ်ရပ်ကို ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား စနစ်ပုံစံအားဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် တိတိပပ တာဝန်ပေးခြင်းသည် အရေးပါသော ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်သူ့ စာရင်းစစ် နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ကော်မတီသည် ရာဇဝတ်ရေးရာ တရားစီရင်မှု စနစ်မှ လိမ်လည်လှည့်ဖြားမှု နှင့် ဆက်စပ်သော ကိစ္စရပ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော အမျိုးသား လိမ်လည်လှည့်ဖြားမှု တိုက်ဖျက်ရေး အစီအစဉ်အား လေ့လာစုံစမ်းရန် ရှေ့ပြေးအစီအစဉ် ပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရှေ့ပြေးအစီအစဉ် ပုံစံဖြင့် ချဉ်းကပ်နည်းသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အနာဂတ်တွင် မည်သို့ ပုံဖော်ရမည်ကို ပြည်သူ့ စာရင်းစစ် နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ကော်မတီဝင်များအား သိရှိသဘောပေါက်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။

၄. ကမ္ဘာတစ်လွှားမှ မူလ ဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကို လေ့လာချက်များ

ဤအခန်းတွင် ဘယ်လဂျီယံ၊ ကနေဒါ၊ အိန္ဒိယ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မွန်တီနီဂရို၊ ပါကစ္စတန်၊ တောင်အာဖရိက နှင့် ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတို့မှ လွှတ်တော်များတွင် ဆောင်ရွက်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လေ့လာပါသည်။ [နိုင်ငံများအား အက္ခရာအလိုက်စဉ်ထားသည်။]

၄.၁ ဘယ်လဂျီယံတွင် အသနားခံစာများ၊ တရားရုံးများ နှင့် ရှေ့နေချုပ်မှ စတင်စေသော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဘယ်လဂျီယံ ဖယ်ဒရယ် လွှတ်တော်သည် ဥပဒေအား ပြဌာန်းပြီးနောက် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း အတွက် လွှတ်တော် ကော်မတီ တစ်ရပ်အား ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်အတွက် ဥပဒေရေးရာ အရ အခြေခံ ခွင့်ပြုချက်မှာ ၂၀၀၇ ကော်မတီဆိုင်ရာ ဥပဒေ နှင့် ၎င်းကော်မတီ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများဖြစ်သည်။

အဆိုပါ ကော်မတီအား အောက်လွှတ်တော်မှ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၁၁ ဦး၊ ဆီးနိတ်လွှတ်တော်မှ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် ၁၁ ဦး၊ စုစုပေါင်း အဖွဲ့ဝင် ၂၂ ဦးဖြင့် လွှတ်တော် တွဲဖက် ကော်မတီ^{၁၆} အနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် ဥပဒေ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအား စတင် လေ့လာရန် “စတင်မှတ်” သုံးခုရှိပေသည်။

ပထမအနေဖြင့် ပြဌာန်း အသက်ဝင်မှု အနည်းဆုံး သုံးနှစ် ရှိပြီးဖြစ်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား အကောင်အထည်ဖော်ရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ပြဿနာရပ်များအား ဖော်ပြထားသည့် အသနားခံစာအား ကော်မတီမှ လက်ခံ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ပြဿနာရပ်များသည် အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်။ (က) ဥပဒေ၏ စကားရပ်များ၏ သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲမှု၊ ဥပဒေတွင် ကွာဟချက်များ ရှိနေမှု၊ ဥပဒေသည် တည်တံ့ခိုင်မာမှု မရှိမှု၊ ဥပဒေတွင် အမှားများ ပါဝင်မှု၊ ဥပဒေသည် ရှင်းလင်းပြတ်သားခြင်း မရှိမှု နှင့် အသေးစိတ် တိကျခြင်း မရှိမှု နှင့် အဆိုပါ ဥပဒေ ခေတ်စနစ် နှင့် လျော်ညီခြင်း မရှိမှု သို့မဟုတ် ရှေ့နောက် ကြောင်းကျိုး ညီညွတ်ခြင်း မရှိမှု အပါအဝင် ၎င်းအား အနက် အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆို၍ ရနေခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ (ခ) ဥပဒေသည် ၎င်းရည်စူးသော ကိစ္စရပ်များအား ဖြေရှင်းရာတွင် ဆက်လက်၍ သင့်လျော်ခြင်း မရှိတော့ဟု ယူဆခြင်းခံရသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် ဥပဒေ တစ်ရပ်အား အသုံးချခြင်း အပေါ်မူတည်၍ တရားရုံး/ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး စနစ်အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည့်အတွက် ၎င်းသည်လည်း အချို့သော ကိစ္စရပ်များအား မီးမောင်းထိုးဖော်ပြနေပေသည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် တည်ဆဲဥပဒေ တစ်ရပ်အား အများသဘောဆန္ဒခံယူ၍ ပြင်ဆင်မှု ပြုလုပ်ရန် အဆိုပြုနိုင်ပေသည်။

တတိယအနေဖြင့် ရှေ့နေချုပ်သည် ဥပဒေအချို့အား အနက်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်းသော ပြဿနာရပ်များအား မီးမောင်းထိုးဖော်ပြခြင်း အပါအဝင် အခြားသောကိစ္စရပ်များအား လွှတ်တော်သို့ နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာတွင်တင်ပြသည်။ ကော်မတီအနေဖြင့် တည်ဆဲဥပဒေ တစ်ရပ်အား အများသဘောဆန္ဒခံယူ၍ ပြင်ဆင်မှု ပြုလုပ်ရန် အဆိုပြုနိုင်ပေသည်။

တရားရုံး/ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ နှင့် ရှေ့နေချုပ်၏ နှစ်စဉ် အစီရင်ခံစာအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် တရားရေး နှင့် ပြည်ထဲရေး (လွှတ်တော်) အမြဲတမ်း ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များ နှင့် သက်ဆိုင်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေ သုံးသပ်ရေး ကော်မတီသည် အဆိုပါ ကိစ္စရပ်များအား ၎င်းတို့သီးသန့်ဆောင်ရွက်ရန် အထူးဂရုပြုပေသည်။ ထို့အပြင် အခြားသော အမြဲတမ်း ကော်မတီများ ကဲ့သို့ပင် ဥပဒေ သုံးသပ်ရေး ကော်မတီမှ အဖွဲ့ဝင်အနည်းငယ်သာ တရားရေးစနစ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ နှံ့နှံ့စပ်စပ် သိရှိကျွမ်းကျင်ကြသည်။ လက်တွေ့တွင် အထက်ပါ အခြေအနေအရပ်ရပ်အရ ဥပဒေ သုံးသပ်ရေး ကော်မတီသည် ပြင်ပမှ ပတ်သတ် သက်ဆိုင်သူများမှ တင်ပြလာသည့် အသနားခံစာများအား အခြေခံ၍ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အား ဦးစွာလေ့လာပါသည်။

အသနားခံစာအား မည်သည့် ဝန်ကြီးဌာန၊ ဌာနဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံအတွင်းမှ တရားဝင် အဖွဲ့အစည်း နိုင်ငံသား တစ်သီးပုဂ္ဂလ၊ ဥပဒေပညာရှင်၊ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် စသော မည်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်မှမဆို တင်သွင်းနိုင်ပေသည်။ လက်တွေ့တွင် အသနားခံစာ အများစုသည် ပြည်သူများမှ ဥပဒေ တစ်ရပ်၏ အနေအထားတစ်ရပ်အား ထောက်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပဒေ သုံးသပ်ရေး ကော်မတီထံ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း (CSO)၊ သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGO)တို့မှ အသနားခံစာ တင်သွင်းခြင်း မရှိသေးပေ။

၂၀၀၇ခုနှစ် ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင် ကော်မတီသည် တရားရေး စနစ် နှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအား သက်ရောက်စေနိုင်သည့် ဥပဒေရပ်များ နှင့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကြောင့် ပြည်သူလူထု နှင့် အစုအဖွဲ့များအား ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေမည့် ကိစ္စရပ်များအား ဦးစားပေး ဖြေရှင်းသွားမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

လွှတ်တော်၏ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးမှ အသနားခံစာတင်သွင်းလာသည့် အကြောင်းကိစ္စအား သရုပ်ခွဲလေ့လာ၍ ကော်မတီအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော ဥပဒေ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ အခြားဆက်လက်ဆောင်ရွက်သင့်သည်များ နှင့် အသနားခံစာ တင်သွင်းသူ (မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်) အား အသိပေးခြင်း စသည်တို့ ပါဝင် စပ်လျဉ်းသော အကြံပြုချက်ပါဝင်သော အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်သည်။

ကော်မတီ၏ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုအပေါ်အခြေခံ၍ ကော်မတီဝင်အားလုံး၏ သဘောဆန္ဒ ခံယူ၍ ဥပဒေ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်ရန် အဆိုပြုနိုင်သည်။ ၎င်းအား ဆောင်ရွက်ရာတွင် အနိုင်ရပါတီ နှင့် အတိုက်အခံပါတီတို့ကြား သဘောတူညီမှု ရရန်ဟူသည့် အလွန်ပင် အကဲဆတ်သော နိုင်ငံရေး ချိန်ခွင်လျှာညှိရန်လိုအပ်ပေသည်။

လွှတ်တော် ဝန်ထမ်းများအတွက် ကော်မတီလုပ်ငန်းများနှင့်စပ်လျဉ်းသော လမ်းညွှန်ချက်များ - စာရွက်စာတမ်းများအား အောက်လွှတ်တော် နှင့် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်တို့ ဘုံအသုံးပြုသော ဆာဗာ (server) တွင်သိမ်းဆည်းရန်။ အသနားခံစာအား ပြန်လည်သုံးသပ်ချက် ဇယားများ၊ နောက်ဆက်တွဲ ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ အသနားခံစာတစ်စောင်လျှင် သရုပ်ခွဲလေ့လာချက် တစ်စောင်၊ ဥပဒေတွင် (ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များအား) မျှော်မှန်း၍ ပြင်ဆင်ထားသော အသနားခံစာ သတ်မှတ်ပုံစံဖောင် တို့အား ၎င်း ဆာဗာတွင်ပင် သိမ်းဆည်းထားသည်။ အချို့သော အသနားခံစာပါ ကိစ္စရပ်များသည် (ပြည်ထောင်စု အဆင့်) ဖယ်ဒရယ်အဆင့် နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ဘယ်လဂျီယံ၏ ဒေသများ နှင့် (မြို့နယ်၊ ကျေးရွာစသော) လူမှုအသိုက်အဝန်းများ နှင့် သက်ဆိုင်ပေသည်။ အဆိုပါ အခြေအနေမျိုးတွင် တိုင်ကြားသူအား အသိပေးရှင်းပြခြင်း သို့မဟုတ် အသနားခံစာအား သက်ဆိုင်ရာ ဒေသများ နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၏ လွှတ်တော်(များ) ထံ ပေးပို့သည်။

- ဇယား ၅ - ဘယ်လဂျီယံ လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကော်မတီ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ
- လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကော်မတီသည် ၎င်း၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများရှိသည်။ ၎င်းမှ သင့်လျော်သော ကိစ္စရပ်အချို့မှာ -
- ကော်မတီတွင် လွှတ်တော် တစ်ရပ်စီမှ တစ်ယောက်ကျဖြင့် တွဲဘက် ဥက္ကဋ္ဌ နှစ်ဦး၊ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌ နှစ်ဦး
  - အခြားတွင် ဆောင်ရွက်မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းမှ လွဲ၍ အစည်းအဝေးများအား လူသိရှင်ကြား ဆောင်ရွက်သည်။
  - အဖွဲ့ဝင်အားလုံး၏ တစ်ဝက် တက်ရောက်လျှင် ဆုံးဖြတ်ချက်များအား အကျိုးဝင် အသိအမှတ်ပြုသည်။
  - လွှတ်တော် နှစ်ရပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ မဲအများစု အပေါ်အတည်ပြု၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ချမှတ်သည်။
  - ကော်မတီအနေဖြင့် လွှတ်တော် တစ်ရပ်ရပ်မှ အမြဲတမ်းကော်မတီအား အကြံပြုချက်များ၊ သဘောထားမှတ်ချက်များ တောင်းခံနိုင်သည်။
  - ကော်မတီအနေဖြင့် ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ သင့်လျော်သော အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ဌာနဆိုင်ရာများအား အကြံပြုချက်များ၊ သဘောထားမှတ်ချက်များ တောင်းခံနိုင်သည်။
  - ကော်မတီအနေဖြင့် ၎င်း၏ ဆောင်ရွက်ချက်များအား အစီရင်ခံတင်ပြရန် "အစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူ"အား တစ်ဦး သို့မဟုတ် တစ်ဦးထက်ပို၍ ခန့်ထားနိုင်သည်။
  - ကော်မတီအနေဖြင့် ၎င်း၏ တွေ့ရှိချက်များ နှင့် အကြံပြုချက်များအပေါ် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတင်းအချက်အလက် ရရှိသည်။
  - ကော်မတီသည် နှစ်စဉ် အစီရင်ခံစာများ ပြင်ဆင်ပြီး ၎င်းတို့သည် လွှတ်တော်၏ လူထုဆိုင်ရာ (အသိပေးသည့်) စာတမ်းဖြစ်သည်။
  - အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းများအား လွှတ်တော်နှစ်ရပ်၏ ရုံးအဖွဲ့တွင် ထားရှိသည်။
  - လွှတ်တော် နှစ်ရပ်သည် ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ လည်ပတ်နိုင်ရေး လိုအပ်သော (လူနှင့် ဘဏ္ဍာရေး) အရင်းအမြစ်များအား ချထားပေးမည်ဖြစ်သည်။

အချိန်ကာလအသီးသီးတွင် အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်း ဆိုင်ရာ စာပိုဒ်အပါအဝင် ဥပဒေအား လက်ခံကျင့်သုံးသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် နိုင်ငံရေး အကြောင်းရင်းခံများကြောင့် အနိုင်ရပါတီ သို့မဟုတ် အတိုက်အခံပါတီအား ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ၎င်းတွင် အကန့်အသတ် (လိုအပ်ချက်များ) ရှိနေသော်လည်း လက်ခံအတည်ပြုပေးရန် ဖျောင်းဖျာရာတွင် အဆိုပါကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။ ရာဇသတ်ဥပဒေအား ဘက်စုံပြန်လည်သုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ခြင်း စသော မူဝါဒနယ်ပယ် အပိုင်းကဏ္ဍကြီးကြီးမားမားအား ပြန်လည်သုံးသပ်ချိန်တွင် ဥပဒေအား အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်းအား ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း မျှော်မှန်းတွေးဆနိုင်ပေသည်။

နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် သိရှိထားသင့်သည်မှာ မကြာသေးမီကာလ ၂၀၁၄ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် အခြေအနေ အကြောင်းကိစ္စအမျိုးမျိုးကြောင့် ဥပဒေ အကဲဖြတ် သုံးသပ်ရေး ကော်မတီအား ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းခြင်း မရှိခဲ့ပေ^{၇၇}။ ပထမအချက်မှာ အောက်လွှတ်တော်အနေဖြင့် ကော်မတီတွင် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်အား ဆက်လက်ပါဝင်ခြင်းအား မလိုလားသည့်အတွက် ၂၀၀၇ ဥပဒေအား ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် ဆောင်ရွက်နေပြီး အတည်မပြုရသေးပါ။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ကော်မတီအတွက် သီးသန့်ဘဏ္ဍာငွေ သို့မဟုတ် လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ် ဖြည့်တင်းပေးရန် ခွင့်ပြုပေးထားခြင်းမရှိပါ။ ဥပဒေအကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းအား နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သော ဝန်ထမ်း မရှိပေ။ ကော်မတီအား နောက်လွှတ်တော် သက်တမ်းတွင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း ရှိ/မရှိအား ဆက်လက်၍ စောင့်ကြည့်ရပေမည်။

၄.၂ ကနေဒါတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဖြစ်စေရန် နေဝင်ချိန် (ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းဆိုင်ရာ) ဥပဒေ

နိုင်ငံများစွာတွင် ဥပဒေအား သုံးသပ်ခြင်း ခွင့်ပြုချက် သို့မဟုတ် ဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် လျှောက်တပြတ် လုပ်ငန်းစဉ်များ ကွဲပြားပြီး အချို့နိုင်ငံများတွင် ဥပဒေ စိစစ်ခြင်းအား တီထွင်ဖန်တီးမှုရှိသော နည်းလမ်းများအား တွေ့ရှိကြသည်။

ဥပဒေအား ကာလတစ်ခုအကြာတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေကြောင်းအရ သတ်မှတ်ချက်သည် ကနေဒါ၏ ဖယ်ဒရယ် နှင့် စီရင်စုများ အဆင့်မှ ဥပဒေများတွင် ပုံမှန်အကြောင်းခြင်းရာ^{၁၁} ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ချဉ်းကပ်နည်းတစ်ခုမှာ မူလ ဥပဒေတွင် “ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းဆိုင်ရာ စာပိုဒ်” ထည့်သွင်းရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းသည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်မှ ၎င်း၏ ဥပဒေအား ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှုအား ပိုမိုလုပ်ဆောင်နိုင်စေသည့် ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အာဏာအား ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေပေသည်။

ကနေဒါတွင် ဖယ်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေ၊ ဥပဒေခွင့်ပြုချက်၊ အေဂျင်စီ၊ ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်း၊ ဝန်ဆောင်မှု၊ တာဝန်၊ အစီအစဉ် စသည်တို့အား ဆောင်ရွက်ရာတွင် ယာယီအားဖြင့်သာ အကျိုးဝင်စေသည့် ခွင့်ပြုချက်အနေဖြင့် ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း စာပိုဒ်အား ဖော်ပြလေ့ရှိသည်^{၁၂} ။ တနည်းအားဖြင့် ဆိုရသော် ဥပဒေ သက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းစာပိုဒ်သည် ခွင့်ပြုချက်၊ အေဂျင်စီ၊ ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်း စသည်တို့အား ပြန်လည် စစ်ဆေးလေ့လာမှုပြုလုပ်ရန်ဖြစ်ပြီး အကယ်၍ ပြန်လည် စစ်ဆေးလေ့လာချက်အရ ၎င်းတို့သည် ဆက်လက်၍ အသုံးဝင်ခြင်း မရှိတော့ပါက ယာယီအားဖြင့်သာ အသုံးပြုပြီး အကယ်၍ ပြန်လည် စစ်ဆေးလေ့လာချက်အရ ၎င်းတို့သည် အသုံးဝင်နေဆဲဖြစ်ပါက ဆက်လက်၍ အသုံးပြုသွားရန် ဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်သည် ယာယီအားဖြင့်သာထားရှိရန် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ရည်ရွယ်ထားလျှင် သို့မဟုတ် လွှတ်တော်အနေဖြင့် လိုအပ်သော ပြောင်းလဲမှုများအား ဆောင်ရွက်ရန် ကာလအတိုင်းအတာ တစ်ခုရောက်ရှိသောအခါ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်လေ့လာမှုများအား ပြန်လည်လေ့လာလိုသည့်အခါတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း/ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း စာပိုဒ်များအား အသုံးပြု (ထည့်သွင်း)သည်။ ဥပမာ - ဥပဒေသက်တမ်း ကုန်ဆုံးခြင်းဖော်ပြချက်အား ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း ဥပဒေများတွင် အဓိကတွေ့ရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘဏ္ဍာရေး ကဏ္ဍသည် လျှင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲနေပြီး ၎င်း၏ လုပ်ဆောင်ပုံ အမျိုးမျိုးတို့ကြောင့် ဥပဒေအား ပုံမှန် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် နှင့် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်ရန် လိုအပ်သည်။

ဥပဒေအစီအမံတစ်ရပ်သည် လုံးလုံးလျားလျား အသစ်ဖြစ်ပြီး ၎င်းဥပဒေသစ်၏ သက်ရောက်မှုများအား လုံးစေ့ပတ်စေ ခန့်မှန်းတွက်ဆခြင်း မပြုနိုင်လျှင်လည်း အဆိုပါ သက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းအား အသုံးပြုသည်။ အဆိုပါ ကိစ္စရပ်များတွင် အများအားဖြင့် ဝန်ကြီးများရုံးမှ အဆိုပြုသည့် ဥပဒေတွင် ပြန်လည် သုံးသပ်ရေး ဖော်ပြချက်အား ထည့်သွင်းမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်အား တိတိပပ ဖော်ပြသည်။ ရံဖန်ရံခါတွင် ဥပဒေကြမ်းအား စာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်စီ အလိုက် စစ်ဆေး လေ့လာသည့်အခါ အဆိုပါ ဖော်ပြချက်များအားလည်း ထည့်သွင်းကြသည်။ ဥပမာ အချို့သော ပတ်သတ်

သက်ဆိုင်သူများသည် ဥပဒေအား အသုံးပြုစဉ်လျှင် ပြန်လည်၍ စိစစ်ရန် ဝတ္တရား မရှိလျှင် ဥပဒေအား (ပြဌာန်းခြင်းကို) ကန့်ကွက်လာနိုင်သည်။ ပြန်လည်သုံးသပ်ရေး ဖော်ပြချက်သည် ဥပဒေကြမ်းအား ပြဌာန်းရန် အတွက် နှစ်ဘက် အဆင်ပြေစေသည့်အနေအထားအား ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဥပဒေ သက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်းသည် ယူကေအပါအဝင် အခြားသော ဝက်စ်မင်းစတားပုံစံ တရားစီရင်ရေးများတွင်လည်း ကျင့်သုံးပေသည်။

၄.၃ အိန္ဒိယ - ဥပဒေ ကော်မရှင် နှင့် အစိုးရ ကတိကဝတ်များကော်မရှင်၏ အခန်းကဏ္ဍ

အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံး ဒီမိုကရေစီ (နိုင်ငံ) ဖြစ်ပြီး ယူကေနိုင်ငံ လက်အောက်မှ ၁၉၄၇တွင် လွတ်လပ်ရေး ရရှိခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ဝက်စ်မင်းစတား စနစ်အား အခြေခံထားသော လွှတ်တော် နှစ်ရပ် ရှိသည့် ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီစနစ် ကျင့်သုံးသည့် သမ္မတ နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ရာဇသဗ္ဗ (ပြည်နယ်များကောင်စီ (ဝါ) အထက်လွှတ်တော်) တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၂၄၅ နေရာ ရှိပြီး လောကသဗ္ဗ (ပြည်သူ့လွှတ်တော်(ဝါ) အောက်လွှတ်တော်) တွင် ၅၄၅ နေရာရှိသည်။

ပြည်နယ်များ ကောင်စီသည် အမြဲတမ်း လွှတ်တော်ဖြစ်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ၎င်းအား ဖျက်သိမ်းခြင်း မပြုပေ။ ၂၄၅ နေရာ အနက်မှ သုံးပုံ တစ်ပုံအား နှစ်နှစ်လျှင် တစ်ကြိမ် နိုင်ငံတော် သမ္မတမှ ခန့်အပ်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂၂ အပါအဝင် ပြည်နယ်များမှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေများမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်မှ ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ ၅၄၅ နေရာအနက် ၅၄၃နေရာအား မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုလျှင် ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးကျဖြင့် မဲများသူ အနိုင်ယူစနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည်။ ကျန် ၂နေရာအား အင်ဂလို-အင်ဒီးယန်းများ (အင်္ဂလိပ်-အိန္ဒိယ သွေးနှောများ) အား ကိုယ်စားပြုရန် နိုင်ငံတော် သမ္မတမှ ခန့်အပ်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်နေရာ အများဆုံး အနိုင်ရသော ပါတီမှ အစိုးရ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိသည်။ သက်တမ်းမှာ စောစီးစွာ ဖျက်သိမ်းခြင်း မပြုလျှင် ငါးနှစ်ဖြစ်ပြီး ပထမအကြိမ် အစည်းအဝေးမှ စတင် ရေတွက်သည်။

ပြည်သူ့လွှတ်တော်မှာ နယ်ပယ်ကဏ္ဍနှစ်ခုတွင် သီးသန့် တာဝန်ယူသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် တိကျစွာ ဖော်ပြထားသည်မှာ ဝန်ကြီးများ ကောင်စီသည် စုစည်း၍ ပြည်သူ့လွှတ်တော်အား တာဝန်ခံရသည်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်သည် အဓိကအားဖြင့် တာဝန်ယူရသည်။ ၎င်းတို့မှ အပ အခြားသော ကိစ္စရပ်များတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်သည် အခွင့်အရေး တန်းတူရှိသည်။ လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးသည် ဥပဒေကြမ်း တင်သွင်းနိုင်ပြီး နှစ်ရပ်လုံးအနေဖြင့် အပြန်အလှန်၏ ဥပဒေကြမ်းများအား ပြင်ဆင်ခွင့်ရှိသည်။ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းမှ အပ ဥပဒေတိုင်းအား လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးတွင်၊ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယအကြိမ် ဖတ်ကြားပြီး သမ္မတ၏ ခွင့်ပြုချက် ရယူရမည်။

အိန္ဒိယလွှတ်တော်၏ ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းပုံသည် အခြားလွှတ်တော်များနှင့် ကွဲပြားပေသည်။ လွှတ်တော် တစ်ရပ်စီတွင် ၎င်း၏ ကော်မတီတစ်ရပ် လုံးလုံးလျားလျား ထားရှိခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ အမြဲတမ်း ကော်မတီအများစုသည် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်အကြားမျှဝေဖွဲ့စည်းသည်။ (လွှတ်တော် နှစ်ရပ်မှာ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြစ်သည်။) ၎င်းသည် လုပ်ငန်းတာဝန်အား မျှဝေခြင်း၊ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များအကြား နားလည်မှုမြှင့်တင်ခြင်း နှင့် သွေးသောက်ရောင်းရင်း စိတ်ဓာတ်အား မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

(စီးပွားရေး) ခန့်မှန်းတွက်ဆမှု ကော်မတီအား ပြည်သူ့လွှတ်တော်မှ ကိုယ်စားလှယ် အများစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ သို့သော် ပြည်သူ့ငွေစာရင်းကော်မတီသည် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းပြီး စည်းမျဉ်းအရ အတိုက်အခံပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်မှ ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်း၏ အဓိကတာဝန်မှာ ဘဏ္ဍာရေး နှင့် စာရင်းစစ်ချုပ်၏ အစီရင်ခံစာအား လေ့လာရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကော်မတီများ၏ အရေအတွက်၏ သုံးပုံတစ်ပုံမှာ ဝန်ကြီးများကောင်စီတွင် ဝန်ကြီးဌာန၏ အရေအတွက်အပေါ်မူတည်၍ ပြည်နယ်များ ကောင်စီ (အထက်လွှတ်တော်) ဥက္ကဋ္ဌမှ အချိုးအား ဆုံးဖြတ်ပြီး (၎င်းလွှတ်တော်မှ အဆိုပါကော်မတီများအား တာဝန်ယူသည်) ကျန်အရေအတွက်အား ပြည်သူ့လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌမှ ဆုံးဖြတ်သည်။ (၎င်းလွှတ်တော်မှ အဆိုပါကော်မတီများအား တာဝန်ယူသည်) (အစိုးရ) ဌာနများနှင့် သက်ဆိုင်သော အမြဲတမ်းကော်မတီသည် မည်သည့်လွှတ်တော်၏ တာဝန်ယူမှု အပိုင်းမှ ဖြစ်စေ အဆိုပါ ကော်မတီများတွင် လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ကြသည်။

အိန္ဒိယတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်း မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရန် မလိုပေ။ ထို့ကြောင့် မူဝါဒ ရေးဆွဲသူများ နှင့် ဝန်ကြီးဌာနမှ အရာရှိများထံတွင် ဥပဒေတစ်ရပ်၏ ထိရောက်မှုအား စနစ်တကျ သက်သေအထောက်အထားများမရှိပေ။ တရားဝင် သတင်းအရင်းအမြစ် မဟုတ်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGO) နှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့များ (advocacy group) ၏ ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ရပ်များ၊ သက်သေ အထောက်အထားများအား လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များမှ အသုံးပြု၍ ဥပဒေ တစ်ရပ်အား ပြင်ဆင်ရန် ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးကြသည်။

သို့သော် အစိုးရများစွာသည် ဥပဒေမပြုမီ ဥပဒေကြမ်းအား စိစစ်ခြင်းအား ပြည်သူလူထု၏ သဘောထား အကြံဉာဏ်များ တောင်းခံခြင်း နှင့် ဖျက်သိမ်းရမည့် ဥပဒေများအား သတ်မှတ်ခြင်း စသည့်တို့အား မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းအဖြစ် သတ်မှတ်၍ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဥပဒေများအား ပုံစံထုတ်ရေးဆွဲနိုင်ရေး ခြေလှမ်းသစ်များ စတင်ကြသည်^{၂၀}။

ဥပဒေများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ယန္တရား တည်ရှိပါသည်။ ဥပဒေ ကော်မရှင်ကဲ့သို့သောများစွာသော ကော်မရှင်များစွာသည် ဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်သည်။ စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည့် ၁၉၅၆မှစတင်၍ ဥပဒေကော်မရှင်သည် အစီရင်ခံစာပေါင်း ၂၃၆စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကော်မရှင်သည် ပြင်ဆင်ရန် နှင့် ဖျက်သိမ်းရန် ဥပဒေများအား ဖော်ထုတ်သည်။ ဥပဒေများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် ကော်မရှင်သည် သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု မူကြမ်းအား ဖြန့်ဝေ၍ လူထု၏ သဘောထားအမြင်များအား ကောက်ယူသည်။ နိုင်ငံနေရာအနှံ့တွင် ဟောပြောဆွေးနွေးပွဲများ နှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများအား အဆိုပြုထားသည့် မဟာဗျူဟာများအား မည်သို့ထင်မြင်သည်ကို သိရှိနိုင်ရန် ကျင်းပသည်။ ဥပမာ ၂၀၁၁တွင် ကော်မရှင်သည် ၁၈၆၀ အိန္ဒိယ ရာဇသတ်ကြီး ၄၉၈ (က) အပေါ် ထင်မြင်ချက်များပေးရန် မေးခွန်းများအား အင်တာနက် စာမျက်နှာ (ဝက်ဘ်ဆိုဒ်) လွှင့်တင်ခဲ့သည်။ မတ်လ ၂၀၁၁တွင် ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် ဘဏ္ဍာရေး ကဏ္ဍအသွင်ကူးပြောင်းမှု ကော်မရှင်အား အိန္ဒိယ ဘဏ္ဍာရေး ဥပဒေများအား ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကော်မရှင်အနေဖြင့် သက်သေများအားစုစည်းရန်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပေသည်။ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး

ကော်မရှင်အား လူ့အခွင့်အရေးများအား ဥပဒေအရ ကာကွယ်ပေးထားမှုအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ (NGO) နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ နှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းပါသည်။ ဒုတိယအကြိမ် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အသွင်ကူးပြောင်းမှု ကော်မရှင်အား လူထုစီမံအုပ်ချုပ်မှု စနစ်အား ပိုမိုခိုင်မာစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကော်မရှင်သည် ဥပဒေများစွာအား ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး အစီရင်ခံစာအား ပြင်ဆင်ရာတွင် ပတ်သတ် သက်ဆိုင်သူ အသီးသီးနှင့်လည်း တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းပါသည်။

ထို့အပြင် အိန္ဒိယလွှတ်တော်၏ အမြဲတမ်းကော်မတီများသည် မူဝါဒ ကြီးကြပ်ခြင်း နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အပါအဝင် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တွင် ကိစ္စရပ်များစွာအား လေ့လာပါသည်။^{၂၀} လတ်တလော ကော်မတီ အစီရင်ခံစာများမှာ ဆေးကောင်စီ အက်ဥပဒေ နှင့် အမျိုးသား အစားအသောက် လုံခြုံရေး အက်ဥပဒေတို့အား ပြန်လည် သုံးသပ်မှု အစီရင်ခံစာဖြစ်သည်။^{၂၁}

အိန္ဒိယတွင် အစိုးရ ကတိကဝတ်များ ကော်မတီသည် အစိုးရ၏ ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကတိကဝတ်များအား လေ့လာ၍ မူဝါဒ ကြီးကြပ်မှုအား ဆောင်ရွက်သည်။^{၂၂} (ပြည်သူ့ငွေစာရင်း ကော်မတီဆိုလျှင် ဘဏ္ဍာရေး ကြီးကြပ်မှုအား ဆောင်ရွက်သည်။)

ပြည်သူ့ငွေစာရင်းကော်မတီသည် အိန္ဒိယ ဘဏ္ဍာရေး နှင့် စာရင်းစစ်ချုပ်၏ အစီရင်ခံစာများအား စုံစမ်းလေ့လာသည်။ ပြည်သူ့ငွေစာရင်းကော်မတီသည် ၎င်း၏ အကြံပြုချက်များအား ဝန်ကြီးဌာနမှ အလေးဂရုမထားဟု မကြာခဏဆိုသလို ပြီးတွားသည်။ ပြည်သူ့ငွေစာရင်းကော်မတီ မှ အချို့သော အချက်အလက်အနေအထားသည် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ခိုင်မာအားကောင်းရေးအတွက် အထောက်အကူမဖြစ်ပေ။ ဥပမာ ပြည်သူ့ငွေစာရင်းကော်မတီ၏ အဖွဲ့ဝင်များ၏ သက်တမ်းမှာ (တစ်နှစ် မှသည် လွှတ်တော်သက်တမ်းကုန်ဆုံးသည်အထိ) အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေသည်။ ပြည်သူ့ငွေစာရင်းကော်မတီ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ဥက္ကဋ္ဌမှ ဆုံးဖြတ်ရန် အပ်နှင်းထားပြီး ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်း အစီအစဉ်ပါ ကိစ္စရပ်များအား ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် တည်ငြိမ်သော စနစ်မရှိပေ။^{၂၃}

၄.၄ အင်ဒိုနီးရှား - ဥပဒေပြုရေး ကော်မတီ နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းစင်တာ

ပထမ သမ္မတ နှစ်ဆက်ဖြစ်သည့် ဆူကာနို (၁၉၄၅-၁၉၆၆) နှင့် ဆူဟာတို (၁၉၆၇-၁၉၉၈)တို့၏ လက်ထက် အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ဆယ်စုနှစ်ချီ၍ ကျရောက်ပြီးနောက်တွင် အင်ဒိုနီးရှားသည် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအား အောင်မြင်စွာ ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ယခင်ကာလမှ ချိုးနိမ်ခံခဲ့ရသည့် သတင်းမီဒီယာ လွတ်လပ်ခွင့် နှင့် ပြည်သူတို့၏ နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများသည် ၁၉၉၉ခုနှစ်မှ စတင်၍ ပြန်လည်ရရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးပါတီများ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရရှိခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၉ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် နိုင်ငံရေးပါတီပေါင်း ၄၈ပါတီ ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ပြီး အသစ်ထူထောင်ထားသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အရေးပါသော အထင်ကရ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားများ အများစုဖြင့် ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုလွှတ်တော် (ဝါ) DPR ကို အသစ် ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။ အစိုးရ၏ ခက်မ မဏ္ဍိုင်များအကြား ရှင်းလင်းပြတ်သားသော အာဏာ ခွဲဝေကျင့်သုံးနိုင်စေရေးအား ရည်စူး၍ ၁၉၉၉ မှ ၂၀၀၂ ခုနှစ်အကြားတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား လေးကြိမ်တိုင်တိုင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေး မဏ္ဍိုင်နှင့် ဥပဒေပြုရေး မဏ္ဍိုင်အကြား အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းခြင်း စနစ်အား ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ယခင်က သမ္မတမှ ကိုင်စွဲထားသည့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာအား DPR ထံ ပြန်လည် အပ်နှင်းခဲ့သည်။ DPR အနေဖြင့် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအား ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ၎င်းအား လေ့လာမေးမြန်းခွင့်၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးခွင့် နှင့် အဆို တင်သွင်းခွင့်စသည့် ကြီးမားသော အခွင့်အာဏာအား အပ်နှင်းခြင်းခံရသည်။ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦး တစ်ယောက်စီသည် လုပ်ငန်းတာဝန်လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပြောကြားချက်များ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ဥပဒေအရ အရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့် ရရှိထားကြသည်။ ဤတွင် အင်ဒိုနီးရှား၏ ရာဘာတံဆိပ်တုံး (ဝါ) ရုပ်သေးရုပ် ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ခေတ်တစ်ခေတ် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

DPR ၏ ဥပဒေပြုမှု အခွင့်အာဏာ

၎င်း၏ ဥပဒေပြုမှု အခွင့်အာဏာအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ဥပဒေပြုရေး ကော်မတီ (ဝါ) *Badan Legislati* (BALEG) (ဝါ) ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ ဟူသော အမြဲတမ်းကော်မတီ တစ်ရပ်အား ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကနဦးတွင် ကော်မတီအား DPR ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား အခြေခံ၍ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ၂၀၀၄ခုနှစ်မှ စတင်၍ DPR ကော်မတီအားလုံးအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းနှင့် စည်းကမ်း စည်းနှောင်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သည်။ အဆိုပါ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအား ငါးနှစ်တစ်ကြိမ် လွှတ်တော်အသစ်မှ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့အား ဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်းဥပဒေသည် ဗဟို(အမျိုးသား)အဆင့် လွှတ်တော်များကိုသာမက ဒေသဆိုင်ရာ လွှတ်တော်များအားလည်း စည်းနှောင်သည်။ ယင်းဥပဒေအရ BALEG ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာ -

၁. DPR ၏ ငါးနှစ်သက်တမ်းတွင် ပြဌာန်း ဆောင်ရွက်မည့် ဥပဒေများ၏ ငါးနှစ်တာ အစီအစဉ် နှင့် DPR အတွင်းတွင် နှစ်စဉ် ဦးစားပေးသတ်မှတ်ဆောင်ရွက်မည့် နှစ်စဉ်အစီအမံ ပါဝင်သည့် အမျိုးသား ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ် မူကြမ်းအား ဖော်ဆောင်ရန်။

၂. အမျိုးသား ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်အား အချောသတ်ရန် အစိုးရ နှင့် ဒေသကိုယ်စားပြုလွှတ်တော် (ဝါ) DPD တို့နှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရန်။

၃. (အခြား) ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်၊ တည်ဆဲဥပဒေများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ တို့နှင့် သဟဇာတဖြစ်စေရန် ကော်မတီများ နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များမှ အဆိုပြုထားသော ဥပဒေကြမ်းများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ အယူအဆ နှင့် စကားလုံးများ ကျစ်လစ်စေရန် မွမ်းမံခြင်း။

၄. ကော်မတီများ နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များမှ အဆိုပြုထားသည့် အမျိုးသား ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်၌ မပါဝင်သည့် ဥပဒေကြမ်းအား ဆက်လက်၍ ဆောင်ရွက်ရန်/မဆောင်ရွက်ရန် သုံးသပ်သည်။

၅. DPR ကြီးကြပ်မှု ကော်မတီမှ တာဝန်ပေးသော ဥပဒေကြမ်းများအား ငြင်းခုန်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် မွမ်းမံခြင်း

၆. ပြဌာန်းပြီး ဥပဒေများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း။ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း)

၇. DPR စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် တိုးတက်စေရန် မွမ်းမံခြင်း။

၈. လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကော်မတီများ/အထူးကော်မတီများ နှင့် ပေါင်းစပ်၍ ကော်မတီများ နှင့် အစိုးရကြား ငြင်းခုန် ဆွေးနွေးနေသော ဥပဒေကြမ်းအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း။

၉. အမျိုးသား ဥပဒေပြုရေး အစီအမံအား ပြည်သူလူထုမှ နားလည်လက်ခံစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၁၀. BALEG ဆောင်ရွက်မှု အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်ခြင်း နှင့် နောက်လာမည့် DPR အထောက်အကူ သွင်းအားစုများ ဖြစ်စေရန် DPR သက်တမ်းအကုန်တွင် ဥပဒေရေးရာ ပြဿနာများအား စာရင်းပြုစု ထုတ်ပြန်ခြင်း။

BALEG သည် ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသား ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်အား ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်း၊ ဥပဒေကြမ်း စာကြမ်းပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းတို့တွင် ဖြစ်သည်။ အင်ဒိုနီးရှား၏ ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား နောက်ခံ အကြောင်းတရားအား ရှင်းရသော် အဆင့် ငါးဆင့် ရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ စီမံပြင်ဆင်ခြင်း၊ မူကြမ်းပြင်ဆင်ခြင်း၊ ငြင်းခုန်ဆွေးနွေးခြင်း၊ အတည်ပြုခြင်း နှင့် ပြဌာန်းခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။ အဆိုပါအဆင့်များအနက်မှ စီမံပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် မူကြမ်းပြင်ဆင်ခြင်းတို့တွင် BALEG သည် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည်။ ငြင်းခုန်ဆွေးနွေးခြင်း နှင့် ဥပဒေများအား အတည်ပြုခြင်းတို့တွင် အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်း နှင့် သက်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကော်မတီများ လုပ်ငန်းတာဝန်များပြားနေလျှင် DPR ကြီးကြပ်မှု ကော်မတီမှ BALEG အား တာဝန်ပေးအပ်လေ့ရှိပြီး အဆိုပါကဲ့သို့ တာဝန်ပေးမှသာ ငြင်းခုန် ဆွေးနွေးနိုင်သည်။

စီမံပြင်ဆင်ခြင်းအဆင့်တွင် DPR နှင့် သမ္မတတို့မှ ၎င်းတို့၏ သက်တမ်းအတွင်း ပြဌာန်းမည့် ဥပဒေများ၏ ခေါင်းစဉ်များ နှင့် အကြောင်းရင်းခံများပါဝင်သော (ဥပဒေပြုရေး) အစီအစဉ်အား ဖော်ဆောင်ရန် BALEG သည် DPR အား ကိုယ်စားပြု၍ သမ္မတအား ကိုယ်စားပြုသော တရားရေး နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဝန်ကြီးဌာန နှင့် ငြင်းခုန်ဆွေးနွေးရသည်။ ထို့အပြင် BALEG နှင့် အစိုးရသည် နှစ်စဉ် ဥပဒေပြုရေး ဦးစားပေး အစီအစဉ်အား သဘောတူညီချက်ရယူရန်လိုအပ်သည်။ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အစီအစဉ် နှင့် သမ္မတ၏ ရေလတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ်တို့နှင့် ချိန်ထိုး၍ ငါးနှစ်တာ ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်အား ဖော်ဆောင်ရသည်။

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ ရလဒ်များအား BALEG မှ များသောအားဖြင့် စီမံပြင်ဆင်ခြင်း အဆင့်တွင် သွင်းအားစု အနေဖြင့် အသုံးပြုသည်။

မူကြမ်းပြင်ဆင်ခြင်း အဆင့်တွင် BALEG သည် ကော်မတီများ နှင့် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များမှ အဆိုပြုထားသော ဥပဒေကြမ်းများအား ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် မွမ်းမံခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။ မွမ်းမံပြီးသော ဥပဒေကြမ်းအား လွှတ်တော် အစည်းအဝေးထံတင်ပြသည်။ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲမှု ကော်မတီသည် အဆိုပါ မွမ်းမံပြီးသော ဥပဒေကြမ်းအား ငြင်းခုန်ဆွေးနွေးရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ကော်မတီထံ ပေးပို့သည်။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကော်မတီနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာန အကြား ဥပဒေကြမ်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စရပ်များကို ငြင်းခုန်ဆွေးနွေး၍ သဘောတူညီမှု ရရှိပြီးနောက်တွင် လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကော်မတီနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာနတို့မှ ဥပဒေကြမ်း နောက်ဆုံးအဆင့် မူကြမ်းအား အတည်ပြုနိုင်စေရန် လွှတ်တော် အစည်းအဝေးထံ တင်ပြသည်။ အများဆုံး ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်းတွင် သမ္မတ အနေဖြင့် အတည်ပြုပြီးသော ဥပဒေကြမ်းများအား ဥပဒေ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး နိုင်ငံတော် အတွင်းဝန် အနေဖြင့် ၎င်းတို့အား ပြဌာန်းရမည်။

DPR ရှိ PLS ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ယခင်အပိုင်းတွင် ဖော်ပြပြီးသကဲ့သို့ BALEG သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း (PLS) အား ဆောင်ရွက်သည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် BALEG သည် အချက် သုံးချက်အား အဓိကထားသည်။ (၁) အစိုးရအနေဖြင့် ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ရေး စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပြဌာန်းခြင်း ရှိ/မရှိအား စောင့်ကြည့်လေ့လာသည်။ (၂) ဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ခုံရုံး၌ (ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် မညီဟု) တိုင်ကြားခံရခြင်း ရှိ/မရှိအား စောင့်ကြည့်လေ့လာသည်။ (၃) ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည့် အေဂျင်စီများ အနေဖြင့် ၎င်းဥပဒေအား အသုံးပြုနိုင်မှု နှင့် ပြည်သူလူထုအပေါ် ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုအား အကဲဖြတ်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

BALEG အနေဖြင့် PLS ၏ ရလဒ်များအား နေရာသုံးခုတွင် အသုံးပြုသည်။ (၁) အမျိုးသား ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်အား စီမံပြင်ဆင်ရာတွင် သွင်းအားစုအနေဖြင့် လည်းကောင်း၊ (၂) ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ခုံရုံးတွင် တိုင်ကြားခြင်း ခံရပါက ခုခံရန် အချက်အလက်များ သို့မဟုတ် ခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် အခြေခံ၍ ၎င်းတို့အား တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေး ဆောင်ရွက်ရန် လည်းကောင်း၊ (၃) လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ကော်မတီများ သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး နှင့် တရားရေး အေဂျင်စီများအား ကြီးကြပ်မှုလုပ်ငန်းအတွက် သွင်းအားစု အဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုပါသည်။

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း၏ အဓိကအခန်းကဏ္ဍသည် BALEG ထံတွင် ရှိသော်ငြားလည်း ဤကော်မတီသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ တွေ့ရှိချက်များအား အုပ်ချုပ်ရေး နှင့် တရားစီရင်ရေး ခက်မများနှင့် တိုက်ရိုက် ချိတ်ဆက်၍ ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ရန် မလုပ်ဆောင်နိုင်ပေ။ BALEG အနေဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ရလဒ်များအား သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကော်မတီများထံ ပေးပို့ပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ဘောင်အတွင်းမှ အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာနများ/အေဂျင်စီများ သို့မဟုတ် တရားရေး အေဂျင်စီများနှင့်

ရှေ့ဆက်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ DPR လုပ်ငန်း နယ်ပယ်ကော်မတီများတွင် လုပ်ငန်းတာဝန် သုံးရပ်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ဘောင်အတွင်းမှ (သက်ဆိုင်ရာ) အစိုးရ (ဌာနဆိုင်ရာ) လုပ်ငန်းဖော်နှင့် ဥပဒေများအား အဆိုပြုခြင်း နှင့် ငြင်းခုံဆွေးနွေးခြင်း။ (၂) အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍမှ လုပ်ငန်းဖော်များမှ အဆိုပြုလာသည့် ဘဏ္ဍာငွေအား ငြင်းခုံဆွေးနွေးခြင်း နှင့် (၃) ၎င်းတို့နှင့် (လုပ်ငန်း) သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ လုပ်ငန်းဖော်များအား ကြီးကြပ်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ကော်မတီများ၏ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ငန်းသည် နယ်ပယ်သုံးခုအား လွှမ်းခြုံသည်။

- အမျိုးသား ဘဏ္ဍာငွေဆိုင်ရာ ဥပဒေ နှင့် (သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း၏) လုပ်ငန်းတာဝန်ဘောင်အတိုင်းအတာ နှင့်အညီ ၎င်းဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ အပါအဝင် ဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ကြီးကြပ်ခြင်း (PLS)
- ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ဘောင်အတွင်းမှ အမျိုးသား စာရင်းစစ် ဘုတ်အဖွဲ့၏ စာရင်းစစ်ဆေးမှု တွေ့ရှိချက်များအား လေ့လာ၍ ရှေ့ဆက်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း။
- အစိုးရ မူဝါဒများ၏ ထိရောက်မှု (ရှိ/မရှိ) အား ကြီးကြပ်မှု

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အပါအဝင် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအား ဆောင်ရွက်ရာတွင် DPR လုပ်ငန်း နယ်ပယ် ကော်မတီများ နှင့် BALEGတို့အား ချဉ်းကပ်နည်းလမ်း လေးသွယ်ဖြင့်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ (၁) အစိုးရအား ကိုယ်စားပြု၍ ဝန်ကြီးများ နှင့် အေဂျင်စီများ၏ အကြီးအမှူးများ နှင့် လုပ်ငန်း အစည်းအဝေးများ ကျင်းပခြင်း။ (၂) အစိုးရ အရာရှိများ နှင့် ကြားနာပွဲ ကျင်းပခြင်း။ (၃) ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ ပညာကျော်များ သို့မဟုတ် သင့်လျော်သော အကျိုးရှင်များ နှင့် လူထုကြားနာပွဲ ကျင်းပခြင်း။ (၄) လုပ်ငန်း/ကွင်းဆင်း လေ့လာခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အထောက်အကူပြု ဝန်ထမ်းများ

ကော်မတီများ နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအား ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူပြုရန် DPR တွင် အထောက်အကူပြု အေဂျင်စီ နှစ်ရပ်ရှိသည်။ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးသည် စီမံ ခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီး လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှု အထောက်အကူပြု အေဂျင်စီ (*Badan Keahlian Dewan or BKD*) သည် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးသည်။ BKD သည် စင်တာငါးခုအား စီမံခန့်ခွဲပြီး ၎င်းတို့တွင် DPR အတွက် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် စာချုပ်ဖြင့် ပညာရှင် ဝန်ထမ်းများ ရှိသည်။ BKD ဝန်ထမ်းများတွင် သုတေသနသမားများ၊ ဘဏ္ဍာငွေ သရုပ်ခွဲလေ့လာသူများ၊ ဥပဒေ သရုပ်ခွဲလေ့လာသူများ၊ ဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲသူများ စသည်တို့ ပါဝင်သည်။

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအတွက် BKD မှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စင်တာအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပြီး လက်ရှိတွင် ဥပဒေသရုပ်ခွဲလေ့လာသူပေါင်း ၁၇ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စင်တာသည် BALEG နှင့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ကော်မတီများ၏ တောင်းဆိုချက်များအား တုန့်ပြန်၍

ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ထို့အပြင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စင်တာသည် အထူးသဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးမှ အာရုံစိုက်နေသော ဥပဒေများ၊ အမျိုးသား ဘဏ္ဍာငွေအား ကြီးမားသော သက်ရောက်မှု ရှိသည့် ဥပဒေ နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ခုံရုံးတွင် တိုင်ကြားခြင်း ခံရသည့် ဥပဒေများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း အတွက် နှစ်စဉ် အစီအစဉ်ကိုလည်း ဖော်ဆောင်သည်။ ထို့အပြင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စင်တာမှ အချို့သော ဥပဒေများ၏ အချက်အလက်များ၊ စိစစ်မှုအား သရုပ်ခွဲလေ့လာချက်တို့အား ရယူခြင်း အပြင် BALEG ဥက္ကဋ္ဌသည် ၎င်းတို့ (BALEG) ၏ ကိုယ်ပိုင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် ဝန်ထမ်းများအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုအား ဆောင်ရွက်ရန် တစ်ခါတစ်ရံတွင် တာဝန်ပေးလေ့ရှိသည်။ လွန်ခဲ့သော ၁၅ နှစ် ကာလတွင် BALEG အား ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် ဝန်ထမ်း ၁၀ ဦး မှ ၁၅ ဦးဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် အထောက်အကူပြုလျက်ရှိသည်။

ကော်မတီများ နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စင်တာ အကြားတွင် လုပ်ငန်း ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဝန်ထမ်းများအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ပုံ လမ်းညွှန်ချက်အား ဝန်ထမ်း လက်စွဲ စာစဉ် ပုံစံဖြင့် ပေးအပ်ခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းလိုသော အချက်အလက်တစ်ရပ်မှာ ဆွစ်ဇာလန် လွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော် ဝန်ထမ်းများ အနေဖြင့် အခြား အစိုးရ ဌာနဆိုင်ရာများထံ စာပေးပို့၍ သတင်းအချက်အလက် တောင်းခံနိုင်သော်လည်း အင်ဒိုနီးရှားတွင် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကသာ အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများမှ အရာရှိများထံ သတင်းအချက်အလက်များအား တရားဝင်တောင်းခံခြင်းအား ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

၄.၅ လက်ဘနွန် - ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ လွှတ်တော် အထူးကော်မတီ

ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ပထမဦးစွာ လက်ဘနွန်လွှတ်တော်မှ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများအား လွှတ်တော်၏ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ငန်းပုံစံအနေဖြင့် မေးခွန်းများမေးမြန်းခြင်း၊ ရှင်းလင်းဖြေဆိုချက်တောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် လူထု ကြားနာပွဲကျင်းပခြင်းမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်သည်။ အသေးစိတ် သို့မဟုတ် လက်တွေ့ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအား ပုံမှန် အမိန့်ကြေငြာချက်များ သို့မဟုတ် ဝန်ကြီးများ ကောင်စီမှ ထုတ်ပြန်သော အမိန့်ကြေငြာချက်များ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန တစ်ရပ် သို့မဟုတ် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ကိုင်တွယ်ရန် လွှဲအပ်ထားပြီး အဓိက ပြဌာန်းချက်များ နှင့် အထွေထွေ စည်းမျဉ်းများ ပါဝင်သည့် ဥပဒေများသည် (အထက်ပါကဲ့သို့ဆောင်ရွက်ရန်) အထူးသဖြင့် သင့်လျော်ပေသည်။ ဥပဒေအများစုတွင် ၎င်းတို့အား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဆိုင်ရာ အသေးစိတ် အချက်အလက်များအား ဝန်ကြီးများ ကောင်စီမှ ထုတ်ပြန်သော အမိန့်ကြေငြာချက် အရ သတ်မှတ်ရန် ၎င်းတို့၏ နောက်ဆုံး (အပိုင်းရှိ) ပြဌာန်းချက်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ အချို့သော ဥပဒေများသည် မှန်းမျှော်တွေးဆချက်အရ လက်တွေ့ကျသော ကိစ္စရပ်များသည် ဥပဒေပြုရေး အာဏာစက် နှင့် သက်ဆိုင်မှု မရှိခြင်း သို့မဟုတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ နှင့် စဉ်ဆက်မပြတ် (ဥပဒေအား) ပြင်ဆင်ရန် ဖြည့်စွက်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ လွှတ်တော် အနေဖြင့် အစိုးရ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနအား ၎င်းအား အမိန့်ကြေငြာချက် သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုထားသည်။

လက်ဘနွန်တွင် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် နောက်ဆုံးသတ်မှတ်ရက်
လက်ဘနွန်တွင် ဥပဒေအများစုတွင် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ စာသားအား ထုတ်ပြန်ရန် နောက်ဆုံးသတ်မှတ်ရက် သီးသီးသန့်သန့် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိဘဲ ကျင့်သုံးခြင်းဆိုင်ရာ စာသား ထုတ်ပြန်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍သာ ထုတ်ပြန်ထားသည်။ ဥပမာ - မသန်စွမ်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ (အမှတ် ၂၂၀/၂၀၀) ပုဒ်မ ၄၄ (အပိုဒ် ဃ) တွင် "သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အစိုးရ နှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားပြုသူများဖြင့် ပူးပေါင်းကော်မတီတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရမည်။ ယင်းကော်မတီအား "မသန်စွမ်းများ၏ ရွေ့လျားသွားလာနိုင်မှုဆိုင်ရာ ကော်မတီ" ဟု ခေါ်ဆိုရမည်။ ၎င်း၏ တာဝန်သည် မသန်စွမ်းတို့၏ ရွေ့လျားသွားလာမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော အထွေထွေ အရပ်ရပ်သော အရာများအား လေ့လာခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းတို့အား ဆောင်ရွက်ရမည်။ ၎င်းကော်မတီအား သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်မှ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် ကမကထပြု တာဝန်ယူ၍ အမျိုးသား (အဆင့်) လွှတ်တော်မှ မသန်စွမ်း လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦး အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်စေရမည်။"

စာသားတစ်ရပ်တွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနနှင့် သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များအား မှန်းမျှော်တွေးဆချက်အရ အဆိုပါ ဥပဒေအား ပြဌာန်းပြီးနောက် ဖြစ်နိုင်သမျှ စောလျင်စွာ အဆိုပါ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း နှင့် ၎င်းတို့အား ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ခွင့်ပြုချက် ရယူရာတွင် လိုအပ်သော သတ်မှတ်ချက်များ အဖြစ် ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ခြင်းတို့ကိုဆောင်ရွက်ရမည်။ (အထက်ပါ ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၀ အပိုဒ်ခ)

အဆိုပါစာသားများသည် အမိန့်ကြေငြာချက်များ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် ထုတ်ပြန်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်းသော နောက်ဆုံးသတ်မှတ် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အစိုးရ အနေဖြင့် ပုဒ်မများတွင် အဆိုပါ (ဥပဒေ) စာသားများအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှု မရှိခြင်း အား အကြောင်းပြလာနိုင်ပေသည်။ ဤသည် ပင်မ ဥပဒေတွင် အသေးစိတ် နောက်ဆုံးသတ်မှတ်ရက် ထားရှိသော်လည်း ကြုံတွေ့ရသည်တစ်ခုမှာ တရားစွဲဆိုခွင့်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ (ပုဒ်မ ၄၆၃ ရက်စွဲ ၁၇/၉/၂၀၀၂) ၏ အပိုဒ် ၁၆တွင် မျှော်တွေး၍ ထည့်သွင်းထားသည်မှာ "တရားစွဲဆိုခွင့်ပြုခြင်း ယန္တရားအား ဤဥပဒေ အသက်ဝင်သည့်နေ့မှ သုံးလအတွင်း တရားရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ အဆိုပြုချက်အား အခြေခံ၍ ဝန်ကြီးများကောင်စီမှ ထုတ်ပြန်သည့် အမိန့်ကြေငြာချက်ဖြင့် သတ်မှတ်သည်။"

ရှင်းလင်း၍ တိကျသော နောက်ဆုံးသတ်မှတ်ရက်ထည့်သွင်းထားသော်လည်း အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ အပေါ် ထိရောက်စွာ စည်းနှောင်ခြင်းမရှိပေ။ နောက်ဆုံးသတ်မှတ်ရက်ထည့်သွင်းထားသည့်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် လိုက်နာရန် တွန်းအားပေးသည်ဟု ယူဆပါကမှားယွင်းပေလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သတ်မှတ်ရက်ထက်နောက်ကျ၍ အမိန့်ကြေငြာချက် ထုတ်ပြန်သည့်တိုင်အောင် တာဝန်ယူ/တာဝန်ခံရမည့် ဝတ္တရားမရှိပေ။ ထင်ရှားသည့် သာဓက တစ်ခုမှာ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် စာပိုဒ်ပါ ဥပဒေအား ၎င်းဥပဒေ အသက်ဝင်ပြီးနောက် လေးနှစ်ကြာမှ အမိန့်ကြေငြာစာထုတ်ပြန်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၇/၉ /၂၀၀၂ မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် ဥပဒေအမှတ် ၄၆၃ တရားစွဲဆိုခွင့်ပြုခြင်း ဥပဒေ နှင့် သက်ဆိုင်သော အကောင်အထည်ဖော်ရေး ယန္တရား (နည်းဥပဒေ/စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း) အား သတ်မှတ်ဖော်ပြသည့် အမိန့်ကြေငြာချက် အမှတ် ၁၆၉၁၀ အား ၆/၅/၂၀၀၆ ရောက်မှသာ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အချို့သော ဥပဒေများအား လျင်မြန်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေ ရပေါက်ရလမ်း၊ သို့မဟုတ် အကျိုးဖြစ်ထွန်းသည့်အတွက် အချို့သော ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များအား အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍသည် အလောတကြီး အကောင်အထည်ဖော်တတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအခြေအနေမျိုးတွင် လွှတ်တော်မှ (မူလ) ဥပဒေအား မဲခွဲ အတည်မပြုမီကပင် အစိုးရမှ စည်းကြပ်မှုဆိုင်ရာ အမိန့်ကြေငြာချက်အား စတင်ပြင်ဆင်နေတတ်သည်။ အချိန်အား အကျိုးရှိရှိ အသုံးချနိုင်ရန် ဥပဒေအား အတည်ပြု ပြဌာန်းသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် စည်းကြပ်မှုဆိုင်ရာ စာသားများ (အမိန့်ကြေငြာချက်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်)အား ထုတ်ပြန်သည်။ ၎င်းအနေအထားအား များသောအားဖြင့် အခွန် နှင့် ဘဏ္ဍာရေးဥပဒေများတွင် အဓိက တွေ့ရသည်။ ဥပမာ - လွှတ်တော်သည် ၁၄/၁၂/၂၀၀၁ တွင် တန်ဖိုးထပ်ပေါင်း အခွန် (အမှတ် ၃၇၉)အား ပြဌာန်းချက် ၆၃ပိုဒ်ဖြင့် ပြဌာန်းခဲ့ပြီး အစိုးရမှ ၎င်းဥပဒေ အသက်ဝင်ပြီး ရက်ပေါင်း ၄၀ အတွင်း ချက်ခြင်းဆိုသလို ၎င်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော စည်းကြပ်မှု အမိန့်ကြေငြာချက် အရေအတွက်များစွာအား ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ (အမိန့်ကြေငြာချက် နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ၅၃ချက်)။

ဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား လွှတ်တော်ကော်မတီများမှ ရှေ့ဆက် လေ့လာခြင်း
ဥပဒေများအား ရှေ့ဆက်လေ့လာခြင်း ကော်မတီများအား ဖွဲ့စည်းရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဥပဒေအား စည်းကြပ်မှု စာသားများ (စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ) မရှိသည့် ဥပဒေများအား ၎င်းတို့သည် ကျင့်သုံးမှု မရှိကြောင်းထင်ရှားလျှင် လေ့လာသည်။ ဥပမာ - လျှပ်စစ်ကဏ္ဍမှ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ အရပ်ဘက် လေကြောင်း စီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ၊ လေကြောင်းလိုင်း ဘေးကင်းစိတ်ချရမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ မသန်စွမ်း ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ အဆိုပါ

ဥပဒေများအားလုံးကို လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ် နှင့် ၁၀ နှစ်ကျော်ကာလမှ ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ရှေ့ဆက်လေ့လာရန် ဥပဒေ ငါးရပ်အား စာရင်းပြုသတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သည်။

အချို့သော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များသည် လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ Mr. Nabeeh Berri အား အထူးကော်မတီတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရန် ဆက်သွယ် အကြံပြုခဲ့သည်။ Mr. Berri မှ အဆိုပြုချက်အား လက်ခံအတည်ပြုသည့်အတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်အား ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။^{၂၅} ဤကော်မတီ၏ ပထမဆုံး အစည်းအဝေးတွင် ဝန်ထမ်းအချို့အား ကျင့်သုံးမှု မရှိသည့် ဥပဒေများအား လေ့လာချက် ပြင်ဆင်ရန် တာဝန်အပ်နှံခဲ့သည်။ အရေအတွက်မှာ ဥပဒေ ၃၄ ရပ်ဖြစ်ရာ ခန့်မှန်းထားသည်ထက် ပိုမိုများပြားနေပေသည်။

၎င်းသည် အမြဲတမ်းကော်မတီ မဟုတ်သည့်အတွက် PLS ကော်မတီတွင် အချိန်ပြည့် ဝန်ထမ်းမရှိပေ။ အဓိက ဝန်ထမ်း နှစ်ဦးမှ ကော်မတီအား ၎င်း၏ အစည်းအဝေးများ နှင့် လုပ်ငန်းများအတွက် ကူညီသည်။ စာရေးသည် ကော်မတီ အစည်းအဝေးကျင်းပရာ၌ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် ဝန်ကြီးများအား ဖိတ်ကြားခြင်း၊ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းယူခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်သည်။ လွှတ်တော်မှ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်/အကြီးတန်း အကြံပေးပညာရှင်သည် ကော်မတီအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း မရှိသေးသည့် ဥပဒေကြမ်းများ စာရင်းပြုစုခြင်း၊ အတည်ပြုပြုထမ်းသည့် ဥပဒေကြမ်းများ စာရင်းပြုစုခြင်း/ ဥပဒေကြမ်းများအား ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနအလိုက် ခွဲခြမ်းခြင်း (ဥပမာ - ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာန နှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေကြမ်းများစာရင်း၊ ပြည်သူ့ လုပ်ငန်း ဝန်ကြီးဌာန နှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေကြမ်းများ) တို့အား ဆောင်ရွက်သည်။

ဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းတင်ပြလိုသော အချက်တစ်ချက်မှာ ဥပဒေပြုခြင်းလုပ်ငန်း တစ်ခေါက်ပြီးတိုင်း လွှတ်တော် ရုံးအဖွဲ့မှ အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အမိန့်ကြေငြာချက် သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေများ၏ စာရင်းအား ပြုစုသည်။ ဤစာရင်းတွင်(ဥပဒေအား) စည်းကြပ်မှု ယန္တရားဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်လိုသော ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များ၏ စာပိုဒ်များအား ဖော်ပြထားသည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အဆိုပါ ဥပဒေများအကြောင်း သိရှိမည်ဖြစ်ပြီး အစိုးရအား ဥပဒေတွင် မျှော်မှန်းထားသည့်အတိုင်း စည်းကြပ်မှု နှင့် ကျင့်သုံးမှုများအား ဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုနိုင်မည်။

ကော်မတီ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း၏ ပန်းတိုင်

ကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝန်ကြီးများ နှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်သွယ်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

ဤကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း၏ အဓိက ပန်းတိုင်သည် ဝန်ကြီးများအား ကြီးကြပ်ရန်၊ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ချက်များအား ရှေ့ဆက်လေ့လာရန် နှင့် ဥပဒေများအား အသုံးချရေး တိုက်တွန်းရန် တို့ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေး အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကြောင့် အစိုးရ၏ (ဌာနဆိုင်ရာ) တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအား ၎င်း၏ တာဝန်လစ်ဟင်းမှုအား အရေးယူဒဏ်ခတ် နိုင်သည့် နည်းလမ်းမရှိသလို ပုံမှန်အားဖြင့် ထိထိရောက်ရောက်

တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံရန် မဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အတွက် ဤခြေလှမ်းသစ်သည် လွှတ်တော်အတွက် အလွန်အရေးကြီးပေသည်။ လွှတ်တော် အနေဖြင့် ဥပဒေအား အသုံးချရန် ပျက်ကွက်သည့် ဝန်ကြီးအား ၎င်း၏ ယုံကြည်ကိုးစားထိုက်မှုအား မေးခွန်းထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းအား ဆောင်ရွက်နိုင်သော်လည်း လက်ရှိ နိုင်ငံရေး အနေအထားအရ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဤခြေလှမ်းသစ်ဖြင့် လွှတ်တော်သည် ၎င်း၏ ပင်မတာဝန်ကို ဘေးကင်းသည့်နယ်နိမိတ်မှ လက်တွေ့လူမှု ဘဝအနေအထားနှင့် ကိုက်ညီစွာဖြင့် ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ကွဲလွဲနေမှုများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊ တိမ်းညွတ်မှု အသီးသီးအားလည်း ရင်ကြားစေ့ရေး ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ဖော်ဆောင်သည်။ လက်ဘနွန် နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များသည် တစ်နိုင်ငံလုံးမှ ပြည်သူလူထုအား ကိုယ်စားပြုသည် ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပြည်သူ့အားလုံး၏ အကျိုးစီးပွားအား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်သည်။

ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းသည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ မေးခွန်းများ မေးမြန်းခြင်း၊ စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်း နှင့် လွှတ်တော် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ကော်မတီများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအား တောင်းခံခြင်းစသော ၎င်းတို့၏ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ပိုင်ခွင့်အား ထိပါးခြင်းမရှိပေ။ ၎င်းကော်မတီသည် အမြဲတမ်းကော်မတီ မဟုတ်သော်လည်း (ကာလတို) သက်တမ်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမဟုတ်ပေ။ ၎င်းအား လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌမှ အချို့သော ကိစ္စရပ်များအား လေ့လာရန် ရည်ရွယ်၍ တာဝန်ပေး ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး လွှတ်တော်သက်တမ်းကုန်လျှင် ၎င်းလည်းသက်တမ်းကုန်ဆုံးပြီဖြစ်သည်။ အကယ်၍ လေ့လာရမည့် ကိစ္စရပ်များသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါက ကော်မတီအား သက်တမ်းတိုးနိုင်သည်။

ကော်မတီ လုပ်ငန်း၏ အသုံးချနည်းလမ်း

ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ပုံမှာ ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဝန်ကြီးဌာနများမှ ဝန်ကြီးများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း၊ ပြည်သူလူထု၊ အစည်းအရုံးများ၊ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ပေါင်းစပ်၍ ဆောင်ရွက်သည်။ ကော်မတီသည် ဥပဒေ စည်းကြပ်မှု စာသားများ ထုတ်ပြန်ခြင်း မရှိသေးသည့် ဥပဒေများ သို့မဟုတ် ၎င်းအား ထုတ်ပြန်ထားသော်လည်း တာဝန်ယူ ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်မည့် အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အဖွဲ့ဝင်များအား တာဝန်ပေးအပ်ထားခြင်း မရှိသည်များကို ရှေ့ဆက်လေ့လာသည်။ ဥပမာ - အရပ်ဘက် လေ့ကြောင်း (ကွပ်ကဲရေး) အတွက် အထွေထွေညီလာခံ၊ လျှပ်စစ်ကဏ္ဍအတွက် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး ကော်မတီ စသည်။ လက်တွေ့တွင် အဆိုပါ ဥပဒေများ အသက်မဝင်ရခြင်းမှာ စည်းကြပ်မှုဆိုင်ရာ အမိန့်ကြေငြာချက်များအား မထုတ်ပြန်ရသေးခြင်း သို့တည်းမဟုတ် ဝန်ကြီးအချို့မှ ၎င်းအား နှောင့်နှေးထားခြင်း သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးခြင်းအား တားမြစ်ထားခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သည်။

ကော်မတီ၏ အောင်မြင်မှုများ

ဝန်ကြီးများ နှင့် ကော်မတီသည် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး၍ ရှေ့ဆက်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း အောင်မြင်ပြီးမြောက်သဖြင့် အချို့သော ဥပဒေများအတွက် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ နှင့် စည်းကြပ်ခြင်း စာသားများအား ထုတ်ပြန်ကျင့်သုံးမှုများ ရှိသော်လည်း အချို့သော ဥပဒေများမှာ နိုင်ငံရေး အကြောင်းတရားများကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အစိုးရ ဌာနဆိုင်ရာ၏ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်များ နှင့် ဗျူရိုကရေစီ

ယန္တရားကြောင့်သော်လည်းကောင်း နှောင့်နှေးကြန့်ကြာဆဲဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် လက်ဘနွန် အစားအသောက် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုအသင်း ဘုတ်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ နှင့် အဖွဲ့ဝင်များအတွက် တရားစွဲဆိုခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်းသော ဆုံးဖြတ်ချက်ဆိုင်ရာ အမိန့်ကြေငြာချက် အမှတ် ၄၂၆၇ အား ၂၆/၉/၂၀၁၆ တွင် လည်းကောင်း၊ အမိန့်ကြေငြာချက် အမှတ် ၄၂ နှင့် ၄၃ အား (ပထမ အမိန့်ကြေငြာချက်မှာ လက်ဘနွန်နိုင်ငံ၏ ရေပိုင်နက်အား ဘလောက်များဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း နှင့် သက်ဆိုင်ပြီး၊ ဒုတိယတစ်ခုမှာ လေ့လာရေး နှင့် ထုတ်လုပ်ရေး သဘောတူညီချက် (EPA) အတွက် ကမ်းလွန် လိုင်စင်ချထားခြင်း အကြိမ်ရေ နှင့် သတ်မှတ်ပုံစံဆိုင်ရာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုဘောင်အတိုင်းအတာ နှင့် သက်ဆိုင်သည်။) ၁၉/၁/၂၀၁၇ တွင် လည်းကောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ရှေ့ဆက်လေ့လာခြင်းကို နှောင့်နှေးစေသော အခက်အခဲများ ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ရှေ့ဆက်လေ့လာခြင်းကို နှောင့်နှေးစေသော အချို့သော အခက်အခဲများမှာ ၎င်းဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်နေသော ကဏ္ဍများ၏ အကျိုးစီးပွား ပဋိပက္ခဖြစ်ပြီး ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ပိတ်ဆို့ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ဆိုးရွားသော အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ၎င်းသည် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား နှောင့်နှေးစေပြီး ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ယုံကြည်ကိုးစားထိုက်မှုအား ချိန့်စေပြီး ဥပဒေတစ်ခု ကောင်းမွန်အောင်မြင်မှုအား အဟန့်အတားဖြစ်သည်။

ဤအနေအထားတွင် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နှောင့်နှေးမှု ဥပမာသုံးခုအား ရှင်းပြထားပါသည်။

၁။ “ဆေးရွက်ကြီးထိန်းချုပ်ခြင်း နှင့် ဆေးရွက်ကြီးထုတ်ကုန်များအား ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ထုပ်ပိုးခြင်း နှင့် ကြော်ငြာခြင်းအား စည်းကမ်းထိန်းချုပ်ခြင်း” ဥပဒေအား ၂၀၁၁ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ၎င်းသည် ဆေးလိပ် သောက်သုံးခြင်း တားမြစ်ရေး အသင်းများ၊ အေဂျင်စီများ မှ တစ်ဘက်၊ ဤဥပဒေသည် ၎င်းတို့အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသည်ဟု ယူဆကြသည့် စားသောက်ဆိုင်များ၊ ကဖေးများမှ တစ်ဘက် ပဋိပက္ခဖြစ်ကြရာ ၎င်းဥပဒေအား ပဋိပက္ခတွင် သက်ဆိုင်သည့်သူအားလုံး ကျေနပ်လက်ခံနိုင်သည့် အနေအထားသို့ ပြင်ဆင်ပြီးသည်အထိ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ရှေ့ဆိုင်းထားခဲ့သည်။

၂။ “အငှား” ဥပဒေသည် စတင်ကျင့်သုံးရာ၌ ပြဿနာများစွာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အစိုးရအဆက်ဆက် ရှင်းလင်းသော အိမ်ယာ မူဝါဒ မရှိသောကြောင့် ကာလရှည်ကြာ အမြစ်တွယ်နေသော အိမ်ရှင်၊ အိမ်ငှား အကြားမှ ပြဿနာသည် ၎င်းဥပဒေကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် အခြားအကြောင်းရင်းခံတစ်ခုမှာ ဝင်ငွေ အကန့်အသတ်ရှိသော (နွမ်းပါးသော) အိမ်ငှားများအား အထောက်အပံ့ပေးရန် အစိုးရမှ အထူးရန်ပုံငွေ တစ်ရပ် ဖန်တီးရမည်ဟူသော ဥပဒေပါစာသားအား အစိုးရမှ မကျင့်သုံးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

၃။ “အမျိုးသမီးများနှင့် မိသားစုဝင်များအား အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုမှ ကာကွယ်ခြင်း” ဥပဒေအား ကဏ္ဍအသီးသီးမှ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ထောက်ခံတိုက်တွန်းချက်အရ ပြဌာန်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများ ဦးတည်သည့်အတိုင်း မွန်မြတ်၍ ကောင်းမွန်သော မျှော်မှန်းချက် ပန်းတိုင် ရှိသော်ငြားလည်း ကော်မတီတွင် ဤစီမံချက်အား ဆွေးနွေးရာ အချို့သော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များမှ

ကန့်ကွက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမှာ ၎င်းတို့တင်ပြထားသည်မှာ ပြီးပြည့်စုံသော စာသားဖော်ပြချက် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည့်အတွက် ဆွေးနွေးရန်မလိုဘဲ ၎င်းအတိုင်းသာ အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန် ခေါင်းမာစွာဖြင့် တင်းခံနေသည်။ အခြေအနေမှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာပြီး လွတ်တော် ပူးပေါင်း ကော်မတီများ၏ ဆပ်ကော်မတီမှ အဖွဲ့ဝင်များအား အသရေဖျက်သည့် အနေအထားအထိရောက်ရှိခဲ့သည်။ တည်ဆဲဥပဒေများ နှင့် အခြေခံမူများ နှင့် ကွဲလွဲခြင်းမရှိစေဘဲ မိသားစုဝင်များအား အကြမ်းဖက်ခံရမှုမှ ကာကွယ်ပေးမည့် အရေးပါသော စီမံချက်အား ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဆပ်ကော်မတီသည် သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းအားလုံး နှင့် ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ရသည်။ အကောင်အထည်ဖော်သောအခါတွင်လည်း ပြဿနာများစွာ ဖြစ်ပေါ်ပြီး အထူးသဖြင့် ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက် အများစုအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ဟန့်တားသည့် တရားမခံရုံးဖြစ်သည်။

၄.၆ မွန်တီနီဂရို - ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ ကော်မတီ နှင့် လွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင် ငြင်းခုံဆွေးနွေးခြင်း

ဥရောပ သမဂ္ဂ နှင့် (၎င်းသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသော) ညှိနှိုင်းမှု အရ ပေါ်ထွက်လာသော ဆောင်ရွက်ရမည့် ဝတ္တရားများအရ မွန်တီနီဂရိုလွှတ်တော်သည် ဥပဒေအား ထိရောက်စွာ အတည်ပြုရန် ဖိအားရှိပေသည်။ အတည်ပြုပြီးသော ဥပဒေ အရေအတွက်မှာလည်း အမှန်ကောက်ပင် များပြားပေသည်။ ပြီးခဲ့သော လွှတ်တော် သက်တမ်း ၄ နှစ်တာတွင် စုစုပေါင်း ဥပဒေ ၅၀၉ ရပ် အား အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အနက်မှ ငါးပုံ တစ်ပုံ ဖြစ်သော (၉၁)ရပ်အား အရေးပေါ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် အတည်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၆၆} ဥပဒေပြုခြင်း လုပ်ငန်းသည် လွှတ်တော်၏ အရင်းအမြစ်များစွာအား သုံးစွဲရသည်ဖြစ်ရာ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ငန်း သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ရန် အရင်းအမြစ် အနည်းငယ်သာ ကျန်ပေသည်။

သို့သော် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်းသော လုပ်ငန်းများအား ပိုမို၍ ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဥရောပ သမဂ္ဂမှ တောင်းဆိုသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက် အရဖြစ်သည်။ အစိုးရအား လွှတ်တော်၏ သင့်လျော်သော ကြီးကြပ်မှုမှာ အကန့်အသတ်များ ရှိနေသည်ဟု လေ့လာတွေ့ရှိရသဖြင့် ဥရောပ သမဂ္ဂမှ သတ်မှတ်ထားသော အဓိက ဦးစားပေး ခုနှစ်ချက် အနက်မှ တစ်ခုအဖြစ် လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုရေး နှင့် ကြီးကြပ်မှု အခန်းကဏ္ဍအား ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းအား သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး မွန်တီနီဂရို အနေဖြင့် ဥရောပ သမဂ္ဂအတွင်း ဝင်ရောက်နိုင်ရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုအတွက် (ပြည့်မီရေးဆောင်ရွက်ရန်) လိုအပ်သော အနေအထားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။^{၆၇} ဥရောပ သမဂ္ဂ၏ သတ်မှတ်သော လိုအပ်ချက်အား တုန့်ပြန်သည့် အနေဖြင့် ပြီးခဲ့သော မွန်တီနီဂရို လွှတ်တော် (၂၅ကြိမ် လွှတ်တော်၊ ၂၀၁၂ မှ ၂၀၁၆ အထိ) မှစတင်၍ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နယ်ပယ်ကဏ္ဍတွင် တိုးတက်မှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် လွှတ်တော်သည် ၎င်း၏ စည်းမျဉ်းများ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နှင့် အခြားအရာများအား ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် "အစိုးရ၏ အစီရင်ခံစာများအား အခြေခံ၍ အတည်ပြုပြီးသော ဥပဒေများ၏ အကောင်အထည်ဖော်မှု အထူးသဖြင့် *Acquis Communautaire*^{၆၈} (ဥရောပ သမဂ္ဂသို့ ဝင်ရောက်ရန်လိုအပ်သော အခြေခံလိုအပ်ချက်များ) နှင့် အညီ လိုက်နာရန် ဝတ္တရားရှိသည့် ဥပဒေများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း" အား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန် သက်ဆိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်း အချို့ အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ချက်များအား သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဝတ္တရားအား လွှတ်တော်တွင် လက်ရှိ ရှိနေသော ကော်မတီ ၁၄ ရပ်အနက်မှ ၇ ရပ်မှာ ဥရောပသမဂ္ဂ နှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ နှင့် တိုက်ရိုက် ပတ်သတ်သည့် အခန်းကဏ္ဍရှိသည့်အတွက် ၎င်းတို့အား တာဝန်ပေးသည်။^{၆၉} ။

ဥရောပ သမဂ္ဂမှ သတ်မှတ်ချက်များ ပြည့်မီစေရန် လွှတ်တော်မှ နှစ်စဉ် စီမံကိန်း စာတမ်းဖြစ်သည့် ဥပဒေပြုရေး နှင့် ကြီးကြပ်မှု အခန်းကဏ္ဍ ခိုင်မာစေရေး လုပ်ငန်း အစီအမံအား ဖော်ဆောင်ပြုစုပြီး ဤအထွေထွေ ဝတ္တရားအား ၎င်းတွင် အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ငန်းများ နှင့် သက်ဆိုင်သော အခန်းမှ အဓိက လုပ်ငန်းတွင် အောက်ပါတို့အား ဖော်ပြထားသည်။

မူဝါဒများအား ဖော်ဆောင်ခြင်း နှင့် ဥပဒေများအား သက်ဆိုင်ရာ (အဖွဲ့အစည်းများ) အလိုက် ဖော်ဆောင်နေမှုအား သုံးသပ်ရန် ရည်စူး၍ အနည်းဆုံး ခြောက်လ တစ်ကြိမ် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းများသည် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် လိုအပ်ပါက အခြား နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများကိုပါ ဖိတ်ကြား၍ စဉ်ဆက်မပြတ် ပုံမှန်အားဖြင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရမည်^{၃၀}။

ဤဝတ္တရားအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအား ကော်မတီများမှ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ညီမျှမှု မရှိချေ။ အချို့မှာ တာဝန်များစွာ ထမ်းဆောင်ရပြီး အချို့မှာ နောက်ကျကျန်ခဲ့သည်။ ရှေ့ဆုံးမှ ဦးဆောင်နေသည်မှာ စီးပွားရေး၊ ဘတ်ဂျတ် နှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ကော်မတီ ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း အောက်ပါ ဥပဒေ ငါးရပ်အား အကောင်အထည်ဖော်မှုအား ကြီးကြပ်နိုင်ခဲ့သည်။

- စွမ်းအင် ထိရောက်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍမှ လုပ်ခလစာဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- ဆွစ် ဖရန့် (ငွေကြေး) မှ ယူရို (ငွေကြေး) သို့ ငွေလဲလှယ်နှုန်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရန်ပုံငွေဆိုင်ရာ ဥပဒေ
- Aluminium Combine Podgorica လုပ်သားများ၏ ဝတ္တရားများအား ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ^{၃၁}

ဤကော်မတီမှ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းပမာဏများစွာအား ဆောင်ရွက်ရခြင်း အကြောင်းရင်းခံမှာ အဆိုပါကော်မတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌမှ အတိုက်အခံ (ပါတီ)မှ ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်သည့်အတွက် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အရ အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍအား စိစစ်ရန် ပိုမို၍ စိတ်အားထက်သန်ပေသည်။ ဤကော်မတီသည် အခြားသော အညွှန်းစံများ ဥပမာ တွေ့ဆုံမှုအကြိမ်ရေပေါင်း၊ ထိန်းချုပ်မှု ယန္တရားအား အသုံးချခြင်း၊ နိဂုံးရလဒ်များအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စသည်တို့ အရ ကြည့်လျှင်လည်း အတက်ကြွဆုံးဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းနှင့် သက်ဆိုင်သော လွှမ်းခြုံမှု လုပ်ငန်းနယ်ပယ်မှာ ကျယ်ပြန့်ပြီး စီးပွားရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး နှင့် ဘတ်ဂျတ်တို့ ပါဝင်သည်။ အခြားလွှတ်တော်များစွာတွင် ၎င်းလုပ်ငန်းများအား လုပ်ငန်းအဖွဲ့များအကြား ခွဲဝေ၍ တာဝန်ပေးလေ့ရှိသည်။ ၎င်းကဲ့သို့ ဒုတိယ အတက်ကြွဆုံးကော်မတီမှာ နိုင်ငံရေးစနစ်၊ တရားရေး နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီဖြစ်သည်။

ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား စိစစ်မှု ပုံစံမှာ အများအားဖြင့် “တိုင်ပင်ဆွေးနွေး ကြားနာပွဲ” ပုံစံဖြင့် ဆင်တူသော တွေ့ဆုံမှုဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်^{၃၂}။ အဆိုပါ တွေ့ဆုံမှုအား ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်မှုအား တင်ပြစေရန်အတွက် ဖိတ်ကြားထားသည့် အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် အခြားသော ဖိတ်ကြားထားသည့် ဆွေးနွေးမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှ တက်ရောက်သည်။ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်များတွင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုန်သည်ကြီးများအသင်း၊ အလုပ်သမား သမဂ္ဂများ၊ ကုန်သွယ်ရေး သမဂ္ဂများ၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ ဒေသန္တရ အာဏာပိုင်များအား ကိုယ်စားပြုသည့် ကိုယ်စားလှယ်များ စသည်တို့ ပါဝင်နိုင်ပေသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဆွေးနွေးမှုအား ကော်မတီမှ ရရှိထားသည့် အချက်အလက်များအား အခြေခံနိုင်၏။ ဥပမာ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍမှ လုပ်ခလစာ ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရခြင်း

အကြောင်းရင်းမှာ မြို့တော်ဝန်မှ ဤဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ရုန်းကန်နေရသည့်အတွက် ကော်မတီထံ သတင်းအချက်အလက် ပေးပို့ချက် အပေါ် အခြေခံသည်။

ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ဆွေးနွေးသည့် တွေ့ဆုံမှု တစ်ခုစီပြီးနောက်တွင် ကော်မတီမှ ဆွေးနွေးမှု အသေးစိတ် တရားဝင် မှတ်တမ်းအား ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သည်။ အချို့သော ကိစ္စများတွင် အဆိုပါသို့သော တွေ့ဆုံမှု၏ ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်မှု အဖြစ် ကော်မတီမှ အသေးစိတ် နိဂုံး (အကြံပြုချက်များ) အား လွှတ်တော် အစည်းအဝေးထံ အဆိုပြုသည်။ အကောင်အထည်ဖော်ရသေးသော သို့မဟုတ် ပြဿနာဖြစ်နေသော ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များအား ပိုမို၍ အလေးဂရုထားဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လွှတ်တော် အစည်းအဝေးမှ အတည်ပြုနိုင်သည်။ အချို့သော အနေအထားတွင် ၎င်းအဆိုပြုချက်အား လွှတ်တော်အစည်းအဝေးမှ ပယ်ချသည်^{၃၃}။ အကယ်၍ အတည်ပြုပါက ကော်မတီအနေဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အချိန်ကာလ တစ်ခုအကြာတွင် ၎င်းတို့၏ သက်ရောက်မှုများအား စုဆောင်းရန် တွေ့ဆုံမှု အသစ် ထပ်မံ ဆောင်ရွက်သည်။ သို့သော်လည်း အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ဆွေးနွေးခြင်းသည် ပြင်ဆင်တည့်မတ်မှု လုပ်ငန်းဖြစ်သည့် ကနဦး ပြဌာန်းချက်များ၏ လိုအပ်ချက်များအား ဖြေရှင်းရန် ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းအား အဆိုပြုခြင်းထံ ဦးတည်သွားပေသည်။ သို့မဟုတ် ၎င်းအား အတည်ပြုပြီးနောက်တွင် အချို့သောကိစ္စရပ်များသည် ထပ်မံဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိတော့သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

ဤဖော်ပြပါ ကျင့်ထုံးများအပြင်၌ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှရေး ကော်မတီသည် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား ဘက်စုံ အသေးစိတ် အဖြစ်ဆုံး စစ်ဆေးလေ့လာမှုအား လက်ရှိအထိတွင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ အလှူရှင် (အဖွဲ့အစည်းများ) နှင့် အစိုးရ ကိုယ်တိုင် (UNDP, OSCE နှင့် လူ့အခွင့်အရေး နှင့် လူနည်းစု အခွင့်အရေး ဝန်ကြီးဌာန) ၏ အထောက်အကူဖြင့် ကျား၊မ တန်းတူညီမျှရေး ဥပဒေ၏ အဓိက ဥပဒေပြုရေး အပိုင်းတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား နှစ်ကြိမ် ထည့်သွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ လုပ်ငန်းစဉ်အား အသိပညာပေးခြင်း နှင့် သုတေသန လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ပေါင်းစပ်၍ စီမံထားသည်။

ဤလုပ်ငန်းစဉ်အား အလှူရှင် (အဖွဲ့အစည်းများ)၏ သတ်မှတ်ချက်တစ်ခု အနေဖြင့်ထားရှိ ဆောင်ရွက်ရခြင်းမဟုတ်ဘဲ ကော်မတီမှ စီမံချက်အား စတင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အလှူရှင် (အဖွဲ့အစည်းများ) ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့ထားသည့် အလျောက် သုတေသန လုပ်ငန်း အများစုမှာ ပြင်ပ သုတေသန အေဂျင်စီများအား အပ်နှံထားသည်။ သို့သော် စီမံချက်၏ ပန်းတိုင်များအနက်မှ တစ်ခုမှာ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု ဥပဒေ၏ သက်ရောက်မှုများ နှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် ကော်မတီ၏ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တက်လာစေရန်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌမှ ဤလုပ်ငန်းစဉ်အား ကြီးမှူးပြီး ကော်မတီဝန်ထမ်းများသည် လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုလုံးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ နှင့် သုတေသနသမားများ၏ အကူအညီဖြင့် လွှတ်တော် ဝန်ထမ်းများသည် အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်အား ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ၎င်းတို့၏ စွမ်းရည် မြှင့်တက်လာစေရေး အဖြစ် အသုံးပြုသည်။

သုတေသနသမားများ၏ ပန်းတိုင်မှာ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု ဥပဒေသည် (၂၀၀၇ တွင် အတည်ပြုသည်) မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍမှ အကောင်အထည်ဖော်သည်ကို လေ့လာဆန်းစစ်ရန် နှင့် အဆိုပါ ဥပဒေမှ လွှမ်းခြုံသည့် အထွေထွေနယ်ပယ်များအား သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနအတွင်းမှ ဝန်ထမ်းများ၏ သိရှိမှုအား လေ့လာဆန်းစစ်ရန်တို့ ဖြစ်သည်။ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်မှုအား သုတေသန လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဖွဲ့အစည်းများစွာ ပါဝင်သည့်စစ်တမ်း (ပထမ အကြိမ်တွင် ၆၁ဖွဲ့၊ ဒုတိယအကြိမ်တွင် အဖွဲ့ ၇၀) အား လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

ကော်မတီမှ အစီရင်ခံစာ နှစ်စောင်အား ၂၀၁၀တွင် တစ်စောင် ၂၀၁၄တွင် တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့တွင် သုတေသန လုပ်ငန်းစဉ်၏ တွေ့ရှိချက်များသာမက ကော်မတီအတွက် ရှေ့အနာဂတ်လုပ်ငန်းများအတွက်ပါ အကြံပြုချက်များ ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းမှသည် မွန်တီနီဂရိုတွင် ကျား၊မ တန်းတူ ရှိစေရေး အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ဘောင်သတ်မှတ်ထားသည့် အခြားသော မဟာဗျူဟာမြောက် စာတမ်းများအား အထောက်အကူပြုသည့် လုပ်ငန်းများ အထိ ကျယ်ပြန့်စွာ ပါဝင်သည်။

ပထမအကြိမ်ဖြတ်လုပ်ငန်းစဉ်အား သုတေသန နည်းလမ်းအား ပုံစံထုတ်ရန်နှင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား တိုင်းတာရန် နှင့် အဖွဲ့အစည်းအားစံနမူနာရယူရန် အညွှန်းစံများအား ပုံသေနည်း တွက်ဆနိုင်ရန် အသုံးပြုသည်။ ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြောင်းလဲမှုများ နှင့် တိုးတက်မှုများအား တိုင်းတာရန် သုံးနှစ်ကြာပြီးနောက်တွင် အသုံးပြုနည်းလမ်းအတူတူကိုပင် အများစု အသုံးပြု၍ လုပ်ငန်းစဉ်အား ထပ်မံ လုပ်ဆောင်သည်။

လုပ်ငန်းစဉ်၏ ဘောင်အတိုင်းအတာသည် ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား လေ့လာရုံမျှသာမကဘဲ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု ပင်မ နိယာမများအား ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးမှ သိရှိနားလည်ကျွမ်းဝင်မှု အဆင့်နှင့် ရှုမြင်ချက် သဘောထားကိုလည်း ယေဘုယျအားဖြင့် သုတေသနပြုခြင်းတို့ပါ ကျယ်ပြန့်စွာပါဝင်သည်။ ဤချဉ်းကပ်ပုံအား အသုံးပြုခြင်းမှာ ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု ဥပဒေကဲ့သို့သော ဥပဒေအမျိုးအစားသည် မွန်တီနီဂရို အတွက် ပထမဆုံးအကြိမ်ထားရှိခြင်းဖြစ်ရာ အကဲဖြတ်ခြင်း အခြေခံအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အပြောင်းအလဲများကို တိုင်းတာခြင်း သာမကဘဲ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ၎င်းခေါင်းစဉ်အား သိရှိဂရုပြုမှုအားလည်း တိုင်းတာရခြင်းဖြစ်ပေသည်။

အချို့သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများသည် လွှတ်တော်မှ အချို့သော ဥပဒေများ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေရေးရာ ဝတ္တရားများရှိခြင်း အပေါ်၌ အရင်းခံပေသည်။ ၎င်းကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်မှာ ကောင်စီဝင်များ နှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအား ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတွင် လွှတ်တော်အနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးကာလတွင် နိုင်ငံရေး ပါတီများအကြောင်း သတင်းမီဒီယာမှ ဖော်ပြခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား အသုံးပြုခြင်းအား စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် ဝတ္တရားအား သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည်^{၅၇}။ သတင်းမီဒီယာမှ သတင်းဖော်ပြခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအား အသုံးပြုမှုအား စောင့်ကြည့်လေ့လာသည့် ယာယီ အထူးကော်မတီတစ်ရပ်အား ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

အဆိုပါကော်မတီတွင် အပြစ်ပေး အရေးယူခွင့်မရှိဘဲ ၎င်း၏ တွေ့ရှိချက်များအား သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများထံပေးပို့ခြင်း၊ တိုင်ကြားမှုများအား လက်ခံရယူခြင်း နှင့် (နိုင်ငံရေး) ပါတီများ နှင့် သတင်းမီဒီယာတို့အတွက် ၎င်းတို့၏ ပုပန်မှုများအား ဖွင့်ဟရာ စကြာ တစ်ခုအနေဖြင့် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်သည်။^{၃၅}။

၄.၇. ပါကစ္စတန် - အမျိုးသား ကော်မရှင်များ၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အခန်းကဏ္ဍ

ပါကစ္စတန်၏ ပြဌာန်းဥပဒေပေါင်းချုပ်စာအုပ်တွင် ဥပဒေ အမျိုးအစား သုံးမျိုးတွေ့ရှိရသည်။ ပထမ အမျိုးအစားမှာ ကိုလိုနီခေတ် (၁၈၃၆-၁၉၄၇) တွင် ပြဌာန်းခဲ့ပြီး ဆက်လက်ကျင့်သုံးသည်။ ဒုတိယ အမျိုးအစားမှာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ပြီးနောက် ကာလတစ်လျှောက် ခံစားခဲ့ရသည့် တပ်မတော် အစိုးရ လေးဆက် (၁၉၅၈-၁၉၇၁ ၊ ၁၉၇၇-၁၉၈၈ နှင့် ၁၉၉၉-၂၀၀၂) အတွင်း၌ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတော် သမ္မတ၏ ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သော အမိန့်များဖြစ်သည်။^{၃၆}။ အဆိုပါ အမိန့်များအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ စိစစ်မှုအား စနစ်တကျ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိဘဲ (၎င်းကြောင့်သက်ရောက်မှုများအား) ပေးလျော်ခဲ့သည်။ တတိယ အမျိုးအစားမှာ သင့်လျော်သော ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများ၊ အချိန်ယူ ဆွေးနွေးသုံးသပ်ခြင်း နှင့် လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအား လိုက်နာ၍ အတည်ပြုပြဌာန်းထားသည့် လွှတ်တော် အက်ဥပဒေများဖြစ်သည်။

ပါကစ္စတန်၏ ဥပဒေရေးရာ အကြောင်းအချက်များသည် လွှတ်တော်မှ ပေါ်ထွက်လာ တင်းပြည့်ကျပ်ပြည့် ဥပဒေ ထုတ်ကုန် တစ်ရပ် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အဆိုပါ ဥပဒေများ (အနက်မှ အချို့) သည် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတစ်ရပ်၏ ပြည်သူပြည်သားများ၏ ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ မျှော်လင့်ချက်များနှင့် သဟဇာတဖြစ်ခြင်းအား မကြာခဏဆိုသလို မေးခွန်းထုတ်ခံရသည်။ ဥပဒေ ပေါင်းချုပ် စာအုပ်တွင် ဥပဒေများစွာ ရောပွမ်းတည်ရှိနေခြင်းသည် ပါကစ္စတန်အား ဥပဒေ များမြှောင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်စေသည်။ ကိုလိုနီခေတ်မှ ဥပဒေ အများစုသည် အုပ်ချုပ်ခံများအား ထိန်းချုပ်ရန် ဖြစ်ပြီး တပ်မတော် အစိုးရ လက်ထက်မှ ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သော အမိန့်များမှာ

ယင်းစနစ်အား သက်တမ်းရှည်စေရန် ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ တရားဝင် ဘောင်ဝင်တန်းဝင် ရွေးကောက် တင်မြှောက်ခံထားရသည့် လွှတ်တော်မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် ဥပဒေများသည် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုစီးပွားရေး နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းအား ပျိုးထောင်တည်ဆောက်ရန် ရည်စူးထားလေသည်။ ဒီမိုကရေစီသည် အခြေခိုင်လာသည် နှင့်အမျှယနေ့ခေတ်၏ အခွင့်အရေး အခြေခံ ဥပဒေများအား နိုင်ငံမှ စတင် လက်ခံဖော်ဆောင်လာသည်။

အံ့အားတုန်လှုပ်ဖွယ်အချက်တစ်ခုမှာ နိုင်ငံအတွင်းမှ တည်ဆဲဥပဒေအားလုံး၏ လက်ခံနိုင်ဖွယ် စစ်မှန်သော စာရင်း နှင့် ဖော်ပြချက်စာသားများမှာ မည်သည့် တရားဝင် ဝက်ဘ်ဆိုဒ် သို့မဟုတ် ပုံနှိပ်ထားသည့် အနေအထားဖြင့် ကိုဥပဒေ အနေအထားဖြင့် စုစည်းထားခြင်း မရှိပေ။ ၂၀၀၇ ခုနှစ်မှ စတင်၍ လုပ်ဆောင်နေသော ပါကစ္စတန် တရားရုံးချုပ်မှ အမျိုးမျိုးသော ဥပဒေများ၏ လွဲမှားနေသော မှုကွဲများ နှင့်စပ်လျဉ်းသော (တရားရုံးချုပ်မှ ဦးစီး၍ ဆောင်ရွက်သော) ကြီးနာပွဲတွင် အထက်ပါ အချက်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၀ရက်၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ချမှတ်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် တရားရုံးချုပ်သည် မည်သည့် ယဉ်ကျေးသော အစိုးရ စနစ်တွင်မဆို အစိုးရ၏ ပထမ ကနဦး ဆောင်ရွက်ရမည့် ဝတ္တရားမှာ တည်ဆဲဥပဒေအားလုံးသည် နိုင်ငံသားတိုင်းမှ လွယ်ကူစွာ ရရှိနိုင်ပြီး နားလည်ရ လွယ်ကူသော ဘာသာစကားဖြင့် ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။

ပါကစ္စတန်၏ ဥပဒေများအား တိကျမှန်ကန်၍ အမှားကင်းစွာ တရားဝင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ သို့မဟုတ် အင်တာနက်တွင် လွှင့်တင်၍ တစ်စုတစ်စည်းတည်း ရရှိနိုင်ခြင်း မရှိသည် တရားရုံးချုပ်မှတွေ့ရှိရသည်။ ၁၉၆၆ ခုနှစ် အထိ ပါကစ္စတန် ကိုဥပဒေ စုစည်းမှုမှာ ဖတ်ရှုအသုံးပြုရလွယ်ကူပြီး ဖယ်ဒရယ်ဥပဒေ ၁၆တွဲအား စုစည်း၍ နှစ်အလိုက် နှင့် အက္ခရာစဉ် အလိုက် စနစ်ကျနစွာ စုစည်းထားပြီး အချိန်ကာလအလိုက် ထည့်သွင်းထားသည့် ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များပါ ပါဝင်သော ဥပဒေပေါင်းချုပ်အဖြစ် နောက်ဆုံးအကြိမ် ပြုစုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀တွင် ပါကစ္စတန် ကိုဥပဒေအား ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး တရားရုံးမှ "အထောက်အကူမဖြစ်ကြောင်း" တွေ့ရှိရသည်။ စီရင်စုများမှ ကိုဥပဒေမှာလည်း ထူးမခြားနားပေ။ ဆင်းဒ်ဟ် ကိုဥပဒေသည် ၁၉၅၆တွင် နောက်ဆုံးအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး၊ ဘာလီချီစတန် ကိုဥပဒေကို ၁၉၉၀ တွင် နောက်ဆုံးအကြိမ်အား လည်းကောင်း၊ ခိုင်ဘာ ပျံစ်တွန်ခဝါ ကိုဥပဒေအား ၂၀၁၄တွင် နောက်ဆုံးအကြိမ်လည်းကောင်း ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ၁၉၈၈ မှ ၂၀၁၃ အကြား ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဥပဒေများ ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ၂၀၁၆ တွင် ထုတ်ဝေသည့် ပွန်ဂျာပ် (ပန်ချာ) ကိုဥပဒေသည် ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော်လည်း ၎င်းတွင် အမှားများနှင့် ပယ်ဖျက်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားသည်များလည်းပါဝင်နေသည်ဟု စီရင်စုဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနမှ ရုံးတော်တွင် အသိအမှတ်ပြု ဝန်ခံသည်။

တရားရုံးချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ပါကစ္စတန် ဥပဒေများအား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ ၂၀၁၆အား လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းခဲ့ပြီး သီးသန့်ဌာနတစ်ခု ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် (အင်္ဂလိပ်-အူရဒူ) နှစ်ဘာသာ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်အား ဥပဒေ နှင့် တရားရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ပေးစွမ်းသည့် တိကျမှန်ကန်သော ဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေများ၊ နှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများစသည်တို့ဖြင့် လွှင့်တင်ခဲ့သည်။^{၇၇} ဥပဒေပေါင်းချုပ်မှ အသုံးမဝင်တော့ သို့မဟုတ် လျော့ရဲနေသော ဥပဒေများအား ပယ်ဖျက်သည့် ခလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ ပါကစ္စတန် တရားရုံးချုပ်မှ ၂၀၁၄တွင် ဖယ်ဒရယ်တရားရုံး အက်ဥပဒေ ၁၉၃၇ အား ပယ်ဖျက်ရာ ၎င်းသည် အကျိုးမဝင်တော့ပေ။

ဖယ်ဒရယ် ဥပဒေများအတွက် စည်းမျဉ်းများ (နည်းဥပဒေများ)အား ပြဌာန်းခြင်း အခွင့်အာဏာသည် ဖယ်ဒရယ်အစိုးရလက်တွင်ရှိပြီး အက်ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် စည်းမျဉ်းများအား နိုင်ငံတော် ပြန်တမ်းတွင် ထုတ်ပြန်၍ ပြဌာန်းနိုင်သည်။ သို့သော် အစိုးရ အနေဖြင့် ဥပဒေများစွာအား စည်းမျဉ်းများအား အချိန်မီ မထုတ်ပြန်နိုင်သဖြင့် ဥပဒေအဆင့်များအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာရသည်။ စီရင်စု ဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား စီရင်စုအဆင့် အစိုးရမှ ဆောင်ရွက်နိုင်သော အခွင့်အာဏာအား အလားသဏ္ဍာန်တူ ပေးထားသော်လည်း အခြေအနေမှာ ထူးမခြားနားပင်ဖြစ်သည်။ ဖယ်ဒရယ်အဆင့် နှင့် စီရင်စု အဆင့်များတွင် ဥပဒေများ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နည်းဥပဒေများအား သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍမှ ပြဌာန်းခွင့်အား ပေးထားသော်လည်း အသုံးချကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသည်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပါကစ္စတန် တရားရုံးချုပ်မှ တွေ့ရှိရသည်။ ကိုဥပဒေ ဖော်ဆောင်ခြင်းအား အသိပေးခြင်း နှင့် အခြားသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းများမှာလည်း ရရှိနိုင်ခြင်းမရှိပေ။

လုပ်ငန်း စည်းမျဉ်းများ ၁၉၇၃ အရ ဖယ်ဒရယ်အစိုးရ၏ ဥပဒေ နှင့် တရားရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် ဖယ်ဒရယ် ဥပဒေများအား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် နှင့် ဘာသာပြန်ဆိုရန် တာဝန်ရှိပေသည်။

၁၉၇၉ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် တပ်မတော် အစိုးရသည် အမိန့်ကြေငြာချက်ဖြင့် ဥပဒေ နှင့် တရားရေး ကော်မရှင်အား တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကော်မရှင်၏ တာဝန်မှာ လွှတ်တော်မှ ဥပဒေများ နှင့် အခြားဥပဒေများအား စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာရန် နှင့် ဖယ်ဒရယ် နှင့် စီရင်စု အစိုးရများအား ၎င်းဥပဒေများအား တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေး၊ ခေတ်စနစ်နှင့် လျော်ညီစေရေး နှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များပေးရန် ဖြစ်သည်။ ကော်မတီအား ပေးအပ်သည့် တာဝန် ရပ်တွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။ ဥပဒေများအား လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ ပြောင်းလဲနေသော လိုအပ်ချက်များ နှင့်အညီ ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ပါကစ္စတန်၏ နိုင်ငံရေး အယူဝါဒ နှင့် အစွလာမံဘာသာ၏ သာတူညီမျှ လူမှုဘဝ အယူအဆ တို့နှင့် သဟဇာတဖြစ်စေရန်၊ ချေချေမြစ်မြစ်ရှိ၍ ငွေကုန်ကြေးကျ သက်သာကာ လျှင်မြန်သော တရားမျှတမှု ရရှိစေရန် ဥပဒေများအား စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ရိုးရှင်း၍ ထိရောက်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ဖော်ဆောင်အသုံးပြုခြင်း၊ အကြောင်းအခြင်းအရာတစ်ခုတည်းတွင် ဥပဒေများစွာ အစိတ်စိတ် ကွဲပြားနေခြင်းအား ဖယ်ရှားနိုင်ရန် ဥပဒေများအား ပေါင်းစည်းခြင်း နှင့် ကိုဥပဒေအဖြစ် ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ စံနှုန်းမမှီသော အချက်များအား ဥပဒေများမှ ဖယ်ရှားခြင်း၊ ဥပဒေမှ ခေတ်နောက်ကျနေသော သို့မဟုတ် မလိုအပ်သော ပြဌာန်းချက်အား ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ ဥပဒေများအား လွယ်ကူစွာ သိရှိနားလည်စေနိုင်ရေး ရိုးရှင်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းအား ဥပဒေအား သိရှိကျွမ်းဝင်မှု အဆင့်များအား ဖန်တီးခြင်း၊ တရားရေး စီမံခန့်ခွဲမှု ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအား မိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် (ဖယ်ဒရယ်) လွှတ်တော် နှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ နှင့် စီရင်စုဆိုင်ရာ လွှတ်တော်များ နှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ အကြား ကွဲလွဲမှုများအား ဖယ်ရှားခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။ ကော်မရှင်သည် ပါကစ္စတန် တရားရုံးချုပ် အဆောက်အအုံတွင် တည်ရှိပြီး လွှတ်တော်နှင့် ဆက်သွယ်မှု အလွန်ပင်နည်းပေသည်။

မတ်လ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပါကစ္စတန်လွှတ်တော်သည် ပါကစ္စတန် ဥပဒေများအား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း ဥပဒေ ၂၀၁၆ ကို ပါကစ္စတန် ဥပဒေများအား နောက်ဆုံးအကြိမ်ဖြည့်စွက်/ပယ်နှုတ်ချက်များ ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် အများပြည်သူများ လွယ်လင့်တကူ ရရှိနိုင်စေရေး ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း အပါအဝင် အမှားများကင်းစေရန် အတည်ပြု ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၄၄၏ သတ်မှတ်ချက်အရ ပုဂ္ဂလိက ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူများမှ ဥပဒေများအား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအား စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အခွင့်အာဏာကို ဖယ်ဒရယ် လွှတ်တော်အား ဘာလိုချီစတန်၊ ခိုင်ဘာ ပျစ်တွန်ခဝါ၊ ပွန်ဂျာပိ (ပန်ချာ) နှင့် ဆင်းဒိတ် စီရင်စု လွှတ်တော်များမှ လွှဲပြောင်းပေးရမည်။ အဆိုပါဥပဒေသည် ဖယ်ဒရယ် နှင့် စီရင်စု အစိုးရများအား တင်းကြပ်စွာ စစ်ဆေးမှုအား ဆောင်ရွက်စေပြီး ဖယ်ဒရယ် နှင့် စီရင်စု လွှတ်တော်များသည် ၎င်းတို့ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားသည့် ဥပဒေများအား တိကျမှန်ကန်မှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။

အဆိုပါဥပဒေအရ ဖယ်ဒရယ်အဆင့် ဥပဒေ ဝန်ကြီးဌာနတွင် ပါကစ္စတန် ဥပဒေများ ဌာနအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီး ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူများအား မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ ဥပဒေရေးရာ စာအုပ်များ၊ စာတမ်းများ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်။ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူသည် ၎င်းဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ထားခြင်း၊ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမည့် အကြောင်းခြင်းရာသည် တိကျမှန်ကန်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ထုတ်ပေးထားပြီး ယင်းလက်မှတ် ထုတ်ပေးပြီးနောက်မှ မျက်မှောက်ကာလအထိ (ထည့်သွင်း/ပယ်နှုတ်ထားသည့် (ဥပဒေ)

အချက်အလက်များအားထည့်သွင်းထားခြင်း) လျော်ကန် ခြင်း မရှိလျှင် ပါကစ္စတန် ဥပဒေများအား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်မရှိပေ။

ဥပဒေအရ ဖယ်ဒရယ်အစိုးရသည် ပါကစ္စတန်၏ ဖယ်ဒရယ်ဥပဒေများအား နောက်ဆုံး ဖြည့်စွက်/ပြင်ဆင်ထားသည်များပါဝင်ပြီး တိကျမှန်ကန်သော ဥပဒေ စာမူကို အူရဒူ ဘာသာသို့ ပြန်ဆို၍ ပုံနှိပ်စာဖြင့်လည်းကောင်း အီလက်ထရောနစ်စာဖြင့်လည်းကောင်း စုဆောင်း ထိန်းသိမ်းရမည်။ အခြားရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမှာ အထက်ဖော်ပြပါ အက်ဥပဒေအရ ဤဥပဒေမော်ကွန်းတိုက်အား အခြား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူများမှ ထုတ်ဝေရန် တင်ပြလာသော စာတမ်းမူများအား တိကျမှန်ကန်မှု ရှိခြင်းအား ချိန်ထိုးလေ့လာရန် ဖြစ်သည်။ အလားတူ တာဝန်အား စီရင်စုမှ ဥပဒေများအား ဆောင်ရွက်ရန် စီရင်စု အစိုးရများထံ အပ်နှင်းထားသည်။ ၎င်းဥပဒေအရပင် ဖယ်ဒရယ် အစိုးရ နှင့် စီရင်စု အစိုးရများသည် ဖယ်ဒရယ် နှင့် စီရင်စုများမှ နောက်ဆုံး ဖြည့်စွက်/ပြင်ဆင်ထားပြီး တိကျမှန်ကန်သော ဥပဒေများ ပါဝင်သည့် ပါကစ္စတန် နိုင်ငံတော် ပြန်တမ်း နှင့် စီရင်စု ပြန်တမ်းများအား ကျနစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်သည်။

(ကြုံဆုံနေရသော) စိန်ခေါ်မှုများအား တုန့်ပြန်သောအားဖြင့် ပါကစ္စတန်၏ ဆီးနိတ် လွှတ်တော်မှ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) ဆိုင်ရာ ကော်မတီအား ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ယခင် နှင့် မျက်မှောက် လုပ်ပိုင်ခွင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းအား ဆန်းစစ်မည့် လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ခြေလှမ်းသစ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သို့မဟုတ် လွှတ်တော်မှာ အခွင့်ပေးအပ်ချက်အရ ဝန်ကြီးဌာနများ/ဌာနဆိုင်ရာများသည် စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများ၊ နည်းဥပဒေများ၊ စနစ်များ သို့မဟုတ် အခြား ဥပဒေရေးရာ ကျင့်ထုံးဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များအား သတ်မှတ်ကာလအတွင်း အခွင့်ပေးအပ်ထားမှု ဘောင်အတွင်းမှ လျော်ကန်သင့်မြတ်စွာ ပြဌာန်းခြင်း ရှိ/မရှိအား စိစစ်၍ ဆီးနိတ်လွှတ်တော်ထံ တင်ပြသည်။

ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်တွင် ဥပဒေများအား ချိန်ထိုးလေ့လာမှု စံအမှတ် (benchmark) ရေဖြင့် စစ်ဆေးလေ့လာ၍ အလုံးစုံ ပယ်ဖျက်ရန် သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် ပြင်ဆင်ရန် အကြံပြုနိုင်သည်။ လုပ်ငန်းတာဝန် များပြားပြီး ဥပဒေရေးရာနယ်ပယ်တွင် နံ့နံ့စပ်စပ် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာပြီး ဥပဒေကြောင်း လုပ်ငန်းနောက်ခံအတွေ့အကြုံရှိသော အထူးပြုပညာရှင် လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်လိုအပ်ချက်များကြောင့် ကော်မတီသည် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရကြောင်း မတ်လ ၂၀၁၇ ခုနှစ် အထိ သုံးလပတ် အစီရင်ခံစာ သုံးစောင် အရ သိရှိရသည်။ ဤကော်မတီ၏ ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်မှုသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှင့် လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကြီးကြပ်မှု လုပ်ငန်း ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုအား ပေါ်ထွက်လာစေမည်ဖြစ်သည်။

ဇယား ၆ - လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းဆိုင်ရာ ပါကစ္စတန် ဆီးနိတ်လွှတ်တော် ကော်မတီ

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နှင့် ဆီးနိတ်တွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းဆိုင်ရာ ကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပြီး အခြားလုပ်ငန်းတာဝန်များကိုလည်း လိုအပ်သော အချိန်တွင် တာဝန်ပေးအပ်နိုင်သည်။

(၁) ကော်မတီသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ အရသော်လည်းကောင်း၊ လွှတ်တော်၏ အခွင့်အာဏာ အပိုင်းမှဖြင့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်ရပ်မှ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သည့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း၊ နည်းဥပဒေ၊ အစီအမံ သို့မဟုတ် အခြားသော ဥပဒေရေးရာ အသုံးချနည်းလမ်း (ဤနေရာမှ စတင်၍ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများဟု ခေါ်ဆိုမည်။) တစ်ခုစီအတွက် ဥပဒေရေးရာ အဆိုပြုခြင်း နှင့် မူဝါဒ ပြင်ဆင်ရေးဆွဲခြင်းတို့ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

(၂) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအား သတ်မှတ်ပြီးနောက်တွင် ကော်မတီသည် အောက်ပါတို့အား သုံးသပ်သည်။

(က) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ နှင့် ၎င်း၏ လွှတ်တော် မူလ ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များ နှင့်အညီ ရှိ/မရှိ

(ခ) ကော်မတီ၏ အမြင်သဘောထားအရ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများတွင် လွှတ်တော်မှသာ ကိုင်တွယ် ဆောင်ရွက်သင့်သည့် ကိစ္စရပ်များပါဝင်ခြင်းရှိ/မရှိ

(ဂ) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများတွင် အခွန်စည်းကြပ်မှု ပါဝင်ခြင်း ရှိ/မရှိ

(ဃ) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများသည် တရားရုံး၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အား တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ ဝိတ်ပင်ထားခြင်းဖြစ်ခြင်း

(င) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ နှင့် မူလဥပဒေတွင် အခွင့်အာဏာ အပိုင်းထားခြင်းမရှိသည့် နောက်ကြောင်းပြန် အာဏာသက်ရောက်သည့် ပြဌာန်းချက် ပါဝင်ခြင်း ရှိ/မရှိ

(စ) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ နှင့် မူလဥပဒေတွင် အခွင့်အာဏာ အပိုင်းထားခြင်းအား ပုံမှန်မဟုတ်သော ဝါ မမျှော်လင့်သော ပုံစံဖြင့် ကျင့်သုံးခြင်း ရှိ/မရှိ

(ဆ) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအား ပြင်ဆင်ချမှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းအား ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်မရှိဘဲ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှု ရှိ/မရှိ

(ဇ) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ၏ အခြေအနေ သို့မဟုတ် အနက်အဓိပ္ပာယ် နစ်နာထွက်နေသည်ကို ရှင်းလင်းရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိ/မရှိ

ကော်မတီဖွဲ့စည်းခြင်းအပြင် ၂၀၁၆တွင် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် (R) Ch. Muhammad Anwar Bhinder မှ စုစည်းသော "အက္ခရာစဉ်ဖြင့် ပါကစ္စတန် ဖယ်ဒရယ်ဥပဒေများ ၁၈၃၆-၂၀၁၄ ပေါင်းချုပ်" အား ပါကစ္စတန် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်သည် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအပြင် နိုင်ငံအတွင်းမှ မည်သည့်ဥပဒေမဆို နိုင်ငံတော်ဘာသာဖြစ်သော အစ္စလာမ်ဘာသာ၏ အဆုံးအမများနှင့် သွေဖီခြင်းမရှိရန် နှင့် ပါကစ္စတန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ၁၉၇၃၏ အခြေခံ အခွင့်အရေးများနှင့် မူဝါဒ အခြေခံသဘောတရားများ အခန်း၌ ပေးထားသော အခြေခံအခွင့်အရေးများအား ဖယ်ရှားခြင်း၊ လျော့ချခြင်း မရှိရန် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာ၏ အခြေခံမူများ နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိ/မရှိအား ဆုံးဖြတ်ရန် အစ္စလာမ် ဘာသာအယူဝါဒ ကောင်စီ (IIC)ဟု အမည်ခေါ်ဆိုသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ အစီရင်ခံစာများအား လွှတ်တော်မှ အရေးတယူ ဆွေးနွေးခြင်းမရှိဟု ICC မှ တစ်ခါတစ်ရံ ညှဉ်းတွားသည်။

၂၀၁၂ခုနှစ်အထိ ဥပဒေများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ခွင့်ပြုထားသည့် အခြေခံအခွင့်အရေးများအား ကိုက်ညီလိုက်နာမှု ရှိစေရန် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ယန္တရား မရှိပေ။ တစ်ခုတည်းသော ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်မှုမှာ တရားရုံးတော်အား နှစ်နာကြေး တောင်းခံခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် လွှတ်တော်သည် အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် (NHRC)အား ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ NHRC အက်ဥပဒေအရ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကော်မရှင်မှ အဆိုပါလုပ်ငန်းအား ကိုင်တွယ် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရရှိသည်။ အကျိုးရှိသော စမ်းသပ်မှုများ ဆောင်ရွက်ပြီးမှသာ ၎င်းယန္တရားများ၏ မျှော်မှန်းရလဒ် ထွက်မထွက်အား သိရှိနိုင်ပေမည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် လွှတ်တော်သည် နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်များအား ရပ်စဲခြင်း၊ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း သို့မဟုတ် အတည်ပြုလက်ခံခြင်းတို့တွင် ပါဝင်မှုအခန်းကဏ္ဍ မရှိပေ။ ပြည်တွင်းဥပဒေများအား နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်များ၊ ဝတ္တရားများ နှင့် ချိန်ညှိဆောင်ရွက်ရမည့် ကဏ္ဍရှိသည့် လွှတ်တော်ထံတွင် အဆိုပါ ပဋိညာဉ်များအား တရားဝင် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်ပေ။ လွှတ်တော်မှ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်များတွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ပါဝင်ရေးအား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် လေးကြိမ်တိုင်တိုင် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း အဖတ်မတင်ပေ။

၂၁ ရာစုတွင် ပါကစ္စတန်သည် အခွင့်အရေးများအား အခြေတည်သော ခေတ်ပေါ်ဥပဒေအား ဦးတည် လုပ်ဆောင်လာသည်။ ဥပမာ၊ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင် ဥပဒေ ၂၀၁၂၊ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုဘဝအဆင့်တန်းဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မရှင် ဥပဒေ ၂၀၁၂ နှင့် သတင်းအချက်အလက် ရရှိခွင့် ဥပဒေတို့ဖြစ်ကြသည်။ အဆိုပါ သိမ်မွေ့သော ဥပဒေများအား ရည်စူးဆောင်ရွက်သည့် ဦးတည်ချက်ဖြင့် လွှတ်တော်မှ လုပ်ဆောင်ချက်သည် အလွန်တရာ ကြီးမားသော အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှု နှင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ အထက်ပါ ဥပဒေများသည် ၎င်းတို့အား သီးခြား လွတ်လပ်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ရပ်တည်စေပြီး အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ထိန်းကြောင်းရေး အခွင့်အာဏာအားလည်း ပေးအပ်ထားသည်။ သို့သော်လည်း ဘတ်ဂျတ်ချထားပေးခြင်းတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍအား တစ်ဆင့်နိမ့် သို့မဟုတ် တွဲဖက် ဌာနများအဆင့်သို့ လျော့ချ၏။ ဤကဲ့သို့ အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ လောင်းရိပ်မလွတ်ခြင်းသည် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အခက်အခဲဖြစ်ရသည်။

ကောင်းသည့်အချက်တစ်ချက်မှာ ၎င်းအကြောင်းအရာသည် လွှတ်တော်၏ ဆွေးနွေးမှု အစီအစဉ်တွင် ပါဝင်လာသည်။ မြင်သာထင်သာသော ရလဒ်များ ရရှိရန် အောက်ပါ အကြံပြုချက်များအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပေသည်။

- လွှတ်တော် နှင့် စီရင်စု လွှတ်တော်များသည် ကိုလိုနီခေတ်မှ ဥပဒေများအားလည်း လောင်းရိပ်လွတ်သော/လွတ်လပ်သော နိုင်ငံ၏ ဇာတိမာန် ပေါင်းစပ်၍ မွေးစားအသုံးပြုနိုင်စေရန် ၎င်းဥပဒေများအပါအဝင် ဥပဒေများအား ဒီမိုကရေစီဆန်စွာဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်။ ကိုလိုနီခေတ် ဥပဒေ အများစုသည် အုပ်ချုပ်ခံများအား ထိန်းချုပ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသောကြောင့် ဤသို့ သုံးသပ်ခြင်းမှာ အရေးကြီးပေသည်။
- လွှတ်တော် နှင့် စီရင်စု လွှတ်တော်များသည် တပ်မတော် အစိုးရ လက်ထက်မှ ပြဌာန်းခဲ့ပြီး တစ်ခုချင်းအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ စိစစ်ခြင်းမပြုဘဲ ပေးလျှော်ခဲ့သည့် ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာတည်သောအမိန့်များအားလည်း

ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်သည်။ အဆိုပါ ဥပဒေအများစုမှာ တစ်သွေး၊ တစ်သံ၊ တစ်မိန့် တပ်မတော် အစိုးရ၏ စကားလုံးများ၊ အသုံးအနှုန်းများပါဝင်ပြီး ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်ဆိုင်ရာ အမိန့်/ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကြေငြာချက်စသည်တို့ ညွှန်းဆိုပါဝင်သည်။ အောင်မြင်ပြည့်မီသော ဥပဒေများအား ညွှန်းဆို ချိတ်ဆက်ခြင်းဖြင့် ဥပဒေပေါင်းချုပ်အား ရှင်းလင်းသန့်စင်နိုင်သည်။

- ဆီးနိတ်လွှတ်တော်၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) ဆိုင်ရာ ကော်မတီအား ၎င်း၏ တာဝန်အား စောလျင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရေးအတွက် ဘဏ္ဍာငွေအား ရက်ရက်ရောရောပေး၍ ခိုင်မာအားကောင်းစေရန်ဆောင်ရွက်ပေးရန်လိုသည်။ စည်းမျဉ်းများအား (မူလ) ဥပဒေရင်းနှင့် ချိန်ထိုးခြင်းသည် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထိရောက်ခြင်းဖြစ်စေသည်။
- နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်များအား အတည်ပြုလက်ခံခြင်း နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင် လွှတ်တော်အား အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုပေးသင့်သည်။
- ဖယ်ဒရယ် နှင့် စီရင်စုများမှ ဥပဒေ ဝန်ကြီးဌာနသည် တိကျမှန်ကန်သော ဥပဒေ စာမူများအား စုဆောင်းခြင်း၊ ၎င်းတို့အား အူရဒူဘာသာနှင့် ဒေသီယ ဘာသာစကားများသို့ ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း၊ စာမတတ်သူ ပြည်သူများ အတွက် တိကျမှန်ကန်သော အသံဖိုင် နှင့် ရုပ်သံဖိုင်များ အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု အလားအလာများအား လေ့လာခြင်းတို့ကို မြန်ဆန်စွာ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ယဉ်ကျေးမှုအား မြှင့်တင်ရန် ဒေသခံပြည်သူများအား ဥပဒေများ နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စေရေး အထူး ကမ်ပိန်းများ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- နိုင်ငံတွင်းမှ ဥပဒေများအား အသားကျစေရေး အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများ နှင့် ထိရောက်သော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်စေရန် အထူးသင်တန်းများအား ပုံစံထုတ်သင့်သည်။
- သုံးဦးသုံးဖလှယ်ကြား ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေး လမ်းကြောင်းအား တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ စဉ်ဆက်မပြတ် တုန့်ပြန်အကြံပြုမှုများ ရရှိနိုင်သော နိုင်ငံ၏ ဥပဒေ စနစ်တစ်ရပ်အား တိုးတက်စေမည့် စနစ်အနေအထားတစ်ရပ် တည်ထောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ အောက်တိုဘာမှ ဥပမာ တစ်ခုမှာ တရားရုံးချုပ်မှ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက် အမှတ် ၁၈ပါ အထက်တရားရုံးများ၏ တရားသူကြီးများအား ခန့်အပ်မှုဆိုင်ရာ စာပိုဒ်အချို့အား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် လွှတ်တော်အားတိုက်တွန်းသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက် အမှတ် ၁၉ အရ လွှတ်တော်တွင် ၎င်းကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။

အထက်ဖော်ပြပါအချက်များသည် ပါကစ္စတန်၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ယဉ်ကျေးမှု အတွက် အရေးကြီးပြီး လွှတ်တော် နှင့် အခြား အဖွဲ့အစည်းများမှ ဆောင်ရွက်သော သိမ်မွေ့သည့် ဥပဒေရေးရာ သွင်းအားစုများအား ကိုင်တွယ်ရန် ဖြစ်သည်။ ဤပန်းတိုင်အား အောင်မြင်ရန် လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် အခရာကျသည်။

၄.၈ တောင်အာဖရိက - ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် အဖွဲ့မှ လွှတ်တော်အား အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း

ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၆တွင် တောင်အာဖရိကလွှတ်တော်သည် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား တာဝန်ပေး၍ လူမျိုးရေး ခွဲခြားမှု မရှိသည့် အများစု၏ သဘောဆန္ဒဖြင့်သော အုပ်ချုပ်မှု စတင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၄ခုနှစ် မှ စတင်၍ လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းခဲ့သည့် ဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှုအား လေ့လာဆောင်ရွက်စေပါသည်။ တောင်အာဖရိက၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေသစ်အား ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြု လက်ခံခဲ့ပြီး ၎င်းသည် ဆင်းရဲမွဲတေမှု တိုက်ဖျက်ရေး နှင့် နိုင်ငံတော်အင်အားစုတွင် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များအား ပယ်ဖျက်ရေးတို့ကို ဦးတည် ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ လူမျိုးရေး ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် စနစ်ကြောင့် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်ကြာ လူမျိုးရေး ကွဲပြားနေမှုသည် အဆိုပါ ဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် နိုင်ငံအား ရင်ကြားစေ့ရေး အခြေခံဖြစ်စေပြီး "သက်တန့် နိုင်ငံ (rainbow nation)" ဖြစ်တည်လာသည်။^{၁၈} ရင်ကြားစေ့ပြီး တန်းတူညီမျှမှုရှိသော နိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာမှုတွင် ဥပဒေသည် တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့မှု ရှိ/မရှိအား လေ့လာရန်မှာ ပညာရှင်အဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်တွင်ပါဝင်သည်။

ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း အသုံးပြုနည်းလမ်း

လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌ၏ ဖိရမ်သည် နိုင်ငံရေး ပါတီကြီး သုံးခုမှ (Chief Whips) လွှတ်တော်တွင်း ပါတီစည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေး တာဝန်ခံများ နှင့် အခြား နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ အကျိုးစီးပွားအား ကိုယ်စားပြုသော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး စုစုပေါင်း အဖွဲ့ဝင် ၁၇ဦး ပါဝင်၍ "အဓိက ဥပဒေများ နှင့် အခြေခံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအား အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ခြင်းအား ဆန်းစစ်သော အဆင့်မြင့် အဖွဲ့" ဖြစ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့အား လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း Kgalema Motlanthe မှ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် ကမကထပြု ကြီးမှူးသည်။

တောင်အာဖရိက၏ ဒီမိုကရေစီသစ် စတင်စဉ်ကာလမှ မျက်မှောက်ကာလအထိ ဥပဒေပေါင်း ၁၀၀၀ ကျော်အား ပြဌာန်းခဲ့သည်။ အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်း တာဝန်မှာ အဓိက မူဝါဒ နယ်ပယ်လေးခုဖြစ်သော (က) ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ အလုပ်အကိုင် မရှိမှု နှင့် တန်းတူညီမျှမှုမရှိမှု၊ (ခ) ဥစ္စာဓန ဖန်တီးမှု နှင့် သာတူညီမျှစွာ ဖြန့်ဝေမှု၊ (ဂ) မြေယာ ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ပြန်လည်ပေးအပ်ခြင်း၊ ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ (ဓ) (မြေ/လယ်)အငှားတို့အပေါ် အာမခံချက် (ဂ) နိုင်ငံတည်ဆောက်ခြင်း နှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်း ဥပမာကွဲသိုက်မပျက်ရှိရေး စသည်တို့အပေါ် ၎င်းဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှုအား လေ့လာသည်။

အဖွဲ့တွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုနေကြသော ပညာကျော်များ၊ မူဝါဒ အထူးပြု ပညာရှင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး တစ်ဖွဲ့လျှင် မူဝါဒနယ်ပယ်တစ်ခုအား အလေးပေးဆောင်ရွက်ကြမည့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့ လေးဖွဲ့ ခွဲခြားစုဖွဲ့ထားသည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့များသည် လက်ရှိတွင် တောင်အာဖရိက၏ စီရင်စု ကိုးခုတွင် လူထုကြားနာပွဲများ ကျင်းပ၍ အချို့သော ဥပဒေများ၏ မကောင်းသော သက်ရောက်မှုများအပေါ် ပြည်သူလူထု၏ သဘောထားအမြင်များ ရယူခြင်းများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။ လုပ်ငန်းတစ်ဖွဲ့စီသည် တွေ့ရှိချက်များအား လွှတ်တော်သို့ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကုန်တွင် တင်ပြရန်လိုပြီး (၎င်းတို့အား) စုပေါင်း၍ အချောသတ် အစီရင်ခံစာအား ၂၀၁၇တွင် လွှတ်တော်အား တင်ပြရမည်။

အဓိက လုပ်ပိုင်ခွင့်

အဆိုပါကဲ့သို့သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား တည်ထောင်ခြင်းသည် တောင်အာဖရိက၏ နိုင်ငံရေး သမိုင်း အပေါ်တွင်လည်းကောင်း အချက်အလက် သက်သေခံများဖြင့် ကောင်းစွာ ပြင်ဆင်ထောက်ပံ့ထားသည့် ကဏ္ဍကြီး လေးရပ်အပေါ်တွင်လည်းကောင်း အခြေခံ ပေါက်ဖွားလာသည်။ လူဖြူ လူနည်းစု၏ နှစ်ပေါင်း ၄၀ကျော်ကြာ အုပ်စိုးမှု ပြီးနောက် တောင်အာဖရိက လွတ်တော်အသစ်၏ တာဝန်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေသစ်၏ အခြေခံမူများအား ကိုင်စွဲလျက် နိုင်ငံ၏ ဥပဒေများအား ကျင့်သုံးခြင်းသည် လူမျိုးရေး ခွဲခြားမှု မရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းသာမက ယခင်က လူမျိုးရေးခွဲခြားသော အစိုးရလက်ထက်မှ သက်ရောက်မှုများအား တွန်းလှန်ဖယ်ရှားရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။ လူမျိုးရေးခွဲခြားသော ဥပဒေများအား ပယ်ဖျက်ခြင်း နှင့် ၎င်းတို့၏ လူမျိုးရေးခွဲခြားခြင်း၏ ဆယ်စုနှစ်ချီကြာ သက်ရောက်မှုများအား ဖယ်ရှားခြင်းအား လူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်၍ လွှတ်တော်လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် လွှတ်တော်သစ် အထူးသဖြင့် (၁၉၉၄-၁၉၉၉၊ ၁၉၉၉-၂၀၀၄) ကာလမှ လွှတ်တော်သည် သက်တမ်း နှစ်ဆက်ကြာ အချိန်ယူခဲ့သည့် စိန်ခေါ်မှု တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဤကာလတွင် ပြဌာန်းခဲ့သည့် ဥပဒေများ နှင့် အဆိုပါ ဥပဒေများအား ပြဌာန်းရာတွင် အားလုံးပါဝင် ပူးပေါင်းခွင့်ရသော လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းအား နိုင်ငံတကာမှ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ ပညာကျော်များ နှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများမှ လစ်ဘရယ်တန်ဖိုးအရာတွင် ရှေ့အရောက်ဆုံး နိုင်ငံများကိုပင် သာလွန်ပေသည်ဟု ချီးကျူးသြဘာပေးကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ လွှတ်တော်သည် အစိုးရအား ကြီးကြပ်ခြင်း နှင့် အစိုးရမှ ပြင်ဆင်ရန် တောင်းဆိုမှု တစ်နေ့တစ်ခြားများပြားလာသည်များ (ဥပဒေ)အား ကြီးကြပ်ခြင်းဖြင့် အချိန်များကုန်ဆုံးနေပြီး လွှတ်တော်ကိုယ်တိုင်မှ လုပ်ဆောင်သည့် ပြန်လည်သုံးသပ်မှု အဖွဲ့တွင် လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်ပေါ်ရန်ကား လိုအပ်သေးသည်။ လွှတ်တော်၏ အဖွဲ့အစည်းတွင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) အား စိစစ်ခြင်းကိုသာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပေရာ လွှတ်တော်သစ် စတင်စကပင် အဆုံးမရှိသော ဆောင်ရွက်ရန် တောင်ပုံရာပုံဖြစ်သော နည်းဥပဒေများကြောင့် ၎င်းလုပ်ငန်းမှာ ထိထိရောက်ရောက် မရှိပေ။ ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား ဒီမိုကရေစီ စနစ်သစ် စတင်ခဲ့သည့် လွန်ခဲ့သော ၂၂ နှစ်တည်းမှ ယခုထက်တိုင် အချိန်မှန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ထို့အပြင် စုဆောင်းရရှိထားသော သက်သေအထောက်အထားများအရ သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေရေးရာ သုံးသပ်ချက်အတွက် အဓိက နယ်ပယ် လေးခုမှာ အဓိကနေရာများတွင် ရှေ့သို့ရွေ့လျားခြင်းမဟုတ်ဘဲ နောက်ပြန်သွားနေသည်။ လေ့လာသုံးသပ်ရန် သတ်မှတ်ထားသော နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်သည့် "ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ အလုပ်အကိုင် မရှိမှု နှင့် တန်းတူညီမျှမရှိမှု" သည် အဘယ်ကြောင့် တောင်အာဖရိကရှိ သတ်မှတ်ထားသော ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုအောက် နိမ့်ကျနေသူများ၏ အရေအတွက်သည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ၃၁.၃% မှ ၃၅.၉% အထိ အဘယ်ကြောင့်တိုးလာရသည်ကို မူဝါဒချမှတ်သူများ နှင့် လွှတ်တော် အနေဖြင့် သိရှိနားလည်ရန်လိုအပ်ကြောင်း ထောက်ပြနေသည်။

လတ်တလော နှစ်များတွင် တောင်အာဖရိက၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုနှုန်း ကျဆင်းနေမှုအား အခြေခံ၍ ဥစ္စာနေ ဖန်တီးခြင်းအား သက်ရောက်သော ဥပဒေ အမျိုးအစားအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဆောင်ရွက်ချက် နှင့် နိုင်ငံတကာ အစီရင်ခံစာများအရ နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ

ပြဿနာ၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည်ဟု တွေ့ရှိရသည်။ နိုင်ငံအတွင်းမှ အချို့သောဥပဒေများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုစတင်ရန် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်အနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် တင်းကျပ်မှုများနေသည့်အတွက် ကမ္ဘာ့ဘဏ်မှ စီးပွားရေး ဆောင်ရွက်ရန် လွယ်ကူမှု အဆင့် ၇၃ အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

မြေယာ ဖော်ဆောင်ခြင်း နှင့် နိုင်ငံတည်ဆောက်ခြင်းတို့မှာ ၎င်းတို့နှင့်ဆိုင်သော အစိုးရမှ မူဝါဒများသည် သက်ရောက်မှုဖြစ်ထွန်းပြီးမှသာ သက်သေများရရှိနိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ကျန်ရှိသည့် အမျိုးအစား နှစ်ခုမှ ဥပဒေများအား ပြန်လည်သုံးသပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ဥပမာ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် လူဖြူ နှင့် လူဖြူမဟုတ်သူတို့၏ မြေယာ ခွဲဝေပိုင်ဆိုင်မှုမှာ ၈၇% နှင့် ၁၃% အသီးသီးဖြစ်ကြပြီး ၇.၅%ကိုသာ လူမည်းများထံ ပြန်လည် ခွဲဝေပေးနိုင်သေးသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် တောင်အာဖရိက လူဦးရေ၏ ၉.၆%သာ အင်္ဂလိပ်စကားကို ပုံမှန်အားဖြင့် ပြောဆိုကြသော်လည်း ၎င်းသည် အဓိက ရုံးသုံးဘာသာ နှင့် သတင်းမီဒီယာသုံးဘာသာ စကားဖြစ်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

အရေးပါသော သုံးသပ်ချက်များ

ဤဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဆိုင်ရာ နှင့် အချက်အလက်ဆိုင်ရာ အခြေခံမှာ ရှင်းလင်းသော်လည်း တိကျသော သုံးသပ်မှုဆိုင်ရာ ဘောင်အတိုင်းအတာ နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့မှာ မရှင်းလင်းပေ။ ဥပမာ - ဥပဒေ၏ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ အရည်အသွေးအား ပညာရှင်အဖွဲ့၏ သုံးသပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထည့်သွင်းလေ့လာခြင်း ရှိ/မရှိ သို့မဟုတ် ဥပဒေ၏ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှု နှင့် လူမှုဘဝ အပေါ် သက်ရောက်မှုတို့အကြားချိတ်ဆက်မှုအား မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ လေ့လာမည်တို့ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ပညာရှင်အဖွဲ့ထံ တိုင်ကြားစာများပေးပို့၍ ရရှိမှသာ ၎င်းချိတ်ဆက်မှုသည် သိသာထင်ရှားလာမည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိအထိတွင် ပညာရှင်အဖွဲ့တွင် ဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲသူပညာရှင်များ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ မရှိသည့်အတွက် အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းစဉ်သည် မူဝါဒအား ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်သည်ဟု ကောက်ချက်ချနိုင်သည်။ ပြည်သူလူထု၏ အကြံပြုချက်များ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကြံပြုချက်များသည် ဥပဒေသုံးသပ်ခြင်းအား ဥပဒေ၏ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ အရည်အသွေး နှင့် ၎င်းအားမည်မျှ ကျင့်သုံးဖော်ဆောင်ပြီးသည်ကို လေ့လာခြင်းထက် ဥပဒေ၏ အန္တိမ ရည်မှန်းချက်အား ဦးစားပေး လေ့လာစေသည်။ ထို့အပြင် အစီအစဉ်၏ လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သတ်မှတ်ထားချက်အရ ပညာရှင်အဖွဲ့၏ လုပ်ဆောင်သည့် ချဉ်းကပ်နည်းမှာ လူထုအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်စေပြီး သတင်းအချက်အလက် ရယူရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကဲ့သို့သော လူထုထံမှ အချက်အလက် တင်ပြမှုအား ရယူခြင်းသည် အရေးကြီးသော်လည်း ပညာရှင်အဖွဲ့အနေဖြင့်သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အရည်အသွေး (စာသားများရှင်းလင်းပြတ်သားမှု၊ ဝိရောဓိကင်းမှု၊ အမှားကင်းမှုစသည်)အား လေ့လာရန် ခက်ခဲသွားသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးသမားများမှ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ပြင်းထန်စွာ ငြင်းခုံဝေဖန်နေပြီး ပြည်သူမှတင်ပြလာသည့် လတ်တလော ကြုံတွေ့နေရသည့် အရေးကြီး စိန်ခေါ်မှုများ နှင့် လုံးပမ်းနေရသောကြောင့် (ဥပဒေ အရည်အသွေး အားလေ့လာရန် အချိန်မပေးနိုင်သောကြောင့်) ဖြစ်သည်။

ဤလုပ်ငန်းစဉ်၏ လူထုနှင့်ထိတွေ့ဆောင်ရွက်ရသော သဘောသဘာဝကြောင့် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုတွင် မူဝါဒ ချမှတ်သူ အစိုးရ နှင့် ဥပဒေပြုသူ လွှတ်တော်တို့အကြား မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းအား ချိတ်ဆက်ရမည်ကို မရှင်းလင်းပေ။ တစ်ဘက်တွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းမှာ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု ကာလအလွန် ဥပဒေများသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု တိုက်ဖျက်ရေး၊ အခြေခံရပိုင်ခွင့်များအား တန်းတူညီမျှစွာ ခိုင်ခိုင်မာမာရရှိစေရေး မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ အထောက်အကူပြုခဲ့ အထောက်အကူပြုဆဲဖြစ်သည်ကို အဖြေထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ဤသုံးသပ်မှု၏ သက်ရောက်မှုတစ်ခုမှာ ၁၉၉၄ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေများဖြင့် ယခင်ကာလမှ မတရားမှုများအား တရားမျှတမှု ပြန်လည်ဆောင်ကျဉ်းနိုင်စေခဲ့ပြီး ပြည်သူ့ဘဝ ပြောင်းလဲပေးနိုင်ခဲ့သည့် စွမ်းဆောင်မှုအား ပြန်လည်ထင်ဟပ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသက်ရောက်မှုအား ပညာရှင်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌမှ “အကယ်၍ ပြည်သူလူထုရဲ့ အကျိုးစီးပွားတွေကို စည်းကမ်းတင်းကျပ်မှုများတယ်လို့ယူဆရင် မိမိတို့အနေနဲ့ ပြုပြင်ချိန်ညှိဖို့ အကြံပြုပါမယ် (...) အကယ်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ဘူးလို့ ဆုံးဖြတ်ခံရရင် လွှတ်တော်အနေနှင့် ဒါကို ပြေလည်အောင် သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ဆောင်ရွက်ရပါမယ်” ဟုပြောကြားခဲ့သည်။

တစ်ဘက်တွင် ဤသုံးသပ်လေ့လာမှုသည် ဥပဒေများအား သတ်မှတ်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကဏ္ဍအပေါ် အခြေတည်၍ ဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်ရာ ၎င်းသည် မူဝါဒအား ဥပဒေဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်းအား လေ့လာခြင်းထက် အများစုမှာ အစိုးရ၏ မူဝါဒများအား ရွေးထုတ်လေ့လာခြင်း ဖြစ်နေသည်။ ထို့အပြင် လေ့လာသုံးသပ်မှုမှာ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှု (ဥပဒေ အရည်အသွေး)အား လေ့လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ အစိုးရ၏ မူဝါဒ ဦးတည်ချက်များအား လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ - မြေယာဖော်ဆောင်ရေး ကဏ္ဍ မြေယာ အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်တွင် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းမှ တင်ပြလာသည့် ၁၉၁၃ ဥပဒေအရ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်စီသည် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသင့်သည်ဟူသော အကြောင်းအားဆွေးနွေးသည်။ ၎င်းသည် ဥပဒေ၏ အရည်အသွေးအား မေးခွန်းထုတ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အငြင်းပွားသည့်ကိစ္စ၏ လျော်ကန်မှုအား ကိုင်တွယ်နေခြင်းသာဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အစီရင်ခံစာ၏ အကြံပြုချက်မှာ ပြဿနာအရင်းအမြစ်အား ဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးရန် နှင့် ၎င်းအား ဖြေရှင်းရန် သင့်လျော်သော အသုံးချနည်းလမ်း ဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပြီး မူဝါဒဆိုင်ရာ ဦးတည်ချက် နှင့် ဥပဒေရေးရာဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံတို့၏ အတိုင်းအတာဘောင် နယ်နိမိတ်အား သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန်မှာ အလွန်အရေးကြီးသည်။ ဥပဒေအား ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်စဉ်တွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှ ၎င်းဥပဒေ၏ အရည်အသွေး နှင့် ရည်ရွယ်ချက်အား လုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် ကျေကျေလည်လည် ဆွေးနွေးသုံးသပ်၍ ပြဌာန်းခဲ့ပြီး ၎င်းနောက်တွင် အစိုးရမှ ၎င်း၏ မူဝါဒဦးတည်ချက် ပြောင်းလဲသွားရာ ဥပဒေအား ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲရာတွင် လုပ်ငန်းစဉ်သည် လူထုပါဝင်ခွင့်မရဘဲ အမိန့်ပေးခြင်းဆန်ဆန်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထင်ရှားသော ဥပမာသည် ၂၀၀၄ အလုပ်သမား ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေဖြစ်သည်။

နှိုင်းယှဉ် ဆုံးဖြတ်ချက်

တောင်အာဖရိကတွင် ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် အခြားလွှတ်တော်များအတွက် ပြဌာန်းပြီးသည့် ဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှုအား သင့်လျော်သော အချိန်တစ်ခုတွင် လေ့လာရန် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက် လမ်းညွှန်

အဖြစ် အသုံးဝင်ပေသည်။ အဆိုပါသို့သော အားသွန်ခွန်စိုက် ဆောင်ရွက်ရသည့် လေ့လာမှုအား ဖော်ဆောင်ရန် အဖွဲ့အစည်းတွင်း စွမ်းရည်မရှိဘဲ ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား သတ်မှတ်ထားသော နယ်ပယ်ကဏ္ဍမှ လွတ်တော်၏ ဥပဒေ ဆိုင်ရာရလဒ်များအား သုံးသပ်ရန် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးနိုင်သည့် လုံလောက်သော ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များ ရှိသောလွတ်တော်များအတွက် ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာဖွယ်ဖြစ်သည်။ မတူညီသော လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အား အလေးပေး သုံးသပ်သည်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုရေး သွင်ပြင်အနေအထားတွင် လတ်တလော ကွဲအက်ကြောင်း (အခက်အခဲ) မရှိသည်ဖြစ်စေ တောင်အာဖရိက၏ ဥပဒေ သက်ရောက်မှုအား သုံးသပ်ခြင်း နည်းလမ်းသည် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သော အချက်တစ်ချက်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု နှင့် အစီရင်ခံခြင်း ဖွဲ့စည်းပုံများသည် အလားသဏ္ဍန်တူ သုံးသပ်မှုများအား မည်သို့ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရမည်ကို ဖော်ပြနေပြီး မတူညီသော နောက်ခံအခြေအနေအမျိုးမျိုးတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။

စည်းမျဉ်းဆိုင်ရာ ဦးတည်ချက်အား ဖော်ဆောင်၍ လူထု အသိအမြင် တည်ဆောက်ခြင်းသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများအား ခိုင်မာစေခြင်းနှင့် အင်အားကောင်းစေခြင်းတို့ဖြစ်စေကြောင်း တောင်အာဖရိကမှ ဆောင်ရွက်မှုသည် ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေသည်။ တောင်အာဖရိက၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်း၏ သိသာထင်ရှားသော အချက်တစ်ချက်မှာ ၎င်းသည် လတ်တလော အရေးကြီးကိစ္စများအား အခြေခံဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် လူထု၏ အာရုံစိုက် ဂရုပြုခြင်းခံရသည်။ ၎င်းအာရုံစိုက်ခြင်းအား ပိုမိုအားကောင်းစေသည့်အချက်မှာ တောင်အာဖရိက နိုင်ငံရေးလောကမှ အထင်ကရ ပုဂ္ဂိုလ်များအား ပညာရှင်အဖွဲ့တွင် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

လူမျိုးရေးခွဲခြားသည့်စနစ်မှ သမိုင်းဝင် အသွင်ကူးပြောင်းမှုဖြင့် ရုန်းထွက်လာခဲ့သည်ဖြစ်ရာ တောင်အာဖရိကတွင် လူထုအသိအမြင် ပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် လူထုပါဝင်စေခြင်းသည် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်၏ တရားဝင် ဘောင်ဝင်မှု ဖြစ်စေခြင်းအား ဖြစ်စေသော အရေးပါသည့် အချက်တစ်ချက်ဖြစ်ပေသည်။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အကြောင်းအရာ နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အား လူထုမှ သိရှိမှုများလေလေ ဥပဒေအား မည်မျှ ကောင်းမွန် အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုသည် နှင့် စပ်လျဉ်းသော အသုံးဝင်သည့် အချက်အလက်များအား သိရှိနားလည်နိုင်ချေ များလေလေဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဥပဒေ နှင့် လူမှုဘဝတွင် လက်တွေ့ဖြစ်ပျက်နေသည်များ၏ ချိတ်ဆက်မှုအား ခိုင်ခိုင်မာမာ နားလည်နိုင်စေသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် လွတ်တော်အနေဖြင့် လူမှုကိစ္စရပ်များအား ပိုမို ထိရောက်၍ အကျိုးရှိစွာဖြင့် ဖြည့်စွက် ဒီမိုကရေစီ လုပ်ငန်းအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် ရှေ့တွင် တွေ့ရှိထားသကဲ့သို့ ဤနည်းဖြင့် ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းသည် ပညာရပ် (ဥပဒေ အရည်အအသွေး) ဆိုင်ရာ တွေ့ရှိချက်များ နှင့် အကြံပြုချက်များ ရရှိရန် ခက်ခဲပြီး နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ပြည့်နှက်နေရာ အကယ်၍ သုံးသပ်မှုသည် ဥပဒေ၏ အရည်အသွေးထက် မူဝါဒဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအား အလေးပေးလျှင် ရှေ့ဆက် ဥပဒေပြုရေး ကျင့်ထုံးများအတွက် အကြံပြုနိုင်ခြင်းအား ပြင်းထန်စွာ ချိန့်သွားစေနိုင်သည်။

ခြုံငုံရသော် တောင်အာဖရိက၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ စံပုံစံမှာအား ပြင်ပ (နိုင်ငံများမှ) ကျင့်သုံးရန် အောက်ပါတို့အားဆုံးဖြတ်ရန်လိုအပ်သည်။ ဆောင်ရွက်မည့် အစီအစဉ်၏ ဘောင်အတိုင်းအတာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ မူဝါဒပြန်လည်သုံးသပ်မှု စံချိန်စံနှုန်း နှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှု

ဘောင်အတိုင်းအတာ (TOR)၊ ဘဏ္ဍာငွေ စီမံထားရှိခြင်း နှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား လစာချီးမြှင့်ငွေ သတ်မှတ်ချက် နှင့် နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် ၎င်းအဖွဲ့အား ဖွဲ့စည်းရာတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း အရေးပါသော သုံးသပ်ရမည့် နယ်ပယ်ဖြစ်သည်။

၄.၉ ဆွစ်ဇာလန် : ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်း လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အထူးပြုထားသော လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု

ဥပဒေပုဒ်မတွင် ဆွစ်ဇာလန်သည် ဥပဒေ သုံးသပ်ခြင်း၌ ရှေ့တန်းမှ ပြေးနေပေသည်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ဖယ်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ အပိုဒ် ၁၇၀ အရ အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေ၏ ထိရောက်မှုအား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရန် လွှတ်တော်တွင် တိုက်ရိုက်တာဝန်ရှိပြီး ဖယ်ဒရယ် အုပ်ချုပ်ရေး (အစိုးရ) သည် သွယ်ဝင်၍ တာဝန်ရှိသည်။

အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရာတွင် မျိုးစုံကွဲပြားသော ဆောင်ရွက်သူများ (actors) များစွာ ပါဝင်သည်။ ဖယ်ဒရယ်ကောင်စီမှ သတ်မှတ်သည့် ဦးစားပေး နယ်ပယ်များ (နှင့် ဌာနများ အကြား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း) တို့အား ထည့်သွင်းထားသော နှစ်စဉ် အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ခြင်း မဟာဗျူဟာအား အခြေခံ၍ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ရန် ဖယ်ဒရယ် အေဂျင်စီများသည် တာဝန်ရှိပေသည်။ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းအများစုအား လွှတ်တော်ကိုယ်တိုင်မှ ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဝန်ကြီးဌာနများ နှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများမှ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးချင်းစီမှ ဝန်ကြီးဌာနအား ခေါင်းစဉ်နယ်ပယ်တစ်ခုအား သတင်းအချက်အလက် သို့မဟုတ် သရုပ်ခွဲလေ့လာချက်အား တောင်းခံခြင်းတွင် မတူညီသော နည်းလမ်းများ ရှိပြီး ၎င်းတို့သည် ဖယ်ဒရယ် ကောင်စီ (အစိုးရ) အပေါ် စည်းနှောင်မှု အားကောင်းခြင်း သို့မဟုတ် အားနည်းခြင်း ရှိနိုင်ပေသည်။ ဥပမာ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်သည် မေးခွန်းမေးမြန်းနိုင်သည်။ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းအား ဖိတ်ကြားမေးမြန်းခြင်း၊ ကောက်ချက်ချခြင်း သို့မဟုတ် အဆိုတင်သွင်းခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဖယ်ဒရယ်ကောင်စီသည် လွှတ်တော်အား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း ရလဒ်များအား လွှတ်တော်သို့ တင်ပြရသည်။ သို့သော်လည်း အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် စနစ်တကျမဟုတ်ပေ။ ဖယ်ဒရယ်ကောင်စီအနေဖြင့် ၎င်းသို့ပြုလုပ်ရန် ဝတ္တရားမရှိပေ။

ဖယ်ဒရယ် တရားရေးရုံးမှ ဥပဒေ စီမံချက်များ နှင့် အသုံးချနည်းလမ်းများ ဌာနသည် ဥပဒေကြမ်းပြင်ဆင်ခြင်း၊ ၎င်းတို့အား အသုံးချခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသော အသုံးချနည်းလမ်းဆိုင်ရာ နိယာမများအား ဖော်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူပြုခြင်း နှင့် ဥပဒေအား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ခြင်း ဟူသော တာဝန်ယူရသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းတွင် ဆွစ်အကဲဖြတ်သုံးသပ်မှုအသိုက်အဝန်း (SEVAL) နှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သည်။

ဖယ်ဒရယ် အုပ်ချုပ်ရေး (အစိုးရ)အဖွဲ့အတွင်းတွင်လည်း အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရေး ကွန်ယက်ရှိသည်။ ဖယ်ဒရယ် အုပ်ချုပ်ရေး အတွင်းမှ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရေးတွင် စိတ်ပါဝင်စားသော အဖွဲ့ဝင်များ၏ ကနဦးလုပ်ဆောင်မှု ရလဒ်ဖြစ်ပြီး ၎င်း(အသိုက်အဝန်း)သည် အတွေ့အကြုံများ နှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖလှယ်မှုဝေရာ ဖိုရမ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပေသည်။ ၎င်းတွင် ပုံသေ ဖွဲ့စည်းပုံဟူ၍ မရှိဘဲ ဌာနဆိုင်ရာမှ စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ပါဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များအား ကြိုဆိုပေသည်။ ကွန်ယက်၏ ဦးတည်ချက်များအနက်မှ အချို့မှာ (က) အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အထူးပြု လုပ်ငန်း ခေါင်းစဉ် နယ်ပယ်ခေါင်းစဉ်များဖြင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး၍ အထူးပြုပညာရှင်များအကြား ဖလှယ်ခြင်းအား ကမကထပြု ဆောင်ရွက်ခြင်း (ခ) အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းတွင်

အရည်အသွေးပြည့်မီသော အထောက်အကူပေးစွမ်းခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကွန်ယက်အား ၁၉၉၅ ခုနှစ်ကတည်းမှပင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

ဖယ်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ ဆွစ်ဇာလန် လွှတ်တော်သည် ဖယ်ဒရယ် အစိုးရ အာဏာပိုင်များမှ ကျင့်သုံးသည့် အသုံးချနည်းလမ်းများအား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်နိုင်ပြီး ၎င်းတွင် ဥပဒေအား အသုံးချခြင်းကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းလည်းပါဝင်သည်။ ၁၉၉၁ခုနှစ်တွင် ဖယ်ဒရယ်လွှတ်တော်သည် အထူးပြု လုပ်ငန်းအနေဖြင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှု (Parliamentary Control of the Administration [PCA]) အား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။^၉

PCA သည် အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ၏ လောင်းရိပ်ကင်းစွာဖြင့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်မှုများအား ဆောင်ရွက်သည့် အထူးပြု ဌာနတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် လွှတ်တော်မှ ဆောင်ရွက်သည့် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းလုပ်ငန်းများကို အယူအဆများ၊ ဖယ်ဒရယ် အစိုးရ အာဏာပိုင်များမှ ဆောင်ရွက်နေသည့် အသုံးချနည်းလမ်းများ၏ အကောင်အထည်ဖော်မှု နှင့် သက်ရောက်မှုများအား သိပ္ပံနည်းကျ လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် အထောက်အကူပြုသည်။ PCAသည် လွှတ်တော် ကော်မတီများ၏ ကိုယ်စား လုပ်ပိုင်ခွင့် အခြေခံဖြင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်း၏ (လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု) နည်းလမ်းများမှာ ဆွစ်ဇာလန်အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရေးအသိုက်အဝန်း နှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများမှ သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်း သတ်မှတ်ချက်များအား အခြေခံထားသည်။

လွှတ်တော် ရုံးအဖွဲ့အတွင်းမှ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ PCA ၏ ဥပဒေရေးရာ အခြေခံအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ နှင့် လွှတ်တော် အုပ်ချုပ်ရေး အမိန့်ကြေငြာချက်တို့တွင် ထည့်သွင်းထားသည်။ အထူးသဖြင့် လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၇နှင့်၁၅၃ နှင့် လွှတ်တော် အုပ်ချုပ်ရေး အမိန့်ကြေငြာစာ၏ ပုဒ်မ ၁၀ တို့သည် PCAအား အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်အား ပေးစွမ်းသည်။ (က) PCA သည် နိုင်ငံတော်မှ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းထားသော ဖယ်ဒရယ် အစိုးရ အာဏာပိုင်များ၊ ဌာနဆိုင်ရာများ နှင့် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့်တိုက်ရိုက် ချိတ်ဆက်ပြီး သင့်လျော်သော သတင်းအချက်အလက်များ၊ စာရွက်စာတမ်းများ တောင်းခံနိုင်သည်။ (ခ) လုပ်ငန်းကျင့်ဝတ်အရ သတင်းအချက်အလက်လုံခြုံမှု အခြေခံမူကြောင့် အာဏာပိုင်များမှ သတင်းအချက်အလက်များ ပေးစွမ်းရမည့် ဝတ္တရားအား ရှောင်လွှဲနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ (ဂ) PCA သည် ဖယ်ဒရယ် အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍပြင်ပမှ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား ခေါ်ယူပေးနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အား လိုအပ်သော အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းသည်။ (PCA) ဌာန၏ လောင်းရိပ်ကင်းစွာ သီးခြားရပ်တည်ခွင့်အား အမိန့်ကြေငြာစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ဌာန၏ အကြီးအမှူးနှင့် ဝန်ထမ်းများအား ခေါ်ယူစုဆောင်းခြင်း နှင့် တာဝန်ပေးခန့်အပ်ခြင်းတို့မှာ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းစုဆောင်းမှု စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်သည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်သည်ဖြစ်ရာ ယခုဆိုလျှင် ဌာနသည် ၂၅နှစ် သက်တမ်းရှိပြီဖြစ်ပြီး ၎င်းအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ချိန်သည် ဝန်ကြီးဌာနများသည် လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား မှုဝေခြင်းမရှိဟု

အများပြည်သူမှ လက်ခံယူဆသည့် အချိန်ကာလဖြစ်သည်။ လွှတ်တော်သည် ကြီးကြပ်မှု ကဏ္ဍအား ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်လိုသည်။

ဤဌာနအား ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်ဌာန အနေဖြင့် ရည်ရွယ်ဖန်တီးထားပြီး လွှတ်တော်၏ ကြီးကြပ်မှုလုပ်ငန်း ကော်မတီများအား လေ့လာချက်များပေးစွမ်းသည်။ လေ့လာမှုများအား ကြီးကြပ်မှုလုပ်ငန်းကော်မတီ၏ လုပ်ကိုင်ခွင့် ဘောင်အတိုင်းအတာအပေါ် အခြေခံ၍ ပြုစုထားသည်။ ဌာနသည် သုတေသနလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် ၎င်းတို့ဘာသာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ဌာနအနေဖြင့် ကော်မတီများအား အကြံပြုပေးရပြီး မည်သည်ကို ရှေ့ဆက် ဆောင်ရွက်မည်ကိုကား ကော်မတီများမှ ဆုံးဖြတ်သည်။ PCA တွင် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရေး အကြံပြုရန် အနေအထားရောက်ရှိရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စံချိန်စံနှုန်းများထားရှိသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ တစ်ခုမှာ ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက် တွင် ကွာဟလိုအပ်မှု သို့မဟုတ် သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုတွင် ကွာဟလိုအပ်မှုဖြစ်သည်။ နောက်တစ်ချက်မှာ လေ့လာ စုံစမ်းမည့် မူဝါဒ၏ ဥပဒေရေးရာ အခြေခံသည် နောင် နှစ်နှစ် သို့မဟုတ် သုံးနှစ် အတွင်း ပြောင်းလဲနိုင်ချေ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ သို့မှသာ သုတေသန၏ ရလဒ်သည် လေ့လာချက်ပြီးနောက်တွင် သင့်လျော်နေဆဲဖြစ်မည် ဖြစ်သည်။

ကော်မတီများသည် စံချိန်စံနှုန်းများနှင့်ပြည့်မီသော ခေါင်းစဉ်များ၏ ဖော်ပြချက် အကျဉ်းအား အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်သည်။ ကော်မတီမှ မည်သည့်ခေါင်းစဉ်အား သုတေသနပြုမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးနောက်တွင် ဌာနသည် သုတေသနလုပ်ငန်း၏ စီမံချက်/လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုဘောင်အတိုင်းအတာ (ToR)၊ အသုံးချ ဆောင်ရွက်မည့် အသုံးချနည်းလမ်း၊ (လုပ်ငန်းအကြောင်းအရာ အပေါ်တွင်) မည်သည့် ရွေးချယ်စရာများအား လေ့လာမှု၌ ထည့်သွင်းရန် မူကြမ်း ရေးဆွဲသည်။

စီမံချက် မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း မှ အချောသတ်အစီရင်ခံစာ ထွက်သည်အထိ ၁၄လ မှ ၁၆လခန့် သို့မဟုတ် တစ်ရက်လျှင် လူ ၁၅၀ ဦး မှ ၂၂၀ ဦး၏ လုပ်အားနှင့်ညီမျှသည်^{၄၀}။

ဌာနတွင် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များဖြင့် အချို့သောလုပ်ငန်းများအား ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် တာဝန်ပေးရန် ဘဏ္ဍာငွေရှိသည်။ ပြင်ပမှ စွမ်းရည်များအား အသုံးချရာတွင် နည်းလမ်း နှစ်သွယ်ရှိသည်။ (၁) ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်သည် မည်သည့် နေရာတွင် သရုပ်ခွဲလေ့လာချက်များ၊ အချက်အလက်များရှာဖွေရမည်ကို အသိပေးခြင်း၊ အကြံပြုခြင်းဖြင့် ဌာနအား ကြီးကြပ်လေ့ကျင့်ပေးခြင်း။ ဌာနသည် ခေါင်းစဉ် တစ်ရပ်အား ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသည့် အတွေ့အကြုံ သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှု မရှိလျှင် ကြီးကြပ်လေ့ကျင့်မှုပုံစံအား အသုံးပြုသည်။ (၂) စစ်တမ်း၊ အကြောင်းအရာ တစ်ရပ်အား ကာလတစ်ခုအတွင်း ဖြစ်ပေါ်မှု အနေအထားလေ့လာမှု (case study) သို့မဟုတ် ကိန်းဂဏန်းဆိုင်ရာ သရုပ်ခွဲလေ့လာချက်စသည်တို့အား ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် အဖွဲ့အစည်းမှ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု တစ်စိတ်တစ်ဒေသအား ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုဘောင်အတိုင်းအတာ (ToR) သို့မဟုတ် သုတေသနဘောင်အတိုင်းအတာတွင် မည်သို့သော ပြင်ပစွမ်းရည်များ ရရှိနိုင်သည်၊ အသုံးပြုရန် လိုအပ်သည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ဌာန၏ ပြင်ပစွမ်းရည် ရယူခြင်းသည် ဝယ်ယူမှု/ရယူမှု ဥပဒေအရ ဆုံးဖြတ် ဆောင်ရွက်သည်။

ဌာနတွင် ဝန်ထမ်း ငါးဦးအောက်သာရှိပြီး တစ်နှစ်လျှင် သုတေသန (လုပ်ငန်းကြီး) အစီရင်ခံစာ သုံးစောင်ခန့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ ဌာနသည် ကော်မတီများအား အကြံပြုချက်များ {(ကော်မတီတစ်ခုလျှင်) အကြံပြုချက် ၁၀-၁၅ ခု သို့မဟုတ် ဆပ်ကော်မတီ တစ်ခုလျှင် အကြံပြုချက် ၂-၃ခုခန့်} ပေးစွမ်းပြီး ၎င်းနောက်တွင် ကော်မတီမှ မည်သည့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ် သုံးခုအား ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို ဆုံးဖြတ်သည်။ ၎င်းတို့ သတ်ချပ်ရန်လိုသည်မှာ အရင်းအမြစ် နှင့် အချိန်ရရှိမှုမှာ အကန့်အသတ်ရှိပေသည်။ ထိန်းချုပ်မှု ကော်မတီများမှ ဥက္ကဋ္ဌများ နှင့် ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌများ၊ ထိန်းချုပ်မှု ဆပ်ကော်မတီများမှ ဥက္ကဋ္ဌများ နှင့် ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌများ ပါဝင်သော ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့တွင် (လေ့လာမည့်ကိစ္စရပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍) ဆွေးနွေးသည်။ ဆုံးဖြတ်ပြီးသည့်နောက်တွင် ထိန်းချုပ်မှု ကော်မတီများ၏ မျက်နှာစုံညီ အစည်းအဝေးမှ အတည်ပြုပေးရမည်။ ကော်မတီများသည် ဆုံးဖြတ်ချက်များအား အများသဘောဆန္ဒဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။

ဆွစ် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း စံသတ်မှတ်ချက်များသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း ပူးပေါင်း ကော်မတီ၏ စံသတ်မှတ်ချက်များအား နီးစပ်စွာလိုက်နာသည်။ စံနှုန်းအမျိုးအစားလေးမျိုးရှိသည်။ အသုံးချနိုင်မှု၊ ဖြစ်နိုင်ချေ၊ မှန်ကန်မှု/တိကျသေချာမှု နှင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်မှု တို့ဖြစ်ကြသည်။

မူဝါဒ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း နှင့် ဥပဒေ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းတို့ အကြားတွင် နီးစပ်သော ချိတ်ဆက်မှု ရှိသည်။ ဌာနသည် ဆက်စပ်သော ဥပဒေများအား သက်ရောက်သည့် မူဝါဒနယ်ပယ်အား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့်စင်လေ့ရှိပြီး မည်သည့် ဝန်ကြီးဌာနမှ မည်သည့်လုပ်ငန်းအား ဆောင်ရွက်ရသည်ဟူသော ဥပဒေအခြေခံအား စိစစ်အတည်ပြုခြင်း နှင့် ဥပဒေများသည် လိုလားသော သက်ရောက်မှုများအား အမှန်တကယ် ဖြစ်စေမှု ရှိ/မရှိအား စိစစ်သည်။

ဌာနသည် ဖယ်ဒရယ်ကောင်စီ၏ အစည်းအဝေး မှတ်တမ်း နှင့် လုံခြုံရေး အဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များမှအပ သတင်းအချက်အလက်အားလုံးအား ရယူခွင့်ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်သည် ရရှိနိုင်ပြီး တောင်းခံ၍ ရနိုင်သည်ကို သိရှိခြင်းအပိုင်းသည် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်သည်။ ဥပဒေပါ သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအရ ဖယ်ဒရယ် အုပ်ချုပ်ရေး (အစိုးရ)သည် ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များအား ပေးစွမ်းခြင်းဆောင်ရွက်ပြီး အများအားဖြင့် တောင်းခံသော သတင်းအချက်အလက်အား ကြည်ကြည်ဖြူဖြူပေးပေသည်။

နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် သတင်းအချက်အလက်ရရှိမှုသည် အခြားနိုင်ငံများ၏ သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မှု သတ်မှတ်ချက်အပေါ် မှီတည်နေရာ ပိုမို၍ သိမ်မွေ့နက်နဲသည်။ EUROSTAT ကဲ့သို့သော အများပြည်သူအသုံးပြုနိုင်သော အရင်းအမြစ်များတွင် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်သည့် အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်သည်။

ရှေ့ဆက် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်မှု အစီရင်ခံစာများအား ဌာနမှကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုပေ။ တွေ့ရှိချက်များအား ကော်မတီများထံ ဌာနမှ တင်ပြပြီး သုတေသနအပေါ် အခြေခံ၍ အကြံပြုချက်များအား ကော်မတီမှ ကောက်နုတ်သည်။ ကော်မတီများသည် ၎င်းနောက်တွင် အကြံပြုချက်မူကြမ်းအား ပြင်ဆင်သည်။ နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ် ဖြစ်သည့်အတွက် ဌာနအနေဖြင့် အကြံပြုချက်များ စုဆောင်းပြင်ဆင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင်

ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ၎င်းသည် ဌာနအား လောင်းရိပ်ကင်းစေသည်။ ဌာနအနေဖြင့် အကြံပြုချက်များသည် ဆောင်ရွက်ထားသော သုတေသနမှ သက်သေအထောက်အထားများအပေါ် အခြေခံထားခြင်း ရှိ/မရှိအား အချက်အလက် တိုက်ဆိုင် စစ်ဆေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်သည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် လွှတ်တော် နှင့် ဖယ်ဒရယ် ကောင်စီအား လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်းသော အမြင့်ဆုံးသော ကြီးကြပ်မှု အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် အထောက်အကူပြုသည့် ဆွစ်ဖယ်ဒရယ် စာရင်းစစ်ရုံး၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ဖော်ပြရန် အရေးကြီးပေသည်။ စာရင်းစစ်ရုံးသည် (ဖယ်ဒရယ် စာရင်းစစ် အက်ဥပဒေ အပိုဒ် ၅အရ) ဖယ်ဒရယ် မူဝါဒများ နှင့် ကြီးမားသော ဘဏ္ဍာရေး သက်ရောက်မှုများအား စာရင်းစစ်ရန် နှင့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရန် တာဝန်ရှိပေသည်။ ဖယ်ဒရယ် စာရင်းစစ်ရုံးတွင် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်း ဌာနအား ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်^{၄၁}။

ဇယား ၇ - မူလဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နိုင်ငံများစွာ ခြုံငုံချက် ဇယား

	ဥပဒေပြုပြီး နောက် စိစစ်ခြင်း၏ ဥပဒေ အခြေခံ	အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍမှ ဥပဒေပြုပြီး နောက် စိစစ်ခြင်း မှတ်တမ်း/ အစီရင်ခံစာ	လုပ်ဆောင်သ ည့် အချိန်/ သုံးသပ်ခြင်း အကြိမ်ရေ	လွှတ်တော် တွင် အထူး PLS ကော်မတီ	လွှတ်တော်တွ င် အမြဲတမ်းကော် မတီများ၏ အခန်းကဏ္ဍ	PLS အထောက်အ ကူပြု ဌာန	PLS အစီရင်ခံစာ အား လူထုအနေဖြ င့် ရရှိနိုင်မှု
ယူကေ ဝက်စ်မင်းစ တား လွှတ်တော်	၂၀၀၈ မှစ၍ အစိုးရ” မူဝါဒ၊ တည်မြဲအမိ န့်	ရှိ၊ သက်ဆိုင်ရ ၁ ဌာန	ပြည့်ရှင်မင်း၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ဥနစ်မှ ၅နှစ်အကြာ	မရှိ	ရှိ	အစိုးရဌာနများ တွင် ပိုမို စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း ကောင်းသော ဌာန	ရှိ၊ လွှတ်တော် နှင့် ဌာနဝန်ဆိုင်ခံ
ယူကေ စကော့တလန် လွှတ်တော်	တည်မြဲအမိ န့်	မရှိ	ပြည့်ရှင်မင်း၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ဥနစ်မှ ၅နှစ်အကြာ	ရှိ	ရှိ	မရှိ	ရှိ
ဘယ်လဂျီယံ	PLS ကော်မတီ ဥပဒေ၊ ကော်မတီ လုပ်ထုံးလုပ် နည်းများ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း	အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍမှ အစီရင်ခံစာ မရှိပါ။ တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချ က် သို့မဟုတ် ရှေ့နေချုပ် ၏ အစီရင်ခံစာ	ဥပဒေ အသက်ဝင်ပြီး ၃ နှစ် အကြာ	ရှိ	မရှိ	မရှိ	ရှိ၊ PLS ကော်မတီ၏ နစ်စဉ် အစီရင်ခံစာ သည် လွှတ်တော်၏ ဝန်ဆိုင်ခံတွင် ရှိသည်။
ကနေဒါ	တည်မြဲအမိ န့်	အချက်အ လက်မရှိပါ။	မသတ်မှတ်ပါ။	စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းမ ျား စိစစ်ခြင်း ပူးပေါင်း ကော်မတီ	ရှိ	အကဲဖြတ်ဆ န်းစစ်ခြင်း Ex- cellence Centre	ရှိ၊ ဌာန၏ ဝန်ဆိုင်ခံ
အိန္ဒိယ	အချက်အ လက်မရှိပါ။	အချက်အ လက်မရှိပါ။	အချက်အလ က်မရှိပါ။	အချက်အ လက်မရှိပါ။	အချက်အလ က်မရှိပါ။	အချက်အလ က်မရှိပါ။	အချက်အလ က်မရှိပါ။
အင်ဒိုနီးရှား	DPR လွှတ်တော် ဥပဒေ	မရှိ	မသတ်မှတ်ပါ။	ဥပဒေပြုရ ေး ကော်မတီ BALEG	ရှိ	DPR လွှတ်တော်ရှိ PLS စင်တာ	တစ်ခါတစ်ရံ

လက်ဘနွန်	လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း	မရှိ	မသတ်မှတ်ပါ။	PLS အထူးကော်မတီ	မရှိ	မရှိ	မရှိ
မွန်တီဂရို	လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း	ရှိ	ကော်မတီများသည် ၆လ တစ်ကြိမ် တွေ့ဆုံသည်။	မရှိ	ရှိ၊ ကော်မတီ ၁၄ ရပ် အနက်မှ ၇ရပ်	ပုံမှန် ကော်မတီ ဝန်ထမ်း	ရှိ၊ လွှတ်တော် ဝတ်ဆိုင်
ပါကစ္စတန်	လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နှင့် ဆီးနိတ်တွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ဆိုင်ရာစည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း	မရှိ	မသတ်မှတ်ပါ။	လုပ်ပိုင်ခွင့် ဖွဲ့ ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းဆိုင်ရာ ဆီးနိတ် ကော်မတီ	မရှိ	မရှိ	မရှိ
တောင်အာဖရိက	အချက်အလက်မရှိပါ။	မရှိ	မသတ်မှတ်ပါ။	လွှတ်တော်၏ တောင်းဆိုချက်အရ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အဖွဲ့	မရှိ	မရှိ	အချက်အလက်မရှိပါ။
ဆွစ်ဇာလန်	ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ လွှတ်တော်အက်ဥပဒေ၊ လွှတ်တော်စီမံအုပ်ချုပ်မှု အမိန့်ကြော်ငြာချက်	မရှိ	မသတ်မှတ်ပါ။	မရှိ	ရှိ	အုပ်ချုပ်ရေးအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ထိန်းချုပ်မှု (PCA)	ရှိ၊ လွှတ်တော်နှင့် ဌာနဝတ်ဆိုင်

၅။ နည်းဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်း (delegated legislation) နှင့် နည်းဥပဒေအား လွှတ်တော်၏ မူလဥပဒေတွင် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနအား အခွင့်အာဏာအပ်နှင်း၍ ဆောင်ရွက်စေသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းသည် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်၏ ပြင်ပ၌ စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများ၊ နည်းဥပဒေများ၊ အမိန့်များ၊ အစီအမံများ စသည်တို့အား ပြဌာန်းခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေအသစ်အား ပြဌာန်းရန် မလိုဘဲ ၎င်းမှတစ်ဆင့် မူလ ဥပဒေအား ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လျော်ညီအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေအားစည်းကြပ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်း၏ တိုးပွားဖြစ်ပေါ်လာမှု၏ အခြေခံအကြောင်းတရားများအား အောက်ပါအတိုင်း အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားသည်။

- လွှတ်တော်ဆိုင်ရာဖိအား - လွှတ်တော်၏ လုပ်ငန်းတာဝန်သည်များပြားလာသည့် အားလျော်စွာ ၎င်းအနေဖြင့် သိမ်မွေ့နက်နဲ၍ အပြောကျယ်လှသော ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကိစ္စများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အချိန်မရှိခြင်း။
- အရေးပေါ်အနေအထား - အချို့သော အရေးပေါ် အခြေအနေများသည် အထူးအသုံးချနည်းလမ်းများအား လိုအပ်ပေသည်။
- လုပ်ငန်းနယ်ပယ်၏ ပညာရပ်ကိစ္စများ - အချို့သော လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်း ကိစ္စရပ်များသည် ၎င်း၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သိမ်မွေ့နက်နဲသော သဘောသဘာဝအရ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှ ကိုင်တွယ်ရန်လိုအပ်သည်။ အဆိုပါ ကိစ္စရပ်များတွင် ၎င်းတို့အား ကိုင်တွယ်ရန် သက်ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများအား လုပ်ငန်း လိုအပ်ချက်အလိုက် သင့်လျော်သလို ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အာဏာပေးအပ်သည်။
- လက်တွေ့အကျိုးဖြစ်ခြင်း နှင့် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိခြင်း - လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းသည် ဥပဒေများ၏ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်မှုအား ဖြစ်ထွန်းစေသည်။ မည်သည့်ဥပဒေကိုမဆို စတင်ပြဌာန်းစဉ်၌ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သော အခြေအနေအရပ်ရပ်အား ကြိုတင်၍ မှန်းဆတွေးမြင်နိုင်ရန်ဟူသည်မှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။
- ရှေ့ပြေးလုပ်ငန်း - လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ချဉ်းကပ်နည်းလမ်း အသစ်များအား စမ်းသပ်ခြင်း နှင့် ရှေ့ပြေးလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့အား ဆောင်ရွက်နိုင်စေသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် စမ်းသပ်မှုများအား လျှင်မြန်စွာ အသုံးချနိုင်ပြီး အဆိုပါအတွေ့အကြုံအရ အသုံးချဆောင်ရွက်နေသည့် ပြဌာန်းချက်များအနက်မှ လိုအပ်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအား လျှင်မြန်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

၎င်းကဲ့သို့ အကျိုးကျေးဇူးများ ရှိငြားသော်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းတွင် အားနည်းချက်များလည်း ရှိသည်။ ဥပမာ - လွှတ်တော်မှ ဥပဒေကြမ်းအား ငြင်းခန့်ဆွေးနွေးမှု ဆောင်ရွက်ခြင်းကဲ့သို့သော လွှတ်တော်မှ ကျနစွာဖြင့် သုံးသပ်ခြင်း မရှိရာ ၎င်းသည် လူထုအသိပေးမှု အားကောင်းခြင်းမရှိပေ။ ၎င်းသည် မူဝါဒ နက်နဲမှုများအားလည်း ထင်ဟပ်နေပေရာ အားလုံးအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအား မျက်ချေမပြတ် လုံးစေ့ပတ်စေ့ ထဲထဲဝင်ဝင် သိရှိရန် ခက်၏။

ဝက်စ်မင်းစတား (ယူကေလွတ်တော်) ပုံစံ လွတ်တော်များတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းအား “ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းများ” အဖြစ် တစ်ခါတစ်ရံ ဖော်ညွှန်းတတ်သည်။ ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းများမှာ လွတ်တော်၏ အတိုင်းအတာမတူညီသော စိစစ်မှုများအား ခံယူရသည်^{၉၆}။

လုပ်ငန်းပြင်းအား နည်းရာမှ များရာသို့ ကျယ်ပြန့်စွာတင်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ

- အသက်ဝင်လာစေရန်သာ ဆောင်ရွက်ခြင်း
- ပြင်ဆင်ပြဌာန်းပြီးလျှင် လွတ်တော်ထံတင်ပြသင့်သည့် ဥပဒေများ
- ပြင်ဆင်ပြဌာန်းပြီးလျှင် လွတ်တော်ထံတင်ပြသင့်သည့် ဥပဒေများ နှင့် မူလ ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက်အရ အကယ်၍ လွတ်တော် တစ်ရပ်ရပ်မှ လွတ်တော် အစည်းအဝေးကျင်းပသည့်ကာလ ရက်ပေါင်း ၄၀ အတွင်း၌ အသုံးချနည်းလမ်းသည် ဖျက်သိမ်းသင့်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်လျှင် ဥပဒေသည် အသက်ဝင်မည်မဟုတ်ပေ။ (ဆန့်ကျင်ဆောင်ရွက်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း)
- မူလ ဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက်အရ အသုံးချနည်းလမ်း (စည်းမျဉ်း/နည်းဥပဒေ)အား လွတ်တော်ထံ မူကြမ်းတင်ပြ၍ အကယ်၍ လွတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးမှ အတည်ပြုလျှင် အသက်ဝင်လာမည်ဖြစ်သည်။ (အတည်ပြုဆောင်ရွက်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း)
- အသုံးချနည်းလမ်း အမျိုးအစားအချို့သည် လွတ်တော်ထံ မူကြမ်းမဟုတ်ဘဲ အချောသတ်အား ပြဌာန်းချိန်၌ လွတ်တော်ထံတင်ပြရပြီး မူလ ဥပဒေပါ အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက်အတွင်းတွင် လွတ်တော်မှ အတည်ပြု လက်ခံခြင်း မရှိပါက အသက်ဝင်မည်မဟုတ်ပေ။
- “အထူးအတည်ပြု” အသုံးချနည်းလမ်းသည် အချို့သော အလျင်လိုသည့် ကိစ္စများမှတစ်ပါး အခြားအခြေအနေတွင် အဆိုပြုချက်များမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ပြီး ၎င်းတို့အား တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းရန်လိုအပ်သည်။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် လွတ်တော် ကော်မတီများ သို့မဟုတ် အခြား အဖွဲ့အစည်းများမှ အဆိုပြုနိုင်ပြီး (သက်ဆိုင်ရာ) ဝန်ကြီးမှ အမိန့်မူကြမ်းတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသည်။

နိုင်ငံအလိုက်မှ မူလဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်းအား ချဉ်းကပ်ပုံ ဥပမာများအား ရှေ့တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဤအခန်းတွင် နည်းဥပဒေ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ချဉ်းကပ်နည်းများ အထူးသဖြင့် ကနေဒါ၊ သြစတြေးလျ နှင့် အိန္ဒိယ တို့မှ နည်းလမ်းများအား ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်။

ကနေဒါ လွတ်တော်၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော အချက်တစ်ချက်မှာ ၎င်း၏ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ စိစစ်ခြင်း အမြဲတမ်း ကော်မတီဖြစ်သည်^{၉၇}။ ၎င်း၏ တာဝန်မှာ အစိုးရ၏ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ နှင့် အခြားသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းများအား စိစစ်ရန်ဖြစ်သည်။ လွတ်တော်သည် အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေများ ပြဌာန်းမှုအား လွတ်တော်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများမှတစ်ဆင့် စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများအား တိုး၍ ခွင့်ပြုလာခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအား လွတ်တော်မှ စိစစ်ခြင်းသည် မျက်မှောက်ခေတ် လွတ်တော်များ၏ လုပ်ကိုင်မှုဘောင်တွင် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအား ပြဌာန်းခြင်းအား အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍထံ တိုး၍ ခွင့်ပြုအပ်နှင်းလာခြင်းအား ထင်ဟပ်နေပေသည်။ လွတ်တော်သည် ၎င်း၏ ဥပဒေပြုရေး

အခွင့်အာဏာအား အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍထံ စွန့်လွှတ်ခြင်းဟု မထင်ဟပ်စေရန် လွှတ်တော်အနေဖြင့် တိုးပွားလာနေသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအား သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ စိစစ်ရန် လိုအပ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းများ အက်ဥပဒေ (၁၉၇၀)အရ အမြဲတမ်းကော်မတီသည် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍမှ ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေများသည် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းထားသည့် (မူလ) ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် စိစစ်ရသည်။

- ဇယား ၈: ကနေဒါတွင် နည်းဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် စံချိန်၊ စံနှုန်းများ
- ကနေဒါ၏ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ စိစစ်ခြင်း အမြဲတမ်း ကော်မတီသည် နည်းဥပဒေအား သုံးသပ်ရန် စံချိန်၊ စံနှုန်းများအား သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ကော်မတီသည် အောက်ပါတို့အား သုံးသပ်သည်။
၁. စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းသည် မူလ ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်မှ ခွင့်ပြုထားချက်များ သို့မဟုတ် မူလဥပဒေပါ သတ်မှတ်ချက်များ နှင့်ကိုက်ညီလိုက်နာမှု မရှိခြင်း
  ၂. ကနေဒါ အခွင့်အရေးများ နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များ ပဋိညာဉ် သို့မဟုတ် ကနေဒါ အခွင့်အရေးများ ကြေစွာတမ်းတို့နှင့် ကိုက်ညီခြင်း မရှိခြင်း
  ၃. မူလဥပဒေတွင် အခွင့်အာဏာ ဖော်ပြအပ်နှင်းခြင်းမရှိဘဲ နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူ သက်ရောက်မှု ဖြစ်စေနိုင်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဝိရောဓိဖြစ်ခြင်း
  ၄. မူလဥပဒေတွင် အခွင့်အာဏာ ဖော်ပြအပ်နှင်းခြင်းမရှိဘဲ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာများ ကုန်ကျခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဘုရင်မထံ သို့မဟုတ် အခြားသော အာဏာပိုင်များထံ ငွေကြေးပေးအပ်ရန် လိုအပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်စေခြင်း
  ၅. မူလဥပဒေတွင် အခွင့်အာဏာ ဖော်ပြအပ်နှင်းခြင်းမရှိဘဲ ဒဏ်ကြေးငွေ၊ ထောင်ဒဏ် သို့မဟုတ် အခြား အပြစ်ဒဏ်တစ်မျိုးမျိုးအား သတ်မှတ်ခြင်း
  ၆. မူလဥပဒေတွင် အခွင့်အာဏာ ဖော်ပြအပ်နှင်းခြင်းမရှိဘဲ တရားရုံးမှ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုအား တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ ဖယ်ရှားခြင်း
  ၇. လူသိရှင်ကြား အသိပေးခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်း နှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းတို့တွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်း အက်ဥပဒေအား လိုက်နာမှု မရှိခြင်း
  ၈. တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအား တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပျက်ပြားစေမည်ဟု ထင်ရှားခြင်း
  ၉. အခွင့်အရေးများ နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်အား သင့်တင့်လျောက်ပတ်ခြင်းမရှိဘဲ ချိုးဖောက်ခြင်း
  ၁၀. လူတစ်ဦး၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်အား အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ သဘောဆန္ဒအပေါ်တွင် မှီတည်နေရခြင်း သို့မဟုတ် သဘာဝဓမ္မနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း
  ၁၁. မူလဥပဒေမှ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းထားသည်ကို ပုံမှန်မဟုတ်သော (ဝါ) မျှော်လင့်မထားသော ပုံစံဖြင့် ကျင့်သုံးခြင်း
  ၁၂. လွှတ်တော်မှ တိုက်ရိုက်ပြဌာန်းရမည့် ဥပဒေပြုခြင်း အာဏာအား ထိပါး၍ ကျင့်သုံးခြင်း
  ၁၃. မူကြမ်းတွင် လိုအပ်ချက်များ ရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဝိရောဓိဖြစ်၍ ရှင်းလင်းရန် လိုအပ်ခြင်း

ကော်မတီ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်းများ သုံးသပ်ခြင်း နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ထားသော စိစစ်မှု စံချိန်စံနှုန်းများသည် ဥပဒေအရ ဘောင်ဝင်မှု နှင့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း၏ အမျိုးအစားကိုသာ အဓိက ကိုင်တွယ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းစည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများ နှင့် ၎င်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော မူဝါဒအား ကိုင်တွယ်ခြင်းမဟုတ်ပေ။ ပူးပေါင်းကော်မတီသည် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း၏ အကျိုးကျေးဇူး နှင့် မူဝါဒအား

လေ့လာခြင်း မပြုလုပ်သည့် အဓိက အကြောင်းပြချက် နှစ်ချက်ရှိသည်။ ပထမအချက်မှာ ဘက်မလိုက်သည့် ချဉ်းကပ်နည်းအား မသွေဖီလိုသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းအား သုံးသပ်ခြင်းသည် အစိုးရမှ ဖော်ဆောင်သည့်မူဝါဒများအား စိန်ခေါ်ထိတွေ့ခြင်းမရှိလျှင် လွန်ကဲသော ဘက်မလိုက်မှုအား ရှောင်ရှားနိုင်သည်။ ဤချဉ်းကပ်နည်းအား နေသဟာယ နိုင်ငံအများစုမှ စိစစ်မှု ကော်မတီများမှ ကျင့်သုံးသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ၏ မူဝါဒအား သုံးသပ်ခြင်းသည် လူ့စွမ်းအား အရင်းအမြစ်လိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး ကော်မတီများတွင် မရှိပေ။ မူဝါဒ ရွေးချယ်မှု ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်အပေါ် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှု လိုအပ်ပြီး ကော်မတီအနေဖြင့် စည်းကမ်းများ စည်းကြပ်ရာ နယ်ပယ်အားလုံးအတွက် လိုအပ်သော အကြံပြုချက်များပေးနိုင်မည့် ပညာရှင် အများအပြားအား ထားရှိရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

အခြားတစ်ဘက်တွင် ကော်မတီများ၏ အချို့သော စိစစ်မှု စံနှုန်းများတွင် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ၏ အကျိုးကျေးဇူးအား အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်ကြောင်း သတိချပ်ရမည်။ ဥပမာ - “ပုံမှန်မဟုတ်သော (ဝါ) မျှော်လင့်မထားသော အခွင့်အာဏာအား ကျင့်သုံးခြင်း” ဖြစ်ပေါ်လာသော စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းအား ဆုံးဖြတ်ရာတွင် မူဝါဒအား ပဏာမ စုံစမ်းလေ့လာမှု ပြုလုပ်ရပြီး လိုအပ်သည့်အတွက် ဆောင်ရွက်ရခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို လေ့လာရပေသည်။ ထို့အပြင် လွှတ်တော်မှ တိုက်ရိုက်ပြဌာန်းရမည့် ဥပဒေပြုခြင်း အာဏာအား ထိပါး၍ ကျင့်သုံးခြင်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်မှုသည် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ ထည့်သွင်း၍ သုံးသပ်ရသည်^{၄၄}။

“ကန့်ကွက်ခွင့် အာဏာ (Power of Disallowance)” (သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင် ဆောင်ရွက်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း [Negative Resolution Procedure]) ရှိသည်။ ကန့်ကွက်ခွင့်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation) အား လွှတ်တော်မှ ထိန်းချုပ်ခွင့် အပ်နှင်းထားသော ထုံးတမ်းနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လွှတ်တော်အနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေတစ်ရပ်အား (Subordinate Legislation) ငြင်းဆိုခွင့်ရှိသည်။ ကန့်ကွက်ခွင့်အာဏာသည် ကော်မတီအား အပ်နှင်းထားသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (ဥပဒေများ) အားလုံး အပေါ် သက်ရောက်ပါသည်။

ကနေဒါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ ထူးခြားသည့်အချက်မှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ စိစစ်ခြင်း ပူးပေါင်းကော်မတီမှသာ (စိစစ်လေ့လာခြင်းအား) စတင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ ကော်မတီမှ ကန့်ကွက်ဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟု ယူဆသောအခါ ၎င်းအနေဖြင့် ဆီးနိတ် နှင့် အောက်လွှတ်တော်အား စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း “X” ၏ သက်ရောက်မှု သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း “X” ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း၏ သက်ရောက်မှုကြောင့် ၎င်းအား ပယ်ဖျက်ရန် အဆိုပြုချက် အစီရင်ခံ တင်ပြနိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းကဲ့သို့ မပြုလုပ်မီ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းထုတ်သည့် အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းအား ရက်ပေါင်း ၃၀ ကြို၍ ၎င်းစည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းအား ပယ်ဖျက်မည့် ရည်ရွယ်ချက်အား ပူးပေါင်းကော်မတီမှ အသိပေးရမည်။ ကန့်ကွက်ပယ်ဖျက်မှုအား အသက်ဝင်စေရန် ကန့်ကွက်ပယ်ဖျက်မှု အဆိုအား ဆီးနိတ်လွှတ်တော် နှင့် အောက်လွှတ်တော်မှ အတည်ပြုရမည်။ အထူးအလေးဂရုပြုရမည့် အချက်မှာ အဆိုပါ အစီရင်ခံမှုအား မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခြင်းမှာ အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှုအား ဆုံးဖြတ်ခြင်းမဟုတ်သည်ကို သတိချပ်ရမည်။

၁၉၈၆ ခုနှစ် မှ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေ ကန့်ကွက်ခွင့်အာဏာသည် အောက်လွှတ်တော်၏ တည်မြဲအမိန့်တွင်သာ ဖော်ပြသတ်မှတ်ထားသည်။ အဆိုပါကာလတွင် ကန့်ကွက်မှု အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း ၉ ခုရှိခဲ့သည်။ ၁၉၈၆ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် ဥပဒေရေးရာ အခြေခံ မရှိခြင်း (လွှတ်တော်၏အဖွဲ့အစည်းတွင်းဆောင်ရွက်မှုအပေါ်သာ မှီတည်နေခြင်း) နှင့် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်အား ထည့်သွင်းပါဝင်စေမှုမရှိခြင်း စသည့် အားနည်းချက်များ ရှိနေခြင်း သို့မဟုတ် ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း မရှိခြင်းတို့ကို အချို့မှ တွေ့မြင် (ထောက်ပြ) ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ကန့်ကွက်ဆောင်ရွက်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ဥပဒေရေးရာ အသုံးချနည်းလမ်း အက်ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်း၍ ဥပဒေရေးရာအရ အခြေခိုင်စေခဲ့သည်။ ကန့်ကွက်ဆောင်ရွက်ခြင်း ဥပဒေအခြေခံအား ဖော်ဆောင်ပြီးနောက်တွင် လုပ်ထုံး လုပ်နည်း အသစ်အရ ကန့်ကွက်ဆောင်ရွက်မှု အစီရင်ခံခြင်းအား လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးထံတင်ပြရန် လိုအပ်ပေသည်။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်း အသစ်အရ ကန့်ကွက်ဆောင်ရွက်ရန် အစီရင်ခံတင်ပြထားမှု နှစ်ခုရှိသည်^{၅၅}။

စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများ စိစစ်ခြင်း အမြဲတမ်း ကော်မတီအား ဝန်ထမ်းလေးဦးမှ အထောက်အကူပြုလျက်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ လွှတ်တော် စာကြည့်တိုက်မှ ဝန်ထမ်းများဖြစ်ပြီး ကော်မတီတွင် အချိန်ပြည့် ဝန်ထမ်းအနေဖြင့် အတိုင်းအတာ ကာလတစ်ခုအထိ ယာယီရွှေ့ပြောင်းခန့်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန် နှင့် ယူကေတို့တွင် ဥပဒေကြမ်း၏ ပြဌာန်းချက်၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်း အခွင့်အာဏာအား အလွန်ကျယ်ပြန့်စွာထည့်သွင်းခြင်းအား စိစစ်နိုင်ရန် လွှတ်တော်ကော်မတီများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်တွင် ဥပဒေကြမ်းအား စိစစ်ခြင်းကိုပါ ထည့်သွင်းထားသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အဆိုပြုထားသည့် ဥပဒေသည် လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များအား သက်ရောက်မှုအား အလေးဂရုထားလေ့လာရန်မှာ ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည်^{၅၆}။

နည်းဥပဒေအား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် ဩစတြေးလျ လွှတ်တော်၏ တီထွင်ဖန်တီးမှုအား လည်းထည့်သွင်း လေ့လာသင့်သည်^{၅၇}။ ဆီးနိတ်လွှတ်တော်၏ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း နှင့် အမိန့်ကြေငြာချက်များ ကော်မတီသည် "ဆီးနိတ် လွှတ်တော်မှ ကန့်ကွက်ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး ဥပဒေ သဘောသဘာဝရှိသည့် လွှတ်တော်မှ ထုတ်ပြန်သည့် အက်ဥပဒေ၏ အခွင့်အာဏာ အပေါ် အခြေခံ၍ ထုတ်ပြန်သည့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း၊ အမိန့်ကြေငြာချက် နှင့် အသုံးချနည်းလမ်းအားလုံး "အား လေ့လာစိစစ်သည်"^{၅၈}။ ဆီးနိတ်လွှတ်တော်၏ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း နှင့် အမိန့်ကြေငြာချက်များ ကော်မတီသည် အောက်ပါတို့အား ရည်ရွယ်၍ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း တစ်ခုစီအား လေ့လာစိစစ်သည်။ (က) (လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းသည့်) မူလ ဥပဒေ နှင့် အညီဖြစ်ရန် (ခ) ပုဂ္ဂလိက အခွင့်အရေးများ နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်အား သင့်တင့်လျောက်ပတ်ခြင်းမရှိဘဲ ချိုးဖောက်ခြင်း မရှိရန် (ဂ) လူတစ်ဦး၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်အား အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍ၏ သဘောဆန္ဒအပေါ်တွင် မှီတည်နေရပြီး တရားရေး သို့မဟုတ် အခြားအမှီအခိုကင်းသော ခုံသမာဓိ၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းအား ခံယူခွင့်မရရှိခြင်း မဖြစ်စေရန် (ဃ) လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းရန် ပိုမိုသင့်လျော် အကြောင်းအရာများ ပါဝင်ခြင်းမရှိစေရန် တို့ဖြစ်ကြသည်။ အခြားသော ဩစတြေးလျ လွှတ်တော်၏ တီထွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဖန်တီးမှုတစ်ခုမှာ "စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု လေ့လာဆန်းစစ်မှု"ဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလျတွင် ဥပဒေ စိစစ်ခြင်း ကော်မတီများသည် နည်းဥပဒေများအား ကြီးကြပ်မှု တာဝန်ရှိပြီး ၎င်းအားမဆောင်ရွက်မီတွင် နည်းဥပဒေများသည်

စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု လေ့လာဆန်းစစ်မှုအား ဆောင်ရွက်ရသည်။ ၎င်းတွင် နည်းဥပဒေ တစ်ချက်စီအား လေ့လာဆန်းစစ်ချက် (စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု လေ့လာဆန်းစစ်မှု ဝါ regulatory impact statement [RIS]) ပြုလုပ်သည်။ မေးခွန်းများမှာ

- ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် ဦးတည်ထားသော ပြဿနာမှာ မည်သည်ဖြစ်သနည်း။
- ပြဿနာသည် မည်မျှ ကြီးကျယ်သနည်း။
- အဆိုပါ ပြဿနာအား ဖြေရှင်းကိုင်တွယ်ရန် အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်ချက် (အသစ်) အဘယ်ကြောင့် လိုအပ်သနည်း။
- အစိုးရမှ ပါဝင်၍ ပြဿနာအား တည့်မတ်ပြင်ဆင်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါလား။
- သင့်လျော်သော စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်း ရှိပြီးဖြစ်ပါသလား။
- အဘယ်ကြောင့် နောက်ထပ် ဆောင်ရွက်ချက် လိုအပ်သနည်း။
- မည်သည့် နည်းလမ်း ဆောင်ရွက်ချက်များသည် လိုလားသော ရလဒ်ပေါ်ထွက်လာနိုင်သနည်း။
- နည်းလမ်းတစ်ခုစီသည် မည်မျှကုန်ကျ၍ မည်မျှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမည်နည်း။
- ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းတစ်ခုစီသည် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးစီအား မည်သို့ သက်ရောက်မည်နည်း။

အခြားသော ဖန်တီးမှုတစ်ခုမှာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းခွဲတစ်ခုဖြစ်သည့် နည်းဥပဒေအား ပယ်ဖျက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလျတွင် နည်းဥပဒေသည် အချိန်ကာလ တစ်ခုကြာသောအခါ အလိုလို သက်တမ်း ပယ်ပျက်သွားသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်အား "နေဝင်ခြင်း ဝါ ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း"ဟုခေါ်ဆိုသည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေ စိစစ်ခြင်း ကော်မတီများသည် ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သတ်ခြင်းမရှိပေ။ နည်းဥပဒေ သက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း ဝါ နေဝင်ခြင်းသည် အရေးကြီးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နည်းဥပဒေ ရေးဆွဲသူများအနေဖြင့် ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးချိန်နီးကပ်လာလျှင် ၎င်းအား ဆက်လက်၍ လိုအပ်ခြင်းရှိ/မရှိ သုံးသပ်ပြီး အကယ်၍ အသုံးဝင်ပါက အဆိုပါအတိုင်းဆက်လက်ထားရှိမည်လော သို့တည်းမဟုတ် ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်သည်လောဟု သုံးသပ်၍ ဆောင်ရွက်ရသည်။

သတိချပ်သင့်သည့် အချက်တစ်ချက်မှာ နေဝင်ခြင်း ဝါ ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း၏ တန်ဖိုး (အကျိုးကျေးဇူး) နှင့် ထိရောက်မှုအား မေးခွန်းမထုတ်ဘဲ မနေပေ။ ဩစတြေးလျ ဆီးနိတ် နှင့် Australian Capital Territory (ACT) ဥပဒေပြုလွှတ်တော် ရှိ ဥပဒေ စိစစ်ခြင်း ကော်မတီများမှ ဥပဒေအကြံပေးပညာရှင်များ၏ အမြင်တွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ဗျူရိုကရေစီစနစ်အား ပြန်လည်သုံးသပ်စေရန် တွန်းအားပေးသည့် မည်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်မဆိုသည် လိုအပ်ပြီး အကျိုးရှိသည်ဟု ယူဆသည်^{၉၉} ။

အိန္ဒိယတွင် လွှတ်တော်မှ နည်းဥပဒေများ သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေများအား ကွပ်ကဲခြင်းသည် လွှတ်တော်၏ အစိုးရအား ကြီးကြပ်ရမည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကြီးကြပ်မှု ပုံစံ သုံးမျိုးရှိသည်^{၅၀} ။

ပထမအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်းအား ယေဘုယျအားဖြင့် တိုက်ရိုက် ထိန်းချုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အပ်နှင်းခြင်းပါဝင်သော ဥပဒေတစ်ရပ်အား ၎င်းရန်ဆွေးနွေးခြင်း၊ မေးခွန်းများ မေးမြန်းခြင်း နှင့် နှင့် မှတ်ချက်များပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် လွှတ်တော်တွင်း ဖြေရှင်းနည်းများ (Resolution) နှင့် မေးခွန်းများအား တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေခြင်းဖြင့် ကိုင်တွယ်သည်။

ဒုတိယအနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်မှ မူကြမ်းရေးဆွဲသည့် လွှတ်တော်စားပွဲပေါ် (လွှတ်တော်ထံသို့) "တင်ပြခြင်း" စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ (ဥပဒေများ)ဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းခြင်း (Delegated Legislation)အား အထူး တိုက်ရိုက် ကိုင်တွယ်ပါသည်။ ယူကေတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ အသုံးချနည်းလမ်း အက်ဥပဒေ (၁၉၄၅) အား အခြေခံ၍ ဤနည်းလမ်းအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးချသည်။ ယေဘုယျ အကျဆုံး ပုံစံမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ပြုသည့် ဥပဒေသည် လွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် ချက်ခြင်း အသက်ဝင်ပြီး လွှတ်တော်မှ ပြင်းထန်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ဖျက်သိမ်းနိုင်ပေသည်။ နေသဟာယ နိုင်ငံအားလုံးနီးပါးတွင် လွှတ်တော်စားပွဲပေါ် (လွှတ်တော်ထံသို့) "တင်ပြခြင်း" လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား အသုံးချသည်။ အဓိကအားဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်နှစ်ခုရှိသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်များမှ အပ်နှင်းထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအား အသုံးပြု၍ စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများ၊ ပြဌာန်းခြင်းအား လွှတ်တော်ထံ အသိပေးရန် အကူအညီပြုခြင်း နှင့် ဒုတိယတစ်ခုမှာ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် ပြဌာန်းလိုက်သည့် သို့မဟုတ် ပြဌာန်းရန် အဆိုပြုသည့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းအား မေးခွန်းထုတ်ရန် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ပေးစွမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအားလုံးအား ၎င်းကဲ့သို့ "လွှတ်တော်ထံ တင်ပြခြင်း" ဥပဒေအရ လိုအပ်ချက် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယ လွှတ်တော်မှ စိစစ်မှုကော်မတီသည် လွှတ်တော်မှ ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေအားလုံး၏ သက်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအား ညီညီညာညာဖြင့် ဖြစ်နိုင်သမျှ စောလျှင်စွာ လွှတ်တော်ထံ တင်ပြရန် လိုအပ်ချက်ထားရှိသင့်သည်ဟု အကြံပြုသည်။

တတိယအနေဖြင့် စိစစ်မှု ကော်မတီများမှ တစ်ဆင့် လွှတ်တော်သည် သွယ်ဝိုက်၍ ကိုင်တွယ်သည်။ ယူကေ နှင့် အိန္ဒိယတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်းအား စိစစ်သည့် လွှတ်တော် အမြဲတမ်း ကော်မတီများရှိကြသည်။ ယူကေ အောက်လွှတ်တော် လုပ်ငန်းကော်မတီများတွင် ဥပဒေအသုံးချခြင်းဆိုင်ရာနည်းလမ်းရှိသည်။ လောကသဗ္ဗ (လွှတ်တော်)၏ နည်းဥပဒေကော်မတီအား အဆိုပါ ကော်မတီကဲ့သို့ ၁၉၅၃ တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကော်မတီ၏ အဓိက လုပ်ငန်းတာဝန်များမှာ (၁) စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများသည် အက်ဥပဒေ၏ အထွေထွေ ဦးတည်ချက် နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိ/မရှိ (၂) နည်းဥပဒေ၌ ပါဝင်သောအကြောင်းအချက်များသည် မူလဥပဒေတွင်သာ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သင့်သည်များ ပါဝင်မှု ရှိ/မရှိ (၃) ၎င်းသည် နောက်ကြောင်းပြန် အာဏာသက်ရောက်မှု ရှိ/မရှိ (၄) ၎င်းသည် တရားရုံး၏ စီရင်ခွင့်အား တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ တားမြစ်ခြင်း ရှိ/မရှိ နှင့် အလားသဏ္ဍန်တူ အခြားသော မေးခွန်းများ ထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

လောကသဗ္ဗ (အောက်လွှတ်တော်) ၏ လွှတ်တော် သုတေသန ဝန်ဆောင်မှု ဌာန (PRS) သည် ၂၀၀၈ခုနှစ်မှ ၂၀၁၀ခုနှစ် အတွင်း နည်းဥပဒေပေါင်း ၁၅၁၅ ရပ်အား လောကသဗ္ဗထံ တင်ပြခဲ့ပြီး နည်းဥပဒေကော်မတီမှ စုစုပေါင်း ၄၄ ရပ်အား သုံးသပ်ခဲ့သည်။ အလားတူ ကော်မတီတစ်ရပ်အား ရာဇသဗ္ဗ (အထက်လွှတ်တော်) တွင် ၁၉၆၄ ခုနှစ်၌ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ လောကသဗ္ဗ ကော်မတီ နှင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

၆. ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းတွင် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအား ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း

အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းများ၊ ပါဝင် ဆောင်ရွက်ချက်များသည် မကြာခဏဆိုသလို အမျိုးသား နှင့် အမျိုးသမီးအပေါ် သက်ရောက်မှု ကွဲပြားသည်။ မူဝါဒ နှင့် ဥပဒေများတွင် ကျား၊မ သမားရိုးကျ အများလက်ခံမှု အနေအထားသည် အစိုးရ၏ ၎င်းအပေါ် သဘောပေါက်နားလည်မှု အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ ထို့ကြောင့် (၁) အလားအလာရှိသော အကျိုးမဲ့စေမည့် ကိစ္စရပ်များအား သတ်မှတ်ရန် (၂) အမျိုးသား နှင့် အမျိုးသမီးသည် အခွင့်အရေးများ နှင့် ဥပဒေ၏ အကာအကွယ်အား တူညီစွာ ရရှိရန် (၃) မူဝါဒများသည် (ထိခိုက်ခံစားရသည့်) သက်ရောက်မှုရှိသည့် လူမှု အသိုက်အဝန်းများ၏ အခြေအနေ နှင့် လိုအပ်ချက်များ နှင့် ပြည့်မီရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ငွေအား တန်ဖိုးရှိစွာ အသုံးချရန် နှင့် အစိုးရ၏ ထိရောက်မှုအား ဖြစ်ထွန်းခိုင်မာစေရန် အတွက် ဥပဒေများ နှင့် မူဝါဒများအား အမျိုးသား နှင့် အမျိုးသမီးအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ အခြားသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများတွင်လည်းကောင်း မည်သို့သက်ရောက်သည်ကို အခြေခံ၍ စနစ်ကျသော သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု နှင့် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

မူဝါဒ နှင့် ဥပဒေများတွင် ကျား၊မ သမားရိုးကျ အများလက်ခံမှု အယူအဆသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ ကမ္ဘာတစ်လွှားမှ ကြုံတွေ့ ခံစားနေရပြီး ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ကျား၊ မ မညီမျှမှုများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရေး မူဝါဒ ယန္တရား တစ်ခုဖြစ်သော လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရေး ဘေဂျင်းစင်္ကြံ ၁၉၉၅မှ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အဆိုပါ ချဉ်းကပ်နည်းအား ထိုအချိန်မှစ၍ အစိုးရများစွာမှ တရားဝင် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ကြသည်။ သို့သော်လည်း ကျား၊မ သမားရိုးကျ အများလက်ခံမှု အယူအဆအား အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်း အပေါ်မူတည်၍ ကြီးမားစွာ ပြောင်းလဲမှုများရှိပြီး ဤဝတ္တရားအား ပြည့်မီအောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် မတူညီသော လူမှုအသိုက်အဝန်းအသီးသီးမှ အသုံးချနည်းလမ်း အဖုံဖုံကို အသုံးချခြင်းကြောင့်လည်း သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုများရှိသည်။

ကျား၊ မ သမားရိုးကျ အများလက်ခံမှု အယူအဆအား ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းသောအခါ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုအား အသုံးချခြင်းမှတစ်ဆင့် များသောအားဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာချက်သည် လိင်အရ ခွဲခြားထားသည့် အချက်အလက်များ၊ အကျိုးရှင်များနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများမှ ရရှိသော တွေ့ရှိချက်များ စသော သက်သေအထောက်အထားများအား စုဆောင်း၍ နောက်ဆုံးဖော်ဆောင်သည့် လုပ်ငန်းသည် အစုအဖွဲ့တစ်ခု မဟုတ် တစ်ခု၊ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ နှင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် မမျှော်လင့်ထားသော အကျိုးမဲ့စေခြင်းအား ရှောင်ရှားနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်သည်။ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲ လေ့လာချက်တွင် မူဝါဒချမှတ်သူများအနေဖြင့် အစိုးရ အစီအစဉ် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းသည် မည်သို့ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟူသော ယူဆချက်များကိုပါ စိန်ခေါ်ရန်လိုအပ်ပြီး ပြဿနာတစ်ရပ်/ကိစ္စတစ်ရပ်သည် မည်သူတို့အား သက်ရောက်ပြီး အဆိုပြုသော ဖြေရှင်းနည်းကြောင့် မည်မျှ သက်ရောက်မည်ဟူသော အသေးစိတ်မေးခွန်းထုတ်ရန်လိုအပ်သည်။ မကြာခဏ အသုံးပြုခံရသော ကွဲပြားစွာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည့် ဥပမာမှာ အများပြည်သူ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး စနစ်အား ပုံစံထုတ်ခြင်း နှင့် ဘဏ္ဍာငွေ ချမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကျယ်ပြန့်သည့် သုတေသနနှင့် သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု၏

တွေ့ရှိချက်အရ အမျိုးသမီးများသည် အများပြည်သူ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအား ပိုမို၍ အသုံးပြုပြီး ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းအရ သွားလာမှု ပုံစံသည် (အမျိုးသားများနှင့်မတူ) ကွဲပြားသည့်အပြင် ၎င်းတို့သည် အလုပ်သွား အလုပ်ပြန်အတွက်သာမက အခြားသော ကိစ္စများအတွက်လည်း အများပြည်သူ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအား အသုံးပြုသည်ကို မသိရှိရမီအထိ သမားရိုးကျပုံစံတွင် ၎င်းအား အမျိုးသားများ၏ လုပ်ငန်း ပုံစံ (ရုံးတက်၊ ရုံးဆင်း) အား အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။

၆.၁ ကျား၊ မ အများလက်ခံမှု အယူအဆ နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ကျား၊ မ အများလက်ခံမှု အယူအဆ နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းတို့ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်သောအခါ အော်ကပါဖွဲ့စည်းမှုများအနက်မှ တစ်ခုအား အသုံးပြုသည်။ (၁) ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုအား မူဝါဒ ဖော်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းစဉ် တစ်လျှောက်တွင် အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၌ အသုံးပြုရန် စနစ်တကျ ဝတ္တရား သတ်မှတ်ထားရှိခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် (၂) လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု သီးသန့် ကော်မတီအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း။ နှစ်ခုလုံးတွင် ၎င်းတို့၏ အားသာချက်ရှိသည်။ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်း အစီအစဉ်သည် မူဝါဒများတွင် ကျား၊ မ ရှုထောင့်အား ထည့်သွင်းအသုံးပြုရာတွင် ဘက်စုံချဉ်းကပ်နည်းလမ်းအား ပေးစွမ်းပြီး လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု သီးသန့် ကော်မတီသည် အသေးစိတ် အကြောင်းအရာများ နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များအား နက်နက်နဲနဲဖြင့် အချိန်ပေး လေ့လာနိုင်သည်။ အချို့သော စနစ်များတွင် နည်းလမ်း နှစ်မျိုးလုံးအား ပေါင်းစပ်အသုံးပြုသည်။

ကနေဒါတွင် အသုံးပြုသည့် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအား နေရာတိုင်းတွင် အသုံးပြုနိုင်သော ပုံစံသည် ရှေ့ဆောင်ဥပမာဖြစ်သည်။ ကနေဒါ၏ GBA+ (ကျား၊ မ အခြေခံ လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း) မူဝါဒ^{၁၁}အရ အစိုးရ ဌာနအားလုံး နှင့် အေဂျင်စီအားလုံးသည် ကျား၊ မဆိုင်ရာအယူအဆ နှင့် အခြေခံစတင်သော မူဘောင်များ နှင့် စပ်လျဉ်းသော မူဝါဒ နှင့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအား လေ့လာဆန်းစစ်ပြီး "ဝိသေသများ" ဟု ခေါ်ဆိုသည့် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး နှင့် ယဉ်ကျေးမှုအား အခြေခံသည့် အမျိုးမျိုးသော ခေါင်းစဉ်များ နှင့် ဆက်စပ်သည့် အကြောင်းရင်းခံများအား ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ရသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် ကနေဒါ၏ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား "နေဝင်ချိန်" (ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း) ချဉ်းကပ်နည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းအား အထောက်အကူပြုပေးသည်။ ကျား၊ မ ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအား ဥပဒေ စတင်စမှပင် ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြီး တိုင်းတာလေ့လာခဲ့ရာ သင့်လျော်သော အချိန်ကာလ ရောက်ရှိသည့်အခါ (ဥပဒေသက်တမ်း ကုန်ဆုံးသည့်အခါ) ၎င်းအား ပြန်လည် လေ့လာဆန်းစစ်နိုင်သည်။

နယူးဇီလန်တွင် အလားသဏ္ဍာန်တူ ပုံစံအား ဖော်ဆောင်ထားသည်။ မူဝါဒ ချမှတ်သူများသည် ကျား၊ မ အခြေခံ အချက်အလက်များအား အခြေခံ၍ ရွေးချယ်မှု နည်းလမ်းများအား ဖော်ဆောင်ပြီး ၎င်းနောက်တွင် နောက်ကြောင်းပြန်၍ ၎င်းအကြံပြုချက်များ၏ အရည်အသွေးအား ပြန်လည် စိစစ်သည်^{၁၂}။ လမ်းညွှန်ချက်များအရ မူဝါဒ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရလဒ်များ အောင်မြင်စေရေးအတွက် ၎င်းသည် အထောက်အကူဖြစ်ခြင်းအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း ပြုလုပ်ပြီး မပြည့်မီလျှင် ပြင်ဆင်ရန် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဆိုပါ လုပ်ငန်းများ စတင်ဆောင်ရွက်ရန် တရားဝင် သတ်မှတ်ထားသော ယန္တရားမရှိပေ။

လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု သီးသန့် ကော်မတီသည် လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေပြဌာန်းရာတွင် ကျား၊ မ ရှုထောင့်အား ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်သည်။ လုပ်ငန်းကော်မတီများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန် အတွင်းမှ အစိုးရ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု နှင့် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် မည်သို့ အထောက်အကူပြုခဲ့သည်ကို စိစစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ ခရိုအေးရှားနိုင်ငံမှ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု သီးသန့် ကော်မတီအား ဥပဒေတွင် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် အမျိုးသား ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှ မူဝါဒအား ဖော်ဆောင်ခြင်းတို့ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် တာဝန်ပေးထားသည်။ စကော့တလန် လွှတ်တော်၏ တန်းတူညီမျှမှု နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ကော်မတီသည် အစိုးရ၏ လူ့အခွင့်အရေး နှင့် တန်းတူညီမျှရေးဆိုင်ရာ ဝတ္တရားများအား လိုက်နာဖော်ဆောင်ခြင်းအား လေ့လာခြင်း နှင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းလုပ်ဆောင်သည်။ အလားတူစွာပင် တောင်ကိုရီးယား၏ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးကော်မတီသည် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရ ဝန်ကြီးဌာနများအား နှစ်စဉ် စစ်ဆေးခြင်းပြုလုပ်သည်။^{၅၉}

အဆိုပါ နည်းလမ်းများအား လက်တွေ့အသုံးပြုခြင်းတွင် ပြင်းအား လျော့ချဆောင်ရွက်သည်လည်း ရှိသည်။ အချို့သော စနစ်များတွင် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲခြင်းအား အသုံးပြုသော်လည်း အချို့သော ဥပဒေတွင်သာ သို့မဟုတ် မူဝါဒ ဖော်ဆောင်နေမှု အဆင့်၏ စတင်လုပ်ဆောင်မှုအဆင့် သို့မဟုတ် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှု အဆင့်တို့တွင်သာဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ကျား၊ မ အခြေခံ ညွှန်းစံများ နှင့် လားရာဦးတည်ချက်များအဖြစ် ဦးတည်သွားပြီး ၎င်းတို့အား ဥပဒေများ နှင့် မူဝါဒများအား လေ့လာဆန်းစစ်ရန် နှင့် အကဲဖြတ်ရန် အသုံးပြုသည်။ သို့သော် ချဉ်းကပ်နည်းသည် ယာယီသာဖြစ်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဖြည့်စွက် အထောက်အကူပြုမည့် ကျား၊ မ အခြေခံ တိုင်းတာမှုများ တည်ရှိရန် ကံသေ၊ ကံမ မပြောနိုင်ပေ။

ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် ကျား၊ မ ဆိုင်ရာ ကိစ္စ^{၅၇} နှင့် ဆက်စပ်နေသော လွှတ်တော် ကော်မတီပေါင်း ၁၅၀ ကျော် ရှိသော်လည်း ၃၀ ခန့်မှသာ ဥပဒေ နှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ ဝတ္တရားများအား ထိထိရောက်ရောက် ကြီးကြပ် ဆောင်ရွက်နိုင်သော အခွင့်အာဏာရှိသည်။ အများစု၏ အနေအထားမှာ လေ့လာရန်၊ အကြံပြုရန် နှင့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများတင်သွင်းရန်သာဖြစ်သည်။ အချို့သော လွှတ်တော်များတွင် ၎င်းလုပ်ငန်းတာဝန်အား အလွတ်သဘောဖြင့် အမျိုးသမီး (လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်) အစုအဖွဲ့/အစည်းအရုံးအား အပ်နှင်းထားပြီး အများအားဖြင့် လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် တည်မြဲအမိန့်အရ တရားဝင် အဆင့်အတန်း ရရှိခြင်းမရှိပေ။ ထိုသို့ အနေအထားတွင် ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်မှာ အပေါ်ယံ တို့ကနန်း ဆိတ်ကနန်းမျှသာဖြစ်ပြီး အရေးကြီးသည်များ လစ်ဟာသွားနိုင်သည်။

၆.၂ ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်း

လွှတ်တော်၏ အခြား ကဏ္ဍများတွင် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာချက် ချဉ်းကပ်နည်းသည် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ကွဲပြားနေသော်လည်း ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်း ချဉ်းကပ်နည်းသည် လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပိုမို၍ စံပုံစံ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ရှိပေသည်။ ဘတ်ဂျတ်များအား ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲ လေ့လာခြင်း သို့မဟုတ် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းသည်မှာ အစိုးရ အနေဖြင့် ၎င်း၏ ဘဏ္ဍာငွေများအား မည်သို့မည်ပုံအားဖြင့် မည်သည့်နေရာတွင် အသုံးပြုသည်ကိုလည်းကောင်း၊

လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ မည်သည့်အလွှာအပေါ် အကုန်အကျခံ မြှုပ်နှံ၍ ၎င်းသည် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်း နှင့် လူမှုဖူလုံရေးတို့တွင် ကျား၊ မ ရှုထောင့်မှ မည်သို့သက်ရောက်သည်ကိုလည်းကောင်း ဆန်းစစ်လေ့လာသည်။ ဤ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုအား ထောက်ခံအားပေးသူများ၏ အဆိုအရ ကျား၊ မ သက်ရောက်ခြင်းမရှိသော ဘတ်ဂျတ်ဟူ၍ မရှိပေ။^{၅၅} ထို့အပြင် အစိုးရ၏ စီးပွားရေး မူဝါဒများသည် လက်တွေ့ဘဏ္ဍာရေး အနေအထားအား ထင်ဟပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ လူမှုအသိုက်အဝန်း၏ တန်ဖိုးထားမှုများ နှင့် အခြေခံမူများအား ထင်ဟပ်ရမည်^{၅၆}။

ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းသည် အစိုးရ၏ သုံးစွဲမှုများ နှင့်/သို့မဟုတ် အခွန် အစီအမံများအား ခြေရာကောက် လေ့လာခြင်း နှင့် သရုပ်ခွဲခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်သည်ဖြစ်ရာ အစိုးရ အနေဖြင့် မည်သည့် နေရာတွင် မည်မျှ ငွေကြေး သုံးစွဲ၍ မည်သည့်နေရာမှ မည်မျှသော အခွန်အကောက်များ ရယူမည်ဟူသော အစီအစဉ် နှင့် လက်တွေ့တွင် အစိုးရ သုံးစွဲသည်များ နှင့် ရရှိသော အခွန်အကောက်များကိုပါ လေ့လာခြင်းဟူသော မူဝါဒ ပြင်ဆင် ဆုံးဖြတ်ခြင်း အဆင့် နှင့် ဖော်ဆောင်ခြင်း အဆင့် နှစ်ဆင့်လုံးတွင် အလျဉ်းသင့်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။

ထို့အပြင် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီးပွားရေး ရလဒ်များဖြင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုအား ရရှိစေပြီး ၎င်းလုပ်ငန်းအား အသုံးချမှုအပေါ် ထောက်ခံမှု တိုးပွားလျှက်ရှိသည်။^{၅၇}

လက်တွေ့တွင် ကျား၊ မ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းအား ချဉ်းကပ်ခြင်းသည် ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းစဉ် အပေါ်တွင်လည်း မူတည်နေသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းသည် ငွေကြေးများအား မည်သို့အသုံးချသည် နှင့် အရင်းအမြစ်များ အသုံးချ၍သော်လည်းကောင်း၊ အခွန်သက်သာခွင့်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း ရည်စူးသတ်မှတ်၍ မည်သို့သော လူမှုရေးရာ မူဝါဒ ဝတ္တရားများ၊ ကြေငြာချက်အား လုပ်ဆောင်သည့် ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ငန်းစဉ်အား ခြေရာကောက်လေ့လာသော လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအလိုက် ကွာခြားသွားသည်မှာ မည်သူမှ လုပ်ငန်းစဉ်အား ဦးဆောင်သည်ဟူသော အချက်ဖြစ်သည်။ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးချနေသော စံပုံစံ သုံးမျိုးရှိသည်။ အစိုးရမှ ဦးဆောင်ခြင်း၊ အစိုးရ နှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများမှ လုပ်ငန်းဖော်အနေဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းမှ ဦးဆောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလျ^{၅၈} နှင့် တောင်ကိုးရီးယားတွင် အစိုးရမှ ဦးဆောင်သော ပုံစံဖြင့် ဆောင်ရွက်သည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံများတွင် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်း ဖော်ပြချက်အား ထုတ်ပြန်ရန်မှာ အစိုးရ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဖော်ပြချက်များမှာ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဘတ်ဂျတ်နှင့်အတူ ထုတ်ပြန်ပြီး အစိုးရ အနေဖြင့် ၎င်း၏ မူဝါဒများအပေါ် ဘဏ္ဍာရေး ရည်စူးသတ်မှတ် ဆောင်ရွက်သည့် အတိုင်းအတာအား လေ့လာရသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် အခပေး လုပ်သားအင်အားစုတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ပါဝင်မှုအား တိုးမြှင့်ရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်း ဖော်ပြချက်သည် ကလေး သူငယ် စောင့်ရှောက်ရေး နှင့် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်သော အလုပ်ချိန်စသည့် နေရာများကဲ့သို့ မည်သည့်နေရာများတွင် မြှုပ်နှံအသုံးချသည်ကို အထောက်အထား နှင့် သရုပ်ခွဲချက် ပေးစွမ်းပြီး ၎င်းတို့သည် ရလဒ်အား အထောက်အကူပြုသည်။

တောင်အာရိက အမျိုးသမီး ဘတ်ဂျတ် အသင်းအဖွဲ့ (WBI)သည် လုပ်ငန်းဖော်ပုံစံ ချဉ်းကပ်မှု၏ စံပုံစံဖြစ်သည်။ ၎င်းအား၁၉၉၅တွင် လုပ်ငန်းဝန်ကို မျှဝေရန် နှင့် ပညာရပ် ကျွမ်းကျင်အရည်အသွေး ခိုင်ခိုင်မာမာ ရရှိစေရန်

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း နှစ်ခုဖြင့် ဘဏ္ဍာရေး လွှတ်တော် အမြဲတမ်း ကော်မတီ (ယခုအခါ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှု အဆင့်အတန်း နှင့် လူနေမှုဘဝ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ ကော်မတီ)မှ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သည်။ WBI သည် အမျိုးသားအဆင့်၊ စီရင်စု အဆင့် နှင့် ဒေသန္တရ အဆင့်မှ ဘတ်ဂျတ်များအား ကျား၊ မ ရှုထောင့်မှ လေ့လာဆန်းစစ်သည်။ WBI သည် အစိုးရမှ ဦးဆောင်သော လုပ်ငန်းများကိုလည်း အမျိုးသမီးများ နှင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် မည်မျှသက်ရောက်သည်ကို ခွဲခြား၍ တိုင်းတာလေ့လာသည်။

ယူကေ၏ ဘတ်ဂျတ်အား ကျား၊ မ ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်မှ စိစစ်ခြင်း ခံရသော်လည်း ပိုမို၍ ခိုင်မာသော ဆောင်ရွက်မှုအား အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းမှ ဦးဆောင်သည်။ အစိုးရ၏ အခွန်အကောက်များ နှင့် သုံးစွဲခြင်း အစီအမံများ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ယူကေ၏ ဒေသဆိုင်ရာ လွှတ်တော်များဖြစ်သည့် စကော့တလန်၊ နှင့် မြောက်အိုင်ယာလန်မှ လွှတ်တော်များတွင် တန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုများ ရှိကြသည်။^{၅၉} သို့သော် အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ (ဆောင်ရွက်မည်ကို) ဖော်ပြချက်အား ကျေကျေညက်ညက် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲ လေ့လာခြင်းကို နိုင်ငံများအလိုက် သက်ဆိုင်ရာ အမျိုးသမီး ဘတ်ဂျတ်အဖွဲ့များမှ ဆောင်ရွက်ပြီး ၎င်းအား ဆောင်ရွက်ပုံမှာ သင့်လျော်သော ဘတ်ဂျတ် လုပ်ငန်းစဉ်အား ပြင်ဆင်ဖော်ဆောင်ချိန် နှင့် အသုံးချချိန် နှစ်ခုလုံးတွင် ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဘတ်ဂျတ် အဖွဲ့များကို လူမှုရေး နှင့် စီးပွားရေး ဖူလုံမှု မူဝါဒများ အပါအဝင် အမျိုးသမီး နှင့် မိန်းကလေးငယ်များ နှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များအား ဆောင်ရွက်နေသော လူမှုအသိုက်အဝန်း နှင့် စေတနာ့ ဝန်ထမ်း ကဏ္ဍမှ ပညာကျော်များ၊ သုတေသနသမားများ နှင့် ကျွမ်းကျင် ပညာရှင်များဖြင့် ညွှန်ပေါင်းဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ကျား၊ မ ဘတ်ဂျတ် လုပ်ငန်းအား အစိုးရတွင် တရားဝင် လုပ်ငန်းစဉ် အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းဆော်ကြသည့်အဖြစ် လုပ်ဆောင်ပြီး အစိုးရ ဘဏ္ဍာများအား ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်း တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက် ထားရှိ သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့သည်။

၆.၃ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များအတွက် ရွေးချယ်စရာများ

ကျား၊ မ အယူအဆအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းကဲ့သို့ပင် ဖော်ဆောင်ဆဲ နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းကျား၊မ ကဏ္ဍမှ တိုးမြှင့်ကောင်းမွန်ရန် ဆောင်ရွက်လိုသော ဥပဒေ နှင့် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်၊ ၎င်းအားအသုံးချမည့် လွှတ်တော် ဝန်ထမ်းများ နှင့် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စွမ်းရည်၊ ၎င်းအား လက်တွေ့အသုံးချရန် လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များ နှင့် အရေးပါသည့်တစ်ချက်ဖြစ်သော ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရေးအား အပြောသက်သက်သာမဟုတ် လက်တွေ့ အောင်မြင်ရန် ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံရေး လိုလားချက်တို့သည် ၎င်းကျား၊ မ ကဏ္ဍအား ကျင့်သုံးရာတွင် သက်ရောက်မှုရှိသည်။

လွှတ်တော် နှင့် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ ပညာရှင်များ၏ ခြုံငုံ ဦးတည်ချက်မှာ လုပ်ငန်းဖော်များ နှင့် ပေါင်းစပ်၍ ၎င်းချဉ်းကပ်နည်းအား အချို့သော နယ်ပယ်များတွင်သာမက လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးတွင် အသုံးချနိုင်ရေးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ ပါလီမန်များ အဖွဲ့သည် အောက်ဖော်ပြပါ ကျား၊ မ အများလက်ခံမှု အယူအဆအား ဖော်ပြခဲ့သည်။

ကျား၊ မ အများလက်ခံမှု အယူအဆသည် အောက်ပါ လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သည်။ ကျား၊ မ သီးခြားစီ ခွဲခြား၍ အချက်အလက် ရယူခြင်း နှင့် အမျိုးသား နှင့် အမျိုးသမီး၏ အနေအထား အပေါ် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် ရယူခြင်း၊ အခြေအနေ အနေအထားတစ်ခုတွင် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ မိန်းကလေး နှင့် ယောက်ျားလေးများအကြား အရင်းအမြစ်များ၊ အခွင့်အလမ်းများ၊ အကန့်အသတ်များ နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ မည်သို့ ခွဲဝေရရှိသည်ကို မီးမောင်းထိုးလေ့လာသော ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကျား၊ မ သတိချပ်သော စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း ယန္တရားအား ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု ဦးတည်ချက်များ မည်သည့် အတိုင်းအတာအထိ ပြည့်မီသည်ကိုလည်းကောင်း ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေး ပြောင်းလဲမှုများ အောင်မြင်မှုကိုလည်းကောင်း တိုင်းတာရန် ညွှန်းစံများ သတ်မှတ်ခြင်းတို့ပါဝင်သည်။^{၆၀}

အဆိုပါ လုပ်ငန်းများ ဖော်ပြသကဲ့သို့ ကျား၊ မ ကဏ္ဍ လုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကျင့်ထုံးများသည် “ကောင်းမွန်သော လွှတ်တော်” တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ရန် လိုအပ်သော ခိုင်မာ၍ သေသပ်သော မူဝါဒ ဖော်ဆောင်မှု၊ တာဝန်ခံမှု အဆင့်အတန်းမြင့်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ကြီးကြပ်မှုအား အားသွန်ခွန်စိုက်ဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်း နှင့် ငွေအား တန်ဖိုးရှိစွာ အသုံးပြုခြင်း တို့ နှင့် ထင်ဟပ်ချိတ်ဆက်နေပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ၎င်း(ကျား၊ မ ကဏ္ဍလုပ်ငန်း)သည် စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားခြင်း၊ ထိရောက်ခြင်း ရှိသော လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများအား အထောက်အကူပြုဖြည့်စွက်ပြီး ဝန်ပိုစေခြင်းမရှိပါ။

ကျား၊ မ ကဏ္ဍ လုပ်ငန်းသည် အမျိုးအစား စုံလင်ကွဲပြားရာ ၎င်းအား မည်သို့ချဉ်းကပ်မည်နည်းဟူသော ရွေးချယ်စရာ ကျယ်ပြန့်ပြီး အသီးသီးအလိုက် အားသာချက်များရှိသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ မည်သည်အား အသုံးပြုရမည်ကို လွှတ်တော်သည် လက်ရှိတွင် မည်သည့်အနေအထားတွင်ရှိပြီး ရေတိုတွင် မည်သို့ဖြစ်ထွန်းလိုသည်ကို အခြေခံ စံထား လေ့လာဆန်းစစ်ချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရသည်။

လွှတ်တော်အား ကျား၊ မ ဆိုင်ရာ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရလဒ်များ ရရှိစေရန် အထောက်အကူပြုလိုသော အသုံးပြုကျင့်သုံးသူများသည် အောက်ဖော်ပြပါတို့ အနက်မှ အချို့ ရွေးချယ်စရာများအား အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဤအကြံပြုချက်များမှာ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်များ အနေဖြင့် စတင်ဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်နိုင်သော နယ်ပယ်ကဏ္ဍများ နှင့် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ လုပ်ငန်းအား အရံသင့် ပေါင်းစပ်နိုင်/ပေါင်းစပ်သင့်သော နယ်ပယ်များအား အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အား ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်သင့်မှု အလိုက် စီစဉ်ထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့အား တစ်သွေ မတိမ်း အနက်ပြန်ဆို၍ ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု မဆိုလိုဘဲ အခြေအနေအလိုက် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

၁။ သက်သေအခြေခံ မူဝါဒ ဖော်ဆောင်ခြင်း နှင့် အချက်အလက်အား ရယူခြင်းဖြင့် စတင်ခြင်း။ သက်သေ အခြေခံ မူဝါဒ ဖော်ဆောင်ခြင်းအား ကျင့်သုံးသော လွှတ်တော်များသည် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲ လေ့လာခြင်းအား စတင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော အချက်အလက်များ နှင့် အသေးစိတ်များအား လွယ်ကူစွာ ဖြည့်စွက်နိုင်ပြီး ပေါင်းစပ်နိုင်သည့် စံသတ်မှတ်ချက်တစ်ခုအား အသုံးပြုသည်။ သက်သေအခြေခံ မူဝါဒ ဖော်ဆောင်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ ပင်မ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့်

ပညာရှင် ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ယုံကြည်ကိုးစားထိုက်သော ကျား၊ မ သီးသန့်ခွဲခြားထားသည့် အချက်အလက်များအား ပုံမှန် ရရှိရန်၊ မူဝါဒ ဖော်ဆောင်မှု အမျိုးအစားအားလုံးအတွက် ဤသို့သော သတင်းအချက်အလက်အားများ ရယူခြင်း နှင့် သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းသည် အရေးကြီးပုံအား ခိုင်ခိုင်မာမာ သိရှိနားလည်စေရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါ အချက်အလက်များ (နှင့် လူမှုရေးရာ နှင့် အပြုအမူဆိုင်ရာ သုတေသန ပုံစံများ) အား ပြန်ဆိုနိုင်သော ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စွမ်းရည် ၎င်းတို့တွင်ရှိခြင်း စွမ်းရည်အား ရရှိနိုင်ခြင်း နှင့် မူဝါဒအား အသုံးပြုရာတွင် တိုင်းတာနိုင်သော အညွှန်းစံများ တည်ဆောက်ခြင်း တို့ ခိုင်မာစွာရှိရန် လိုအပ်သည်။

၂။ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း အဖွဲ့တွင် စွမ်းရည် ဝါ အဖွဲ့အစည်းတွင်း စွမ်းရည် နှင့် ၎င်းတို့အား ခိုင်မာစေရန် အထောက်အကူပြုခြင်း။ ယခင်အချက်တွင် အကြံပြုခဲ့သကဲ့သို့ အကယ်၍ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုအား ဆောင်ရွက်ရန် အဖွဲ့တွင် စွမ်းရည်မရှိခြင်း နှင့် လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များ ချထားမှု မရှိခြင်း တို့ဖြစ်ပါက ကောင်းမွန်သော ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲ လေ့လာခြင်းအား ပျိုးထောင်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ရဝမ်ဒါမှ အတွေ့အကြုံ ဥပမာသည် သင့်လျော်ပေသည်။ ရဝမ်ဒါ ဆီးနိတ် လွှတ်တော်မှ တွေ့ရှိရသည်မှာ အမျိုးသမီး လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် တိုင်းရေးပြည်ရာများအား စီမံခန့်ခွဲနေသော်လည်း ဝန်ထမ်းများသည် ကျား၊ မ ကဏ္ဍ လုပ်ငန်း အယူအဆအား မည်ကမတ်ထသာသိ၍ ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာချက် မဆောင်ရွက်တတ်ကြောင်းကို ရဝမ်ဒါ ဆီးနိတ်လွှတ်တော်မှ ၂၀၀၉ ကျား၊ မ လေ့လာချက် အရသိရသည်။^{၆၀} လွှတ်တော်အတွင်းမှ ဝန်ထမ်းအားလုံးသည် လိုအပ်သော ပညာရပ်စွမ်းရည်ရှိရန်လိုအပ်သည်။ သုတေသနသမားများ၊ ကော်မတီဝန်ထမ်းများ၊ ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲသူများ နှင့် လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌရုံးအား အထောက်အကူပြုနေသည့်သူများ အနေဖြင့် လိုအပ်သော စွမ်းရည်များ၊ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိရန်လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ ဥပဒေသည် တန်းတူညီမျှမှုအား ခိုင်မာဖြစ်ထွန်းစေပြီး တည်မြဲအိမ်နီးများသည် အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်အား ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်များတွင် အထောက်အကူပြုမည့် အစီအစဉ်များ အနေဖြင့် အဓိက လိုအပ်သည့် ကွာဟချက်များအား သိရှိရန် လက်ရှိ အရင်းအမြစ်များ၊ စွမ်းရည်များ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ လေ့လာရန်လိုအပ်သည်။ ၎င်းနောက်တွင် အဆိုပါလိုအပ်ချက်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် သင်ယူလေ့လာမှု အရင်းအမြစ်များ လက်လှမ်းမီ ရရှိမှုပါ ပါဝင်သော အထောက်အကူပြု အစီအစဉ်အား ပုံစံထုတ်သည်။

၃။ မည်သည့် ယန္တရားသည် လွှတ်တော် အတွက် အကျိုးအရှိဆုံးဖြစ်မည်ကို လေ့လာဖော်ထုတ်ခြင်း။ လွှတ်တော်၏ လက်တွေ့ အနေအထားနှင့် မည်သည်နှင့် အသင့်လျော်ဆုံး ဖြစ်မည်နည်း။ ၎င်းသည် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအား ဘက်စုံအသုံးပြုခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ချဉ်းကပ်နည်းဖြစ်ပါသလား။ သင့်လျော်သော ဥပဒေများအား စိစစ်ရန် သီးသန့် ရည်စူးထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အား ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှု ကော်မတီ ဖွဲ့စည်း၍ အပ်နှင်းရန် တည်မြဲအိမ်နီးအား ပြင်ဆင်သင့်ပါသလား။ သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအတွက် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအား လုံးလုံးလျားလျား ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းနိုင်သော လက်ရှိ သို့မဟုတ် ဖြစ်ထွန်းလာမည့် အနေအထားရှိပါသလား။ ဤယန္တရားအား ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှ မရှိမှုအား ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ရန် စစ်မှန်သော သံနိဋ္ဌာန် ရှိနေသမျှ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်စဉ် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ရွေးချယ်စရာများမှာ အကန့်အသတ်မရှိပေ။

၄။ ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းသည် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု အတွက် စတင်မှတ်တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ကျား၊ မ ကဏ္ဍ ဘတ်ဂျတ်လုပ်ငန်းသည် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု ပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး ကျနစွာ ဆောင်ရွက်ထားပါက အလွန်ပင် အစွမ်းထက်ပေသည်။ ၎င်းသည် လက်ရှိ တည်ဆဲ ဘတ်ဂျတ် လုပ်ငန်းစဉ်အား အခြေခံကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်ရာ ၎င်းသည် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းကို ပိုမို၍ တိုက်ရိုက်ဆောင်ရွက်နိုင်သော လမ်းကြောင်းရှိပြီး မူဝါဒ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ သက်ရောက်မှုအချို့အား ဖော်ပြနေသည်။ ၎င်းသည် ဘဏ္ဍာရေး ကြီးကြပ်မှု နှင့် တာဝန်ခံမှု လုပ်ငန်းအား အထောက်အကူပြုသည်။ အကယ်၍ သင် အထောက်အကူပြု ဆောင်ရွက်မည့် လွှတ်တော်သည် ကျား၊ မ သရုပ်ခွဲ လေ့လာခြင်းအား ဘက်စုံ ချဉ်းကပ်ခြင်းအား ရုန်းကန်ဆောင်ရွက်နေရလျှင် ကျား၊ မ ဘတ်ဂျတ် လုပ်ငန်းသည် အဆိုပါ စနစ်များ နှင့် အမူအကျင့်များအား ပေါင်းစပ်ရန် စတင်နိုင်သည့် လက်လှမ်းမီ၍ အဖိုးတန်သော စတင်မှတ်တစ်ခု ဟုတ်/မဟုတ်အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

၇. နိဂုံး ဒီမိုကရေစီ အထောက်အကူတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အနေအထား

ဤနှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်သည် မတူညီသော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း အလေ့အထများ အဓိကအားဖြင့် မူလ ဥပဒေ နှင့် နည်းဥပဒေအား အတိုင်းတာတစ်ခုအထိ ခြုံငုံဖော်ပြပါသည်။ ဤလေ့လာချက်သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် သက်ရောက်မှုအား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ ယန္တရားတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ဆွေးနွေးမှုအား အစပျိုးစေပြီး ဝက်စ်မင်းစတား ဒီမိုကရေစီ ဖောင်ဒေးရှင်းအနေဖြင့် လွှတ်တော်များအား အထောက်အကူပြုနိုင်မည့် နယ်ပယ်ကဏ္ဍအသစ်များအား ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်စေနိုင်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ တည်ဆောက်ရေး အစီအစဉ် ပြင်ဆင်ရာတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ပုံသဏ္ဍာန် သုံးမျိုးဖြင့် တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း နှင့် လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

၇.၁ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း - နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီ အခြေခံအုတ်မြစ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်နေသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း အပြောင်းအလဲသည် နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်မှု စနစ်တွင် အခြေခံတည်နေသော လေ့ထုံးတမ်းများနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများအပေါ် အခြေခံ ပြောင်းလဲမှုများအား ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တောင်အာဖရိက၊ တူနီးရှား နှင့် မြန်မာတို့တွင် လွှတ်တော်များသည် ယိုယွင်းနေပြီး၊ ခေတ်နောက်ကျ၍ သင့်လျော်မှုမရှိသော ဥပဒေမူဘောင်များတွင် လုပ်ဆောင်ရသည်။ လက်ရှိ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံအား ခြေရာကောက်ခြင်းသည် အချို့သော ဥပဒေများအား အစားထိုးခြင်း သို့မဟုတ် အချို့သော ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်းတို့အား လုပ်ဆောင်ရုံမျှသာမကပေ။ ဤအနေအထားတွင် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်အား တည်ဆဲဥပဒေ တစ်ခုစီသည် စိတ်ကျေနပ်ဖွယ်မရှိသည့်အဆင့်မှ သင့်လျော်မှုမရှိသည့်အဆင့် သို့ သတ်မှတ်စေနိုင်ပြီး လွှတ်တော်အနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီ အခြေခံအုတ်မြစ်အား ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး ဥပဒေပြုရေး အစီအစဉ်အား ဖြစ်ပေါ်စေသော အလေ့အထ (ဝါ ကျင့်စဉ်) ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့သော ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက်စိစစ်ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်နေသော နိုင်ငံများအတွက် အားသာချက် တစ်ခုမှာ လက်ရှိလူမှုလိုအပ်ချက်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်စေရေးအတွက် အရှိန်အဟုန်အသစ်အား ဖြစ်ပေါ်စေရန် ၎င်းသည် ခေတ်နောက်ကျနေသော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်များအား ပြန်လည်စတင်နိုင်စေပါသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် လွှတ်တော်မှ ကျောထောက်နောက်ခံပေးထားသော လူထုအခြေပြု စီမံအုပ်ချုပ်မှုအား ချိတ်ဆက်ပေးသော လူထုအခြေပြု အချုပ်အခြာအာဏာ နိယာမအား အခြေတည်၍ နိုင်ငံ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှု ဖွဲ့စည်းပုံအား ပြန်လည် စတင်ရန်လည်း အထောက်အကူပြုပေသည်။ ဒီမိုကရေစီ အထောက်အကူပေးစွမ်းသူများသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ

ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အထောက်အကူပြုကြသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ အချို့သော နည်းလမ်းများအား ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည်။

မြန်မာလွှတ်တော်သည် လက်ရှိတွင် ကိုလိုနီခေတ်မှ ဥပဒေဟောင်းများအား ပယ်ဖျက်ခြင်းအပါအဝင် ဥပဒေဟောင်းများစွာအား သုံးသပ်လျက်ရှိသည်။ စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ ဥပဒေဟောင်းများသည် မြန်မာဘာသာဖြင့် မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ (၎င်းတို့အား အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည်။) ထို့ကြောင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ၎င်းဥပဒေများအား ရုံးသုံးဘာသာဖြစ်သည့် မြန်မာဘာသာသို့ ဦးစွာပြန်ဆိုရမည်။

ဇယား ၉ - ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း		
စိန်ခေါ်မှု	ဆောင်ရွက်နိုင်မှု	လက်တွေ့ကျသော ဖြေရှင်းနည်းများ
ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုရှိသည့် ဒီမိုကရေစီ အုပ်ချုပ်မှု ခိုင်မာစေရန် အခြေခံအုတ်မြစ်သည် အကန့်အသတ်များနေခြင်း၊ သင့်လျော်မှု မရှိခြင်း သို့မဟုတ် (လုံးဝ) မရှိခြင်း	နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုရေး အနေအထားသွင်ပြင်အား မြှင့်တင်ရန် နှင့် သုံးသပ်မှုများအား ကြောင်းကျိုးဆီလျော်မှုရှိစေရန် PLS အား အသုံးပြုခြင်း	ဥပဒေ ပြန်လည်သုံးသပ်ရေး ကော်မရှင် ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု ဘောင်အတိုင်းအတာ (ToR)၊ အချိန်ကာလဘောင်များ၊ ဆွေးနွေးမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် လွှတ်တော်အား တင်ပြချိတ်ဆက် ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်ခြင်း (လိုအပ်သည့်နေရာတွင်)တို့အား အထောက်အကူပြုခြင်း
		နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပေါင်းချုပ်အား အကျဉ်းချုပ်တစ်စောင်ပြုစုခြင်း
		လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် ဝန်ထမ်းများအား ဥပဒေပေါင်းချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများအား သင်တန်းပို့ချခြင်း နှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်း။
		ဒုတိယအဆင့် ဥပဒေ ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းအတွက် လိုအပ်သော စည်းမျဉ်း၊စည်းကမ်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအပါအဝင် PLS လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများအား ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဖော်ဆောင်မှုအား အထောက်အကူပြုခြင်း

၇.၂ သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း - လွှတ်တော်၏ ဒီမိုကရေစီ နေရာအား ပုံဖော်ခြင်း နှင့် စုစည်းခြင်း

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း ဒုတိယ အမျိုးအစားမှာ သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း အတွေ့အကြုံ၊ ပညာရေး နှင့် စွမ်းရည်များ မရှိခြင်းသည်

လွှတ်တော်အနေဖြင့် လုံလုံလောက်လောက်သော အရင်းအမြစ်များအား စုစည်း၍ ပြန်လည်တုန့်ပြန်ဖြေရှင်းနိုင်သော ဥပဒေ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား မဆိုထားနှင့် အရေးကြီးသော လူမှုလိုအပ်ချက်များအား ခေတ်ကာလနှင့်အညီ ကိုက်ညီစွာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် ရေးဆွဲခြင်းတို့တွင်ပင်လျှင် ကြီးစွာသော အခက်အခဲများအား ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် နောက်ခံအနေအထားနှင့် ကိုက်ညီသော ဥပဒေများအား ရေးဆွဲရန်လိုအပ်သော စွမ်းရည်များ လွှတ်တော်တွင် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မရှိတတ်ပေ။ ရံဖန်ရံခါတွင် ထုတ်ပြန်ပြီးသော ဥပဒေများအား ထောက်ခံ/ကန့်ကွက် ဆွေးနွေးမှု မှတ်တမ်းများ နှင့် (ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း) စံသတ်မှတ်ချက်များအား မှတ်တမ်းများ ထားရှိရန်ပင် ရုန်းကန်နေရသည်။ လွှတ်တော်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ဥပဒေအား ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် နိုင်ငံအနေဖြင့် မည်သည့် အနေအထားတွင် ရှိခဲ့သည်၊ မည်သို့အုပ်ချုပ်ခံခဲ့ရသည်စသော သမိုင်းနောက်ခံအားလည်း သတိမူရန်လိုအပ်သည်။ ဥပဒေဆိုင်ရာ လေ့လာခြင်းသည် လွှတ်တော်အား လတ်တလောဖြစ်ပေါ်နေသော လူမှုလိုအပ်ချက်များအား ဥပဒေပြင်ဆင်ခြင်းမှ တစ်ဆင့် တုန့်ပြန်စေနိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်၏ ပညာရပ်များ နှင့် စွမ်းရည်များအား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် အလားအလာရှိပြီး အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းဟူသော အဟန့်အတားမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။

လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ပါဝင်မှု နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း၏ (လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ) အသိပညာ ဗဟုသုတ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် လွှတ်တော်၏ ဥပဒေအား သုံးသပ်မှုစွမ်းရည်အား စိန်ခေါ်မှုအဖြစ်ကြုံတွေ့ရစေသည်။ လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေလေ့လာခြင်းအား စုစည်းပြီး (စနစ်တစ်ခုအဖြစ်) တည်ဆောက်၍ တည်ဆဲဥပဒေများ နှင့် အဆိုပြုထားသည့် ဥပဒေများအား အကဲဖြတ်သော အခြေခံတစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုရန် အရေးကြီးပေသည်။ ၎င်းကဲ့သို့ အရေးကြီးခြင်းမှာ ဥပဒေအထောက်အကူ စနစ်များ နှင့် သုတေသနလုပ်ငန်းများတွင် (အချိန်ပေး) ရင်းနှီးမြုပ်နှံခြင်းအား အုပ်ချုပ်ရေး၏ ထိန်းချုပ်မှု မပါဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အဖွဲ့အစည်းတွင် ရေရှည် ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုအား ဖြစ်ပေါ်စေပြီး စတင်ကာစ လွှတ်တော်များ သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံအနေအထားတွင် ဆောင်ရွက်နေသော လွှတ်တော်အား ဖြည့်စွက် အထောက်အကူပြုမှုအား ကိုယ်စားပြုသည်။ အောက်ဖော်ပြပါတို့မှာ အစီအစဉ်ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် တွေ့ရှိရမည့် ပုံစံများအား အကြံပြုချက်များဖြစ်သည်။

ဇယား ၁၀ - သတင်းအချက်အလက်ပေး ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း		
စိန်ခေါ်မှု	ဆောင်ရွက်နိုင်မှု	လက်တွေ့ကျသော ဖြေရှင်းနည်းများ
အုပ်ချုပ်ရေး ကဏ္ဍ၏ လွှမ်းမိုးမှု နှင့် ကျယ်ပြန့်သောစီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ	ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစွန်းနှစ်ဘက် (ဥပဒေမပြုမီ နှင့် ပြုပြီး)အား အထောက်အကူပြုသော	လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့် ဝန်ထမ်းများအား ဥပဒေ အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ခြင်းအား သင်တန်းပို့ချခြင်း နှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်း။

စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် လွှတ်တော်၏ နည်းပညာဆိုင်ရာ စွမ်းရည်များ ချိန်လှည့်ရသည်။	အလုံးစုံ ချဉ်းကပ်နည်းဖြင့် ဥပဒေပြုခြင်း စွမ်းရည်အား ဖော်ဆောင်ရန် PLS ကျင့်ထုံး များ နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ဖော်ဆောင်ရန်	အခြား လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များမှ စုစည်းထားသည့် တွေ့ရှိချက်များအတွက် PLS တုံ့ပြန်အကြံပြုမှု ယန္တရားအား ဖော်ဆောင်မှုအား အထောက်အကူပြုခြင်း။ ဥပဒေအား mappingဆွဲရန် အကြံပြုခြင်း နှင့် သင်တန်းပို့ချခြင်း
---	---	---

၇.၃ လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း - ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်အား ပြန်လည် တည်ဆောက်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးဆဲ (စတင်ခါစ) လွှတ်တော်များစွာသည် လတ်တလော သမိုင်းစဉ်၌ လွှတ်တော်အနေဖြင့် လူထု၏ ဥပဒေရေးရာ လိုအပ်ချက်များအား အောင်မြင်စွာ ပြည့်မီစေရေး ဆောင်ရွက်နိုင်မှု နည်းပါးသည့် ဒီမိုကရေစီ လေဟာနယ်တွင် ဆောင်ရွက်နေကြရသည်။ အကယ်၍ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းသည်) သိသာမြင်သာပြီး လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားပြု ဆောင်မှုအား ခိုင်မာအားကောင်းစေသော ပြည်သူလူထုနှင့် တရားဝင်တုံ့ပြန်မှု ယန္တရားအား တည်ထောင်နိုင်ပါက ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် လွှတ်တော်၏ ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်အား (ပြန်လည်) တည်ဆောက်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် စွမ်းဆောင်ပေးသည်။ ဤသို့သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လူသိရှင်ကြားပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုသည်။

လူသိရှင်ကြား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း၏ အလားအလာရှိသော ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ ပေးစွမ်းနိုင်မှုများမှာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့် သာမန် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စနစ်တစ်ခုအား သာမန် အကောင်အထည်ဖော်မှုမှ ရနိုင်သော အရာအားလုံးအား ရရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များအား လူထုထံ အသိပေး ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်သော အကျိုးကျေးဇူးများကိုလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ လွှတ်တော် တစ်ရပ်သည် သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေများအား အကဲဖြတ်ရန် တာဝန်ပေး၍ ကော်မတီတစ်ရပ်အားဖွဲ့စည်းပြီး ၎င်းသည် ဆောင်ရွက်ချက်များ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းစဉ်များကိုပင်လျှင် လူထုသံအသိပေး ဆောင်ရွက်သည်။ နိုင်ငံတကာ အထောက်အကူပြု အဖွဲ့အစည်းမှ အနေအထားအရဆိုရလျှင် ထိရောက်သော လူသိရှင်ကြား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းဖြစ်ပေါ်စေရန် လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား လူထုအားလုံးပါဝင်ပြီး၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိ၍ တန်းတူညီမျှမှုရှိသည့် လူထုထိတွေ့ဆောင်ရွက်မှုအား လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် သီးသန့်သတ်မှတ် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ အနှစ်သာရအရဆိုရသော် လူသိရှင်ကြား ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းသည် လွှတ်တော်အနေဖြင့် ဥပဒေရေးရာ အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းကိုသာမက လူထုပူးပေါင်းပါဝင်မှု နှင့် လူထုဆက်ဆံရေးအား ၎င်း၏ အကြောင်းအရာဘောင်အတွင်းမှ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အထောက်အကူပြုပေသည်။ ၎င်းသည် မည်သို့ မည်ပုံရှိသည်ကို အောက်ဖော်ပြပါ ဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ဇယား ၁၁ - လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း		
စိန်ခေါ်မှု	ဆောင်ရွက်နိုင်မှု	လက်တွေ့ကျသော ဖြေရှင်းနည်းများ
လွှတ်တော် နှင့် ပြည်သူ့လူထုကြား ထိရောက်သော ဆက်ဆံရေး သို့မဟုတ် တည်ဆောက်ထားသော ဆက်ဆံရေးမရှိခြင်း	ပြီးခဲ့သည့် မမျှတမှုများအား ဖြေရှင်းရန်၊ ရင်ကြားစေရေးအား မြှင့်ရန် နှင့် လွှတ်တော်၏ အနာဂတ် အခန်းကဏ္ဍသည် ဥပဒေရေးရာ ဘောင်ဝင်မှု ခိုင်အားကောင်းစေရန် PLS လုပ်ငန်းစဉ်များ	ပြန်လည်သုံးသပ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းတွင် လူထုကြားနာပွဲများ ဆောင်ရွက်ခြင်း
		လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ တွေ့ရှိချက်များ နှင့် အကြံပြုချက်များအား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း
		ကျင့်ထုံးများ သို့မဟုတ် လူမှု ထိတွေ့ ပေါင်းစပ် ဆောင်ရွက်မှုအား အထောက်ပြုခြင်း

၇.၄ ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း

ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း စတုတ္ထနည်းလမ်းမှာ ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား လေ့လာ၍ ဥပဒေ ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်း နှင့် အတည်ပြုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်မှ မည်သည်တို့အား သင်ခန်းစာယူနိုင်သည်ကို သိရှိနိုင်သည်။ အချို့သော အသွင်ကူးပြောင်းဆဲ တိုင်းပြည်များတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် မူဝါဒ အစီအစဉ်ကြောင့် (ဥပမာ ဥရောပသမဂ္ဂ ဝင်ရောက်ခွင့်အတွက် ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းခံရသော နိုင်ငံများ၌ ပေါင်းစပ်ရေး အစီအစဉ်ကြောင့်) လွှတ်တော်သည် ဥပဒေများ မြန်မြန်အတည်ပြုပေးရန် ဖိအားပေးခံရခြင်း သို့မဟုတ် ရာဘာတံဆိပ်တုံးထုပေးရုံမျှသာ တာဝန်ယူရသော အနေအထားမျိုးရှိတတ်သည်။ အလားအလာရှိသော သင်ခန်းစာ တစ်ချက်မှာ အဆိုပါကဲ့သို့သော လျှင်မြန်စွာ ဥပဒေပြုငြားခြင်းတွင် နေဝင်ချိန် (ဥပဒေ သက်တမ်း ကုန်ဆုံးခြင်း) သို့မဟုတ် ပြန်လည်သုံးသပ်ရေး စာသား ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် အသစ် ပြုငြားလိုက်သော ဥပဒေသည် အချိန်ကာလ တစ်ခုအထိသာ အသက်ဝင်မည် (နေဝင်ချိန်စာပိုဒ်) ဖြစ်ပြီး အချိန်ကာလပြည့်သောအခါ မဖြစ်မနေ ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းကို ခိုင်မာစွာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေ၊ လွှတ်တော် နှင့် ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ ယူကေ အောက်လွှတ်တော်ကော်မတီသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း မူဝါဒ မူဘောင်အား ငြင်းခုံဆွေးနွေးရာတွင် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးမှ “အနာဂတ်တွင် ဥပဒေပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား ထိန်းကျောင်းရန် မည်သည့် သင်ခန်းစာများ ရယူနိုင်သည်ကို (ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းကြောင့်) ထင်ရှားစွာ သိမြင်စေသည်” ဟု ထောက်ခံဆွေးနွေးခဲ့သည်။^{၆၂}

၇.၅ ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအပေါ် WFD ၏ အစီအစဉ်

ဤနှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်တွင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ ဥပဒေရေးရာ အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာအရ လွှတ်တော်သည် ကြီးကြပ်မှုတာဝန် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့် ဝတ္တရားအဖြစ် လွှတ်တော်ထံ အပ်နှင်းထားသည်လည်းဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ထိုဝတ္တရားအား ကျေပွန်စေရန် လွှတ်တော်အနေဖြင့် အထူးပြု ကော်မတီများအား ဖွဲ့စည်း၍ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် သရုပ်ခွဲလေ့လာမှု ပြုလုပ်ခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် အစိုးရမှ ပေးပို့လာသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အစီရင်ခံစာများအား လေ့လာခြင်းဟူ၍ ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။ (ဥပဒေအား) အကဲဖြတ်လေ့လာမှု လုပ်ငန်းစဉ်၏ မတူညီသော အဆင့်ဆင့်တွင် အစိုးရ နှင့် လွှတ်တော်၏ အထောက်အကူပြု ပါဝင်မှု အခန်းကဏ္ဍမှာ သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားသည်။ အစိုးရသည် ဥပဒေအား အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးရန် တာဝန်ရှိပြီး ဥပဒေအား မည်သို့မည်ပုံ ကျင့်သုံးသည်နှင့်စပ်လျဉ်းသော သတင်းအချက်အလက်များအား ရယူစုဆောင်းရန် နည်းလမ်းများရှိသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင် လွှတ်တော်သည် အဆိုပါ လုပ်ငန်းများအား ကြီးကြပ်ရန် တာဝန်ရှိပေသည်။

ဤမူဝါဒ အကြံပြုချက် နှင့် လွှတ်တော်များအား စွမ်းရည်မြှင့်တင် တည်ဆောက်မှု အထောက်အကူတွင် WFD သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား မည်သို့ မိတ်ဆက်စတင်မည်ဟူသော နည်းလမ်းများအား အကြံပြုပေးနိုင်သည်။

(၁) ဝန်ကြီးဌာနများအား ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်ကျင့်သုံးမှုကို လွှတ်တော်ထံပုံမှန် တင်ပြစေပါသည်။ အဆိုပါပုံစံသည် ယူကေပုံစံအား အခြေခံထားပြီး ဝန်ကြီးဌာနများသည် ဥပဒေများ ပြဌာန်းပြီးနောက် သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်အကြာတွင် အဆိုပါ ဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးမှု အပေါ် မှတ်တမ်းပြင်ဆင်ပေးရသည်။

(၂) ဒုတိယ နည်းလမ်းမှာ လွှတ်တော်သည် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအား လေ့လာရန် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသော တရားဝင် အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံး) သို့မဟုတ် ပြင်ပ အမှီအခိုကင်းလွတ်လပ်သော အဖွဲ့အစည်းများ ဥပမာအားဖြင့် တက္ကသိုလ်များ စသည့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းအား တာဝန်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၃) တတိယ နည်းလမ်းမှာ လူထုကြားနာပွဲများ၊ သက်သေများ စုဆောင်းခြင်း နှင့် သုတေသန ဌာန သို့မဟုတ် ဥပဒေပြုရေး ဌာနမှ လွှတ်တော်ဝန်ထမ်းများမှ သုတေသနပြုလေ့လာခြင်းအားဖြင့် လွှတ်တော်သည် ရွေးထုတ်ထားသော ဥပဒေများ၏ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုအား ၎င်းကိုယ်တိုင် လေ့လာစုံစမ်းမှု ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အကယ်၍ လွှတ်တော်တစ်ရပ်သည် WFD အစီအစဉ်၏ အထောက်အကူဖြင့် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် ၎င်း၏ အလားအလာရှိသော အခန်းကဏ္ဍအား ပိုမို၍ နက်နက်နဲနဲ သရုပ်ခွဲလေ့လာလိုပါက အဓိကမေးခွန်းများမှာ

- (၁) ၎င်းသည် မည်သည့် ပုံစံရှိသင့် သနည်း။
- (၂) ၎င်းသည် မည်သို့သော ဦးစားပေးအဆင့် ရှိသင့် သနည်း။
- (၃) ၎င်းအား မည်သည့်အချိန်တွင် အသုံးပြုသင့် သနည်း။

အဆိုပါ မေးခွန်းများအား ဖြေဆိုရာတွင် လွှတ်တော်သည် လက်ရှိ ရှိနေသော အမြဲတမ်း ကော်မတီများအား အဆိုပါ (ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း) လုပ်ငန်းတာဝန်အား ပေးအပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဥပဒေ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အထူး သို့မဟုတ် ကာလတို ကော်မတီများအား ဖွဲ့စည်း၍ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း စသည့် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အခြား လွှတ်တော်များ၏ အတွေ့အကြုံများအား ထည့်သွင်း စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ ဥပဒေပြုဌာနများတွင် ဥပဒေသက်တမ်းကုန်ဆုံးမှုဆိုင်ရာ စာပိုဒ် ပါဝင်ပါက ဥပဒေအား မဖြစ်မနေ သုံးသပ်လေ့လာရန်လိုအပ်ပါသည်။^{၆၃} ၎င်းသည် နည်းဥပဒေ (စည်းမျဉ်းများ)အား အသုံးပြုခြင်းအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပေသည်။ အဆိုပါကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းများအား စတင် ဆောင်ရွက်ရန် သင့်လျော်သော “စတင်ရာနေရာ” ၏ သဘောသဘာဝကိုလည်း လေ့လာနိုင်ပေသည်။

အကယ်၍ လွှတ်တော်တစ်ရပ်သည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်းအား ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိသော်လည်း အရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်ရှိနေပါက WFD အစီအစဉ် အနေဖြင့် ရှေ့ပြေးစီမံချက်တစ်ခုအား ဖော်ဆောင်ရန် အကြံပြုနိုင်ပြီး ၎င်းမှတစ်ဆင့် လွှတ်တော်သည် အချိန်ကာလတစ်ခု ဥပမာအားဖြင့် နှစ်နှစ်တာကာလတွင် ဥပဒေအချို့ (နှစ်ခုမှ သုံးခု) အား အကောင်အထည်ဖော်မှုအပေါ် လေ့လာနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ နှစ်နှစ် ကာလပြီးနောက်တွင် ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းအား အကဲဖြတ်နိုင်ပြီး ပိုမို၍ ယျေဘုယျဆန်ပြီး အဖွဲ့အစည်း၏စနစ်အဖြစ် ချဉ်းကပ်နိုင်ရန် သင်ခန်းစာများ လေ့လာ ရရှိပါသည်။ ရှေ့ပြေးစီမံချက်သည် ရွေးချယ်ထားသည့် ဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ဝန်ကြီးဌာန မှ အစီရင်ခံခြင်းအား ကော်မတီမှ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းပုံစံ၊ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများမှ သုတေသနအား ကော်မတီအနေဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ကော်မတီမှ ဦးဆောင်သည့် လေ့လာစုံစမ်းမှုများ နှင့် ၎င်း(ဥပဒေအကောင်အထည်ဖော်မှု) အပေါ် လွှတ်တော်မှ သုတေသနပြုဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ အနေဖြင့်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။

ဥပဒေအား စောင့်ကြည့်ခြင်း နှင့် ဥပဒေ၏ ရလဒ်များအား စဉ်းစားသုံးသပ်ရာတွင် အရေးကြီးသော အချက်အလက်တစ်ခုမှာ ဥပဒေအား ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းတို့ အကြား ရှင်းလင်းထင်ရှားသော ချိတ်ဆက်မှု ရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ ကြိုတင်ခန့်မှန်းတွက်ဆထားသော သက်ရောက်မှု ဆန်းစစ်လေ့လာချက်နှင့် ဥပဒေနှင့် ချိတ်ဆက်၍ အခြား ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားသော အချက်အလက်များသည် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းတို့အား လုပ်ဆောင်မည့် ရှင်းလင်းတိကျသော အချိန်ကာလသတ်မှတ်ချက်အား ထားရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါ အချိန်ကာလ သတ်မှတ်ချက် နှင့် စံနှုန်းများသည် ဥပဒေပြုပြီးနောက် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဥပဒေပြုပြီးနောက် စိစစ်ခြင်း လုပ်ငန်းသည် လူထုအတွက် သင့်လျော်မှုရှိပြီး ဥပဒေအား အကဲဖြတ်ရာတွင် လူထုအနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ကိုးကားချက်များ

1. The Law Commission, *Post-Legislative Scrutiny*, Published as LAW COM No 302, London, October 2006, 62 p.
2. In 2004, the UK Lords Constitution Committee stated: "Post-legislative review is similar to motherhood and apple pie in that everyone appears to be in favour of it; but neither Parliament nor the Government has yet committed the resources necessary to make systematic post-legislative review a reality." House of Commons Library, *Post-Legislative Scrutiny*, Standard Note: SN/PC/05232; date: 23 May 2013, Authors: Richard Kelly and Michael Everett.
3. Based upon and further elaborating on: Patchett, K., Preparing, drafting and management of legislative projects, paper for Workshop on the development of legislative drafting, Beirut, 2003, 35 p.
4. *Post-Legislative Scrutiny – The Government's Approach. Updating and improving the legislative process*, Presented to Parliament By the Lord Privy Seal, Leader of the House of Commons and Minister for Women and Equality, March 2008, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228516/7320.pdf
5. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228522/8408.pdf
6. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmselect/cmhealth/584/584.pdf>
7. These figures are Government figures, which Parliament does not necessarily agree with. As it is not always easy to decide what is and what is not Post-Legislative Scrutiny, the Government seem to choose to give the lowest possible interpretation, according to the HoC Scrutiny Unit.
8. <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201213/cmselect/cmjust/96/9602.htm>
9. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/217298/gov-resp-justice-comm-foi-act.pdf
10. House of Commons Library, *Post-Legislative Scrutiny*, Standard Note: SN/PC/05232; date: 23 May 2013, Authors: Richard Kelly and Michael Everett.
11. <http://www.parliament.scot/parliamentarybusiness/20956.aspx>
12. <http://www.parliament.scot/parliamentarybusiness/20955.aspx>
13. <http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/CurrentCommittees/56878.aspx>
14. <http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/CurrentCommittees/69319.aspx>
15. <http://www.parliament.scot/parliamentarybusiness/CurrentCommittees/101216.aspx#j>
16. <http://www.comitewetsevaluatie.be/indexN.html>
17. Interview with Mr. Alberik Goris, Legal Department of the Chamber of Representatives of Belgium; March 2016.
18. This is so despite the Privy Council Office's "Guide to Making Federal Acts and Regulations" (2001) suggesting that sunset clauses and mandatory review provisions should be used sparingly, as it can potentially create gaps in legislative authority if the new legislative regime cannot be brought into force in time. See: *Post Legislative Scrutiny: a Consultation paper*, UK Law Commission, p. 24.
19. Presentation by Pat Barlow, Director General – Senior Advisor, Policy and Strategic Direction, Indian and Northern Affairs, Canada prepared under the Canada-China Legislative Cooperation Program implemented by the Parliamentary Centre with the support of the Canadian International Development Agency, 2008
20. <http://www.livemint.com/Opinion/odwaOwPmUBhuRY86rtFXqI/Postlegislative-scrutiny-to-improve-quality-of-laws.html>
21. <http://www.prsindia.org/parliamenttrack/parliamentary-committees/subjects-selected-by-standing-committees-3451/>
22. <http://www.prsindia.org/parliamenttrack/report-summaries/committee-on-the-reform-of-the-indian-medical-council-act-1956-4412/> <http://www.prsindia.org/parliamenttrack/report-summaries/cag-report-on-implementation-of-national-food-security-act-2013--4312/>
23. [http://164.100.47.193/lsscommittee/Government%20Assurances/16 Government Assurances 37.pdf](http://164.100.47.193/lsscommittee/Government%20Assurances/16%20Government%20Assurances%2037.pdf)
24. Amitabh Mukhopadhyay, *Fourgrounding Financial Accountability in Governance*, in: *Rethinking Public Institutions in India* (ed. Pratap Bhanu Mehta, Devesh Kapoor and Milan Vaishnav), Oxford University Press, March 2017, p. 295 – 336.
25. This Committee was constituted by virtue of a decision by the Speaker of the Parliament Mr Nabeeh Berri in September 2014, and included representatives of all blocks, as follows: MP Yaseen Jaber

- (coordinator), MPs: Marwan Hamadeh, Fareed Al Khazen, Mohammed Kabbano, Ali Fayyad, Joseph Al Maalouf, Samer Saaadeh.
26. Monitoring and Evaluation of the Rule of Law in Montenegro, Institut alternativa, November 2016, see p. 10, available at: <http://media.institut-alternativa.org/2017/01/monitoring-and-evaluation-of-rule-of-law-in-montenegro.pdf>
  27. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2010/package/mn_opinion_2010_en.pdf
  28. Rules of Procedure of the Parliament of Montenegro, Consolidated text, No 00-63-2/13-44, 28 November 2013, available at: http://www.skupstina.me/images/documents/rules_of_procedure_00-63-2.pdf
  29. These committees are: *Committee for Political System, Judiciary and Administration, Committee for Economy, Finance and Budget, Committee for Human Rights and Freedoms, Committee for Gender Equality, Committee for Tourism, Agriculture, Ecology and Spatial Planning, Committee for Education, Science, Culture and Sport and the Committee for Health, Labour and Welfare.*
  30. All editions, except for the one for 2016 available at: <http://www.skupstina.me/index.php/en/akcioni-plan>
  31. See: Report on the Work of the Committee for Economy, Budget and Finance in 2016, p. 11, available at: <http://www.skupstina.me/zakoni/web/dokumenta/sjednice-radnih-tijela/1633/4077-Broj:%2000-63-7-17-15.pdf>
  32. As opposed to control hearing, which is an oversight mechanism during which the committee questions the representatives of the executive, consultative hearing is more of a debate on a specific issue, that may or may not include representatives of the wider community of experts, NGOs, think tanks, associations, etc. See Article 73 of Rules of Procedure of the Parliament of Montenegro, Consolidated text, No 00-63-2/13-44, 28 November 2013, available at: http://www.skupstina.me/images/documents/rules_of_procedure_00-63-2.pdf
  33. For example, the Committee for Political System, Judiciary and Administration inspected the implementation of the Law on Civil Enforcement Officers, proposing five conclusions to the Plenary, that were then rejected.
  34. Article 64b of the Law on Election of Councilors and Members of Parliament (election law)
  35. See: Parliamentary Elections, 16 October 2016, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report, p.14, available at: <http://www.osce.org/odihr/elections/montenegro/295511?download=true>
  36. 18.5 % of laws are from the colonial period and 40.5 % of laws are the legacy of military regimes in Pakistan.
  37. www.pakistancode.gov.pk
  38. 'Rainbow Nation' is the term given to South Africa by the first President of the new Republic of South Africa, Nelson Mandela, to convey the principle of all people being equal irrespective of race, gender, or sexuality.
  39. <http://www.parlament.ch/e/organe-mitglieder/kommissionen/parlamentarische-verwaltungskontrolle/Pages/default.aspx> |
  40. Interview with Simone Ledermann of PCA, March 2016.
  41. See the presentation "*The Swiss Parliamentary Control of the Administration (PCA) and the NAO: Similarities and differences*", 7th December 2015, NAO, London, by Simone Ledermann, 19 p.
  42. Hansard Society Briefing Paper, Issues in Law Making – Delegated legislation, London, 8 p.
  43. <http://www.parl.gc.ca/marleaumontpetit/DocumentViewer.aspx?Lang=E&Sec=Ch17&Seq=3>
  44. Bernhardt, Peter, *Parliamentary scrutiny of regulations: an overview. Paper Prepared for members of the Standing Joint Committee for the Scrutiny of Regulations*, Ottawa, January 2016, p. 8-9
  45. KIRKBY, Cynthia. *The Standing Joint Committee for the Scrutiny of Regulations*, Library of Parliament Research Publications, April 2014, p. 4; available at <http://www.parl.gc.ca/Content/LOP/ResearchPublications/2014-18-e.pdf>.
  46. Bernhardt, Peter, *Parliamentary Scrutiny of Delegated Legislation in Canada: Too Late and Too Little?* in: *The Loophole—Journal of the Commonwealth Association of Legislative Counsel, Issue No. 3 of 2014, p. 73-84.*
  47. Argument, Stephen, 'Legislative Scrutiny in Australia: Wisdom to Export?', 2011 32(2) *Statute Law Review*, p. 116-148. <http://slr.oxfordjournals.org/content/32/2/116.short>
  48. http://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Regulations_and_Ordinances
  49. Argument, Stephen, *Legislative scrutiny: exporting wisdom to Westminster (revisited)*, paper for conference at UK Parliament, 2010, p. 4
  50. Shreya Nath and Bharat Kumar Singh, *Effectiveness of Parliamentary Control over Delegated Legislation*, National University of Study and Research in Law, Ranchi, India, <http://www.legalservicesindia.com/article/article/effectiveness-of-parliamentary-control-over-delegated-legislation-1894-1.html>
  51. Status of Women in Canada is the government department charged with implementation of GBA+. Details can be found at <http://www.swc-cfc.gc.ca/gba-acs/index-en.html>, accessed April 2017.

52. *The Full Picture: Guidelines for Gender Analysis*, a toolkit developed to assist government departments and agencies in New Zealand, www.ircwash.org/sites/default/files/MWA-1989-Full.doc
53. Palmieri, Dr S., (2011), 'Gender Sensitive Parliaments: A Global Review of Good Practice,' Inter-Parliamentary Union, <http://www.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf>, accessed April 2017.
54. See the Inter-Parliamentary Union's database on specialized parliamentary committees, <http://www.ipu.org/parline-e/Instancelist.asp>, accessed April 2017.
55. See <http://theconversation.com/gender-neutral-policies-are-a-myth-why-we-need-a-womens-budget-55231> for analysis of the Australian budget process.
56. The Wales Budget Group offers an interesting overview and explanation of gender budgeting, [http://www.assembly.wales/NAfW%20Documents/cyp 3 -03-09 ade 01b what is gender budgeting - save the children - additional information-2.pdf%20-%2006022009/cyp 3 -03-09 ade 01b what is gender budgeting - save the children - additional information-2-English.pdf](http://www.assembly.wales/NAfW%20Documents/cyp%203%20-03-09%20ade%2001b%20what%20is%20gender%20budgeting%20-%20save%20the%20children%20-%20additional%20information-2.pdf), accessed April 2017.
57. 'Making Women Count,' *The Economist*, 23 February 2017, <http://www.economist.com/news/leaders/21717375-sexual-equality-makes-economic-sense-governments-should-measure-it-and-budgets-promote-it-why>, accessed April 2017.
58. The Liberal/National coalition government in Australia terminated the government's commitment to producing a gender budget statement in 2014.
59. The Equality Impact Statement that accompanies the budget, for example. From a parliamentary perspective, the Human Rights Committee of the Scottish Parliament issued a statement on the government's draft budget in January 2017. The Women and Equality Committee of the UK parliament recommended that Equality Impact Statement that accompanied the government's autumn spending review be "independently evaluated" as it was considered, "insubstantial and lacking in detail." <https://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/women-and-equalities-committee/news-parliament-2015/hm-treasury-equality-analysis-report-16-17/> accessed April 2017.
60. 'Plan of Action for Gender Sensitive Parliaments,' (2012) Inter-Parliamentary Union, <http://www.ipu.org/pdf/publications/action-gender-e.pdf>, accessed April 2017
61. Ibid., IPU Gender Sensitive Parliaments, pg. 56.
62. Margaret Beckett MP was member of the House of Lords Select Committee on the Constitution, Parliament and the Legislative Process in 2003-2004.
63. Sunset legislation are laws where parliament has included a clause that requires that the law or a section of it need to be reviewed by parliament after a certain period of time with the purpose of terminating/amending it if it is no longer useful or continuing it in the case that it has proven to work well. A sunset law provides for automatic referral to parliament without intervention or discretion of the executive branch.